Van inzicht naar aanpak

Een onderzoek naar ondermijning in de amateursport in de regio Rotterdam

Henk Ferwerda
Joey Wolsink
Marjan Olfers
Robbin te Velde

Beke reeks

Van inzicht naar aanpak

Van inzicht naar aanpak

Een onderzoek naar ondermijning in de amateursport in de regio Rotterdam

Henk Ferwerda
Joey Wolsink
Marjan Olfers
Robbin te Velde

Beke reeks

Colofon

In opdracht van
Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) Rotterdam en Gemeente Rotterdam

Vormgeving
Marcel Grotens

Henk Ferwerda, Joey Wolsink, Marjan Olfers en Robbin te Velde

Van inzicht naar aanpak

Een onderzoek naar ondermijning in de amateursport in de regio Rotterdam

ISBN
978-94-92255-50-1

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het RIEC Rotterdam en de gemeente Rotterdam. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het onderzoek berust bij de auteurs. De inhoud vormt niet per definitie een weergave van het standpunt van de het RIEC Rotterdam en de gemeente Rotterdam.

© 2021, Bureau Beke, Vrije Universiteit Amsterdam en Dialogic.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

No part of this publication may be reproduced in any form by print, photo print or other means without written permission from the authors

Inhoud

	Voorwoord	7
1	**Achtergrond, vraagstelling en onderzoeksmethodiek**	8
1.1	Het maatschappelijk belang van sport	8
1.2	Ondermijning in de sport	9
1.3	Vraagstelling	10
1.4	Afbakening: selectie van drie amateursporten	11
1.5	Methoden van onderzoek	12
1.6	Leeswijzer	15
2	**Op zoek naar indicatoren**	16
2.1	De literatuur op een rij	16
	2.1.1 Omvang	17
	2.1.2 Aard en motieven	18
	2.1.3 De kwetsbaarheid van en risico's voor sportverenigingen	26
	2.1.4 Integriteitsproblemen en signalen van criminele inmenging	30
2.2	Sfeerrapportages	32
	2.2.1 Het RIEC	32
	2.2.2 De FIOD	34
	2.2.3 Sportbedrijf Rotterdam en Rotterdam Sportsupport	36
	2.2.4 De politie	37
2.3	Expertinterviews	38
	2.3.1 De kwetsbaarheid van amateursportverenigingen	39
	2.3.2 De indicatoren voor criminele inmenging	42
2.4	Zes casus ter illustratie	47
	2.4.1 Aanmaakblokjes in de voetbalkantine	47
	2.4.2 De weg naar de top	48
	2.4.3 Een explosieve manege	52
	2.4.4 Fraude op de manege	53
	2.4.5 Schietpartij bij een kickboksgala	54
	2.4.6 Drugssmokkel via luchthaven Schiphol	56
2.5	De balans opgemaakt: ondermijning in de amateursport	57

3 Ondermijning bij sportverenigingen gemodelleerd 63

3.1 Sport en data science 63
3.2 Dataverzameling 66
3.3 Modellering 67
3.4 Resultaten voor heel Nederland 73
3.5 Resultaten voor de RIEC-regio Rotterdam 76
3.6 Resultaten voor de gemeente Rotterdam 76
3.7 De balans opgemaakt: conclusies en aanbevelingen 78

4 Het handelingsperspectief 82

4.1 Randvoorwaarden 82
4.2 Het juridisch kader 84
4.3 Componenten van het handelingskader 92
4.3.1 Bewustwording en signalering 93
4.3.2 Informatieverzameling en -deling 95
4.3.3 Controle en handhaving 100
4.3.4 Opsporing en integrale aanpak 103
4.4 Groen, oranje, rood en het handelingsperspectief 104

5 Conclusies en beschouwing 106

Geraadpleegde bronnen 116

Bijlagen

Bijlage 1 – Selectie van amateursportverenigingen 127
Bijlage 2 – Met dank aan 131
Bijlage 3 – Opzet expertgroepen handelingsperspectief 133
Bijlage 4 – Correlatiematrices trainingsdata 125
Bijlage 5 – Visuele weergave van een Random Forest model 136
Bijlage 6 – Verloop van scores van de twee modellen 137
Bijlage 7 – Gewichten van variabelen in uitgebreide logistic regression model 139

Voorwoord

Sport, maatschappelijk van groot belang, kan ook kwetsbaar zijn voor ondermijning. Dit rapport gaat over criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateursport in de 25 gemeenten in de RIEC-regio Rotterdam.

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het RIEC Rotterdam en de gemeente Rotterdam. Naast het ontrafelen van het fenomeen is de omvang van ondermijning in beeld gebracht en is een handelingsperspectief ontwikkeld met betrekking tot signalering en aanpak.

Voor het onderzoek gebruikten we diverse bronnen en onderzoeksmethoden. Er werd een literatuurstudie uitgevoerd en er zijn diverse casestudies gemaakt. Voor het bepalen van het risico op ondermijning binnen de amateursport is voor het eerst in ons land een big data-analyse uitgevoerd op openbare bronnen. Verder zijn interviews afgenomen en expertsessies georganiseerd met 48 personen uit de sport en wetenschap, en vertegenwoordigers van de politie, FIOD, het Openbaar Ministerie en RIEC. Dat was erg nuttig, verhelderend en ook leuk. We zijn hen zeer erkentelijk voor hun inbreng en danken hen daarvoor. Ze staan per organisatie weergegeven in bijlage 2.

Een speciaal woord van dank gaat uit naar Hans Karels en Trudy van Iperen van de gemeente Rotterdam en Bob Peters en Loes Wesselink van het RIEC Rotterdam voor het meedenken, organiseren en meelezen. Jullie inbreng was zeer waardevol. Bob Hoogenboom danken we tot slot voor het voorzitten en begeleiden van de drie expertgroepen.

Henk Ferwerda, Joey Wolsink, Marjan Olfers en Robbin te Velde
September 2021

1 Achtergrond, vraagstelling en onderzoeksmethodiek

In dit eerste hoofdstuk gaan we in op de achtergrond van en aanleiding voor onderhavig onderzoek naar ondermijning in de sport, de daarbij behorende vraagstelling en de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 Het maatschappelijk belang van sport

Sport is maatschappelijk van waarde voor de samenleving. Sport is immers een gezonde beweegactiviteit, maar ook een middel tot samenwerking en verbinding binnen een wijk of gemeente. Sportverenigingen zijn lokaal geworteld en kunnen bijvoorbeeld bijdragen aan sociale cohesie. Sport biedt bovenal velen plezier en draagt bij aan een gezonde levensstijl en het op vitale wijze ouder worden. Wanneer veel mensen bewegen, zal dit de arbeidsproductiviteit positief beïnvloeden en de zorgbehoefte doen afnemen. Ofwel sport kan een belangrijke functie vervullen als het gaat om: gezondheid, jeugdbeleid, onderwijs, waarden en normen, integratie, vitale wijken en veiligheid. Sport wordt in ons land voor een groot deel beoefend in verenigingsverband. Uit de rapportage 'Zo sport Nederland' (NOC*NSF, 2020) blijkt dat er in Nederland in 2019 10,2 miljoen mensen wekelijks sporten en 11,3 miljoen maandelijks. Ook waren er in 2019 bijna 4,3 miljoen mensen lid bij één of meerdere bij de NOC*NSF aangesloten sportbonden.

Kenmerkend voor de verenigingsstructuur is de inzet van vrijwilligers. Het bestuur van de meeste verenigingen bestaat ook uit vrijwilligers. Het is voor veel verenigingen een uitdaging om vrijwilligers en daarmee ook bestuurders te vinden. Veel sportverenigingen zijn al blij wanneer zij überhaupt meerdere bestuurders kunnen vinden. De meeste sportbestuurders worden actief binnen een vereniging omdat zij van de sport en de club houden. Sportbestuurders tonen

veelal een tomeloze belangeloze inzet, maar zijn zich te weinig bewust van zaken zoals ondermijning.

1.2 Ondermijning in de sport

In 2015 definiëren Tops en Van der Torre ondermijnende criminaliteit als volgt: *'Ondermijnende criminaliteit is criminaliteit die de formele (rechtsstaat) of de informele (fatsoenlijke verhoudingen) grondslag van onze samenleving systematisch aantast'*. Dit is mogelijk doordat de georganiseerde criminaliteit over een bijna ongelimiteerd illegaal vermogen beschikt en daarnaast ook toegang heeft tot zware geweldsmiddelen, waardoor er sociale en economische machts- en afhankelijkheidsrelaties worden opgebouwd. Hier profiteert de georganiseerde criminaliteit van door de bovenwereld te gebruiken voor het plegen van strafbare feiten, zoals het produceren en verhandelen van drugs, mensenhandel, illegale handel in wapens, afpersing en fraudevormen. Met deze strafbare feiten wordt het gezag van de overheid aangetast, evenals het functioneren van bedrijven en de economie, van het leefmilieu en van de sociale verhoudingen binnen de maatschappij. Kortom: de fundamenten van de Nederlandse rechtsstaat worden ondermijnd en daarmee ook de veiligheid en integriteit van de samenleving (Tops & Schilders, 2016; Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018; Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2019).

Sportverenigingen kunnen kwetsbaar zijn als het gaat om ondermijning. Zo zijn amateursportverenigingen voor hun voortbestaan voor een groot deel afhankelijk van de bijdragen van vrijwilligers, donateurs en private sponsoren. Enerzijds siert dit de sport omdat er mensen zijn die hun tijd en geld erin steken, anderzijds is de afhankelijkheid van deze partijen een gevaar. Wanneer een amateursportvereniging namelijk niet genoeg vrijwilligers, donateurs of private sponsoren heeft, komt het voortbestaan in gevaar en ontstaan er mogelijkheden voor partijen die een link (lijken te) hebben met de georganiseerde misdaad om hiervan te profiteren (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2019).

Indien dergelijke partijen zichzelf een rol toe-eigenen als vrijwilliger, donateur of private sponsor is er sprake van een vermenging tussen de boven- en onderwereld en wordt de rechtsstaat ondermijnd.[1] Dit wordt ook wel crimineel weldoenerschap of 'sociaal witwassen' genoemd (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018), waarbij het niet zelden voorkomt dat de cultuur van een vereniging verandert (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020). Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018) concluderen in een onderzoek naar ondermijning in de sport in Brabant dat personen met een dubieuze achtergrond zich willen profileren en/of dubieus geld willen witwassen via amateursportverenigingen. Deze 'weldoeners' spon-

soren via sponsorcadeaus, giften, enveloppen met (zwart) geld, het betalen van een reclamebord tot het betalen van de complete jeugdopleiding, verbouwingen of andere investeringen. Niet zelden maken de weldoeners ook deel uit van het bestuur van de desbetreffende sportverenigingen.

Eind 2019 komt RTL-Nieuws met soortgelijke resultaten na een vragenlijst gestuurd te hebben naar bestuursleden van 1.968 voetbalclubs. Van de 386 amateurvoetbalclubs die hebben gereageerd, zien ruim zeventig amateurvoetbalclubs signalen van criminele ondermijning zoals contant geld van dubieuze sponsors, mensen die drugs aanbieden en geldschieters die anoniem willen blijven.[2]

Deze recente berichtgeving lijkt te wijzen op een nieuw fenomeen, maar eerder is al sprake geweest van criminele inmenging bij bijvoorbeeld de volgende amateurvoetbalclubs: Broekster Boys (Damwoude, 1995), Halsteren (Bergen op Zoom, 1997), Türkiyemspor (Amsterdam, 2007), Young Boys (Haarlem, 2011), WKE (Emmen, 2014), FC Chabab (Amsterdam, 2014), ASV De Dijk (Amsterdam, 2017), VV Glanerbrug (Enschede, 2017) en OFC (Oostzaan, 2019).

1.3 Vraagstelling

De resultaten uit de eerste verkennende onderzoeken en de uitzending van RTL-Nieuws hebben ertoe geleid dat het RIEC Rotterdam een onderzoek wilde starten naar de aard en omvang van criminele verwevenheid in de regionale amateursport. Tevens leidde een motie in de gemeenteraad ertoe dat burgemeester Aboutaleb van Rotterdam een verzoek indiende bij datzelfde RIEC Rotterdam om inzicht te bieden in de omvang van criminele inmenging in amateurvoetbalverenigingen.

De 25 gemeenten in de RIEC-regio Rotterdam

Alblasserdam, Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Dordrecht, Goeree-Overflakkee, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Molenlanden, Nissewaard, Papendrecht, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Sliedrecht, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht.

Tezamen hebben de verzoeken geleid tot een onderzoek dat inzicht moet geven in zowel het fenomeen criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateursport in de RIEC-regio Rotterdam als het handelingsperspectief als het gaat om signalering en aanpak. Ook van belang is dat het onderzoek zich – onder andere vanwege stigmatisering – niet alleen dient te richten op het amateurvoetbal, maar ook op twee andere amateursporten.

De vraagstelling voor het onderzoek is drieledig:

1. Wat is de aard en omvang van criminele inmenging c.q. ondermijning in drie vormen van amateursport in de RIEC-regio Rotterdam in het algemeen en in de gemeente Rotterdam in het bijzonder?
2. Wat zijn de concrete risico's van criminele inmenging c.q. ondermijning voor de amateursport?
3. Wat zijn de belangrijkste handelingsperspectieven naar aanleiding van deze risico's?

Bij de laatste vraag gaat het om handelingsperspectieven voor de verenigingen zelf en voor de (bestuurlijke) partners om de weerbaarheid tegen criminele inmenging c.q. ondermijning te vergroten dan wel om de inmenging en ondermijning aan te pakken.

1.4 Afbakening: selectie van drie amateursporten

Onder andere vanwege stigmatisering is besloten dat onderhavig onderzoek zich niet enkel zal richten op het amateurvoetbal, maar ook op twee andere amateursporten. Het blijkt dat niet alle sporten in dezelfde mate en op dezelfde manieren kwetsbaar zijn voor criminele inmenging (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020). De bepaling van de twee andere amateursporten is dan ook gebeurd op basis van kennis uit wetenschappelijke literatuur en RIEC-casuïstiek.[3] Daaruit is gebleken – zie bijlage 1 voor bijbehorende notitie – dat voetbal, draf- en rensport, darts en kickboksen de sporten zijn die op basis van beide bronnen, voorbeelden kennen van ondermijning (zie tabel 1.1). De overige sporten komen op basis van één bron naar voren.

Tabel 1.1 - Ondermijning gerelateerd aan amateursporten – top 10

Sport	Wetenschappelijke literatuur	RIEC-casuïstiek
Voetbal	X	X
Draf- en rensport	X	X
Darts	X	X
Kickboksen	X	X
IJshockey	X	
Tennis	X	
Handbal	X	
Watersport		X
Hockey		X
Honkbal		X

Uiteindelijk is er – na overleg in de Regionale Integrale Stuurgroep RIEC waaraan meerdere overheidspartijen deelnemen zoals de politie, Belastingdienst, Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), het Openbaar Ministerie (OM) en gemeenten – voor gekozen om onderzoek te doen naar het amateurvoetbal, de amateur paardensport en de amateur vechtsport. Daarbij ligt de focus in de paardensport op de disciplines dressuur en springen, en wordt er voor de vechtsport gekeken naar kickboksen en boksen. In het vervolg van dit rapport wordt aan deze typen sporten gerefereerd door gebruik te maken van de termen 'paardensport' en 'vechtsport'.

1.5 Methoden van onderzoek

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, worden vijf onderzoekfasen onderscheiden: voorfase, vaststellen indicatoren, data-analyse, training van de data en opstellen handelingsperspectief.

Figuur 1.1 – Schematische weergave van de onderzoeksopzet

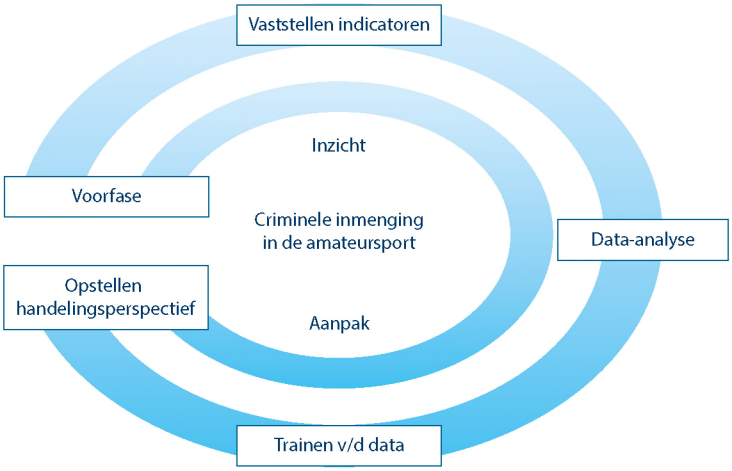

Voorfase

In de voorfase is de selectie gemaakt voor de drie te onderzoeken amateursporten en zijn oriënterende gesprekken gevoerd met de betrokken sportbonden.

Vaststellen indicatoren

In deze fase zijn de sportgenerieke en -specifieke indicatoren die ingaan op criminele inmenging c.q. ondermijning in kaart gebracht. Hier liggen verschillende onderzoeksactiviteiten aan ten grondslag. De eerste onderzoeksactiviteit is een beschrijving van hetgeen in de wetenschappelijke literatuur bekend is over het fenomeen ondermijning in de sport. Daarnaast is – ten tweede – aan diverse relevante partijen gevraagd om vanuit hun organisatie een sfeerrapportage op te stellen op basis van hun informatie over ondermijning in de amateursport. De partijen die werden benaderd zijn het RIEC, de FIOD, de politie, Sportbedrijf Rotterdam en Rotterdam Sportsupport, het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst. De derde onderzoeksactiviteit is een open bronnen onderzoek waarin mediaberichten die ingaan op criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateursport zijn geanalyseerd. Ook zijn – de vierde onderzoeksactiviteit in deze fase – interviews afgenomen met 23 stakeholders vanuit de drie amateursporten, de gemeenten, het Openbaar Ministerie, de politie, de wetenschap en de FIOD.[4] Tot slot is – ten behoeve van de detectie van indicatoren – op basis van open (media)bronnen ter illustratie een zestal casus gereconstrueerd die ingaan op criminele inmenging c.q. ondermijning binnen de amateurvoetbalsport, paardensport en vechtsport.

Data-analyse

De tweede fase van het onderzoek behelst de data-analyse van informatie die voorhanden is in open bronnen. Gekozen is voor open bron data om na te gaan of het überhaupt mogelijk is om voldoende open data te vinden om een analyse op uit te voeren én om niet tegen belemmeringen aan te lopen als het gaat om de privacy. Tot slot was het de verwachting dat gesloten databronnen niet rijk genoeg zouden zijn om een grootschalige analyse te kunnen uitvoeren. Op basis van een selectie van voor dit data-onderzoek geschikte indicatoren die in de vorige fase naar voren zijn gekomen, zijn modellen gecreëerd om de kans te kunnen aangeven dat sprake is van criminele inmenging c.q. ondermijning in een amateursportvereniging. Daarbij is het goed om aan te geven dat niet alle indicatoren zijn gebruikt, maar dat een selectie van indicatoren is gekozen die 1) op basis van de eerder uitgevoerde onderzoeksactiviteiten naar voren zijn gekomen als belangrijk én 2) waar openbare data voor beschikbaar waren. Het risico op criminele inmenging c.q. ondermijning wordt weergegeven met kleurcodes: ondermijning waarschijnlijk (rood), kans op ondermijning (oranje) en ondermijning onwaarschijnlijk (groen).

Voor het voorspellen van de risico's is het van belang om over zoveel mogelijk data (big data) te beschikken. Daarom is ervoor gekozen om gebruik te maken van beschikbare landelijke data voor de drie onderscheiden amateursportverenigingen. Na de analyse zijn de resultaten teruggebracht naar de schaal van de RIEC-regio Rotterdam en daarbinnen de gemeente Rotterdam.[5]

Trainen van de data

Het model – dat is opgesteld door Dialogic – is vervolgens getraind om de kwaliteit van het voorspellende model zo hoog mogelijk te maken. De trainingsdata zijn door Bureau Beke verzameld via deskresearch en interviews met professionals en bestaan uit een overzicht van bekende casus van (mogelijk) malafide (oranje en rood) en bonafide (groen) sportverenigingen. Voor negentien van deze verenigingen konden koppelingen over alle databronnen worden gemaakt. Van tien van deze verenigingen kon op basis van kwalitatief onderzoek worden aangenomen dat er sprake was van ondermijning: dit zijn dus oranje of rode verenigingen. Van de overige negen verenigingen kon worden aangenomen dat er geen sprake was van ondermijning: dit zijn dus groene verenigingen. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op het model dat is ontwikkeld, op het trainen van data en op de uitkomsten van het model.

Opstellen handelingsperspectief

Ter afsluiting van onderhavig onderzoek is een handelingsperspectief opgesteld voor sportbonden, verenigingen en bestuurders. Hier is invulling aan gegeven door juridische instrumenten te analyseren, zowel binnen het publieke als het private domein. Vervolgens zijn over dit thema eerder verschenen rapporten bestudeerd en zijn interviews gehouden met personen uit de sportwereld, gemeenten en andere stakeholders (waaronder vertegenwoordigers van opsporingsdiensten). In deze interviews is gekeken naar de huidige situatie en een analyse gemaakt van het verschil tussen het huidige en het mogelijk toekomstig handelingskader. Ter afsluiting zijn drie expertsessies[6] belegd waaraan in totaal 23 personen hebben deelgenomen. Het betreft een sessie met sportorganisaties, een sessie gemeentelijk sportbeleid op ambtelijk niveau en een sessie sportbeleid op bestuurlijk niveau. Tijdens de expertsessies kwam aan de orde op welke wijze signalen van criminele inmenging c.q. ondermijning binnen de amateursport worden verzameld, welke best practices er zijn bij de bestrijding ervan, wat er goed gaat, wat beter kan en op welke wijze bewustwording op de agenda kan komen. Tot slot is er een gesprek geweest met de burgemeester en met de wethouder Sport van de gemeente Rotterdam. In dit gesprek is vooral de haalbaarheid van het handelingsperspectief getoetst.

1.6 Leeswijzer

De rest van dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 worden de opbrengsten uit de wetenschappelijke literatuurstudie, de sfeerrapportages, de interviews en de open (media)bronnen beschreven. Hoofdstuk 3 staat in het teken van de data-analyse en het creëren van voorspellingsmodellen. Hoofdstuk 4 gaat over het handelingsperspectief. We besluiten dit rapport in hoofdstuk 5 met conclusies en een beschouwing. Dit laatste hoofdstuk is tevens te lezen als samenvatting.

Eindnoten

1. Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen, 20 oktober 2018
2. RTL Nieuws, 7 december 2019
3. Het gaat om casuïstiek die binnen de RIEC-samenwerking is opgepakt.
4. Zie bijlage 2 voor een overzicht van respondenten.
5. Conform de afspraken die in de bewerkingsovereenkomst met de opdrachtgever zijn gemaakt, is alle voor dit onderzoek gebruikte brondata na afronding van de analyses (juni 2021) vernietigd.
6. Zie bijlage 2 voor de deelnemers en bijlage 3 voor de opzet.

2 Op zoek naar indicatoren

Joey Wolsink & Henk Ferwerda | Bureau Beke

In dit hoofdstuk wordt op basis van literatuur (2.1) eerst ingegaan op de vraag wat criminele inmenging c.q. ondermijning binnen de amateursport inhoudt en de mate waarin het voorkomt. Daarna wordt ingegaan op de kwetsbaarheid van de amateursport voor criminele inmenging en de bijbehorende signalen c.q. indicatoren. In 2.2 staan de sfeerrapportages met betrekking tot ondermijning in de amateursport van vier organisaties centraal. Ook uit deze rapportages destilleren we indicatoren. In 2.3 doen we verslag van de gesprekken met experts over kwetsbaarheden en indicatoren. In 2.4 presenteren we – op basis van mediaberichten – ter illustratie van het voorgaande zes casus waarin sprake is van criminele inmenging c.q. ondermijning binnen het amateurvoetbal, de paardensport en de vechtsport. In 2.5 maken we de balans van dit hoofdstuk op. Deze paragraaf is te lezen als samenvatting.

2.1 De literatuur op een rij

Criminele inmenging binnen amateursportverenigingen betekent dat een persoon die (ogenschijnlijk) een link heeft met de georganiseerde misdaad (bijvoorbeeld een lid van een motorbende) en/of witteboordencriminaliteit, zich een rol of taak weet toe te eigenen als bestuurder, vrijwilliger zonder bestuurstaak, betaalde kracht, donateur en/of sponsor. Via deze rol is de persoon in staat invloed uit te oefenen op de normen, waarden, sfeer, beleid en veiligheid van de club, en/of kan de persoon crimineel verworven geld in de vereniging brengen en/of de vereniging misbruiken bij de uitvoering van criminele activiteiten (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020).

Het begrip crimineel weldoenerschap is hiervan een uitvloeisel en wordt door Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018) als volgt gedefinieerd: *'Ideële of maatschappelijk nuttige activiteiten, die geheel of gedeeltelijk worden gefinancierd met zwart geld en/of (mede) worden gebruikt om illegale inkomsten, status of andere voordelen te* verwerven'. Door te doneren of sponsoren met via misdaad verkregen geld poogt de criminele weldoener een positief imago te krijgen binnen de vereniging. Het gevolg hiervan is dat hij of zij in de gelegenheid komt om naast witwassen de vereniging ook te gebruiken voor andersoortige activiteiten en strafbare feiten, zoals het inrichten van de kantine als ontmoetingsplek voor andere louche figuren en het verhandelen van drugs in de kantine. De leden van de vereniging treden hier niet tegen op of merken het überhaupt niet op doordat de criminele weldoener een respectabele maatschappelijke status heeft weten te bemachtigen (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018; Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2019). Naast het sponsoren van sportverenigingen en evenementen onderscheiden de onderzoekers drie andere ideële of maatschappelijk nuttige activiteiten: het oprichten van goede-doelenstichtingen, het helpen van zorgbehoevenden en het optreden als wijkkoning in de wijk waarin ze wonen of waar ze vandaan komen (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018). Deze activiteiten maken echter geen deel uit van de scope van dit onderzoek.

2.1.1 Omvang

Over de bij de politie geregistreerde omvang van criminele inmenging in de amateursport is relatief weinig bekend. Het tellen van aangiften, meldingen en/of uitgevoerde opsporingsonderzoeken levert om een aantal redenen onvoldoende zicht op. Ten eerste kan een sportvereniging geen aangifte doen tegen criminele inmenging wanneer de betrokkene geen strafbare feiten pleegt in relatie tot de sportvereniging. Wel kan de vereniging signalen melden bij instanties en daar om hulp vragen, maar in dat geval moeten de aanwijzingen wel concreet genoeg zijn. Bij veel verenigingen is het echter niet bekend wat concrete aanwijzingen zijn. Ten slotte is er vaak sprake van twijfel over wat er gaande is en wil men de betrokkene en de vereniging niet ten onrechte beschadigen, waardoor er überhaupt geen melding wordt gedaan (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020). Zo blijkt uit het onderzoek van Duijvestijn en Piepers (2020) dat 28 respondenten signalen hebben van criminele inmenging en bijna de helft daarvan (43%) geeft aan het gevoel te hebben dat deze signalen onbespreekbaar zijn waardoor de meldingsbereidheid laag is (Duijvestijn & Piepers, 2020). Al met al is er dus sprake van een grijs gebied waarin criminele inmenging plaatsvindt en is het dus moeilijk om harde bij de politie geregistreerde incidenten te presenteren over de

omvang van criminele inmenging in de amateursportwereld (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020).

Een recent sociaal wetenschappelijk onderzoek van Bruinsma, Stevens, Cremers en Spapens (2020) onder het Verenigingspanel van het Mulier Instituut geeft voor het eerst een landelijk beeld op basis van zelfrapportage. Zij hebben 2.100 verenigingsbestuurders van amateursportverenigingen via een enquête bevraagd op het onderwerp criminele inmenging. Van de 491 verenigingsbestuurders die gereageerd[1] hebben, blijkt 2,6 procent aan te geven dat er binnen hun tak van sport concrete voorbeelden zijn van criminele inmenging en 3,4 procent geeft aan dat zij hier vermoedens van hebben. De takken van sport waar deze cijfers betrekking op hebben, zijn: veldvoetbal, zaalvoetbal, schietsport, bridge, watersport, biljart, cricket, korfbal en handbal. Vervolgens is aan de verenigingsbestuurders gevraagd of zij zich in de afgelopen twee jaar zorgen hebben gemaakt over criminele connecties van hun eigen vrijwilligers, leden, sponsoren, donateurs of bestuursleden. Daaruit blijkt dat 0,4 procent van de verenigingsbestuurders hier concrete signalen van had en 1,0 procent vermoedens.

In een tweede verdiepende enquête is aan 7.643 bestuurders van amateursportverenigingen van elf verschillende sporten[2] – waarvan op basis van eerdere casuïstiek bekend is dat het sporten zijn die door criminelen interessant worden gevonden – gevraagd of zij in de afgelopen twee jaar signalen van criminele inmenging hebben opgemerkt binnen hun eigen vereniging. Van de 1.370 verenigingsbestuurders die hierop antwoord hebben gegeven, geldt voor 172 verenigingen (12,6 procent) dat er in de afgelopen twee jaar sprake is geweest van één of meer serieus te nemen signalen van criminele inmenging. Deze 172 verenigingen zijn met name actief in het veldvoetbal, tennis, zaalvoetbal, paardensport, basketbal en handbal.

2.1.2 Aard en motieven

Over de aard van criminele inmenging in de amateursport verscheen in 2018 een onderzoek van Bruinsma, Ceulen en Spapens met betrekking tot crimineel weldoenerschap in gemeenten. Hieruit blijkt dat negentien van de onderzochte 51 casus betrekking hebben op criminele weldoeners binnen sportverenigingen. In zeventien van de negentien casus binnen de sport betreft het een voetbalvereniging, waarbij het uiteenloopt van kleine amateurverenigingen tot betaald voetbal organisaties. De wijze van sponsoring is divers. Zo gaat het van het betalen voor een reclamebord tot het zijn van shirtsponsor, zijn van hoofdsponsor, begeleiden van jong talent en sponsoren van de gehele jeugdopleiding. Een meer heimelijke vorm van sponsoring die ook voorkomt, is het zwart uitbetalen van spelers.

Hierdoor krijgt de voetbalvereniging een concurrentievoordeel ten opzichte van voetbalverenigingen die niet zwart uitbetalen (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018). Naast sponsoring zijn de criminele weldoeners ook op andere manieren betrokken bij de sportverenigingen. Waar sommigen slechts op afstand de vereniging voorzien van geld, zijn anderen regelmatig ter plaatse en vervullen zij functies van jeugdtrainer tot bestuurder. Van twee van de negentien criminele weldoeners is bekend dat zij al jarenlang als geldschieters fungeren en dat zij constant bij nieuwe verenigingen opduiken wanneer de vorige vereniging om wat voor reden dan ook verdwijnt (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018).

Het voorgaande impliceert dat sponsoren enkel actief zijn binnen voetbalverenigingen. Echter, een deel van de zeventien sponsoren van voetbalverenigingen, sponseren ook andersoortige sportverenigingen – namelijk de draf- en rensport, het ijshockey, tennis, darts en kickboksen – maar dit gebeurt dan vaak gelijktijdig (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018). De twee weldoeners die geen voetbalvereniging sponseren, richten zich op handbal en kickboksen in combinatie met tennis. Volgens de Financial Action Task Force (FATF) kunnen praktisch alle sporten te maken krijgen met criminele inmenging maar de kwetsbare sporten die zij uitlichten, zijn voetbal, cricket, rugby, basketbal, volleybal, ijshockey, boksen, kickboksen, worstelen, paardenraces, motorraces en autoraces (FATF/OECD, 2009). In het onderzoek van Duijvestijn en Piepers (2020), waarin gesproken is met 25 respondenten, wordt voetbal ook veruit het vaakst genoemd wanneer het gaat over voorbeelden of vermoedens van illegale handelingen door personen binnen amateurverenigingen. Incidenteel wordt gewezen op de sporten boksen, judo, rugby, fitness/sportschool, wielrennen, hockey en kickboksen (Duijvestijn & Piepers, 2020).

Het sponsoren van sportverenigingen blijken criminele weldoeners vaak niet als natuurlijk persoon te doen, maar als rechtspersoon. In die zin sponsoren zij sportverenigingen dus middels hun ondernemingen: coffeeshops, growshops, uitzendbureaus, afvalverwerkingsbedrijven, garagebedrijven, vastgoedbedrijven en winkels in sportartikelen (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018).

Het overzicht van ondernemingen die sponsoren, laat zien dat het overgrote deel van de ondernemingen behoren tot zogenoemde risicobranches waar de kans op criminele inmenging aanzienlijk is. Ook blijken de criminele weldoeners verenigingen te sponsoren vanuit een stichting waar zij bij betrokken zijn en worden er geregeld combinaties met sponsoring van andere activiteiten genoemd, zoals het sponsoren van de carnavalsvereniging (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018).

Coffeeshop als sponsor van voetbalclubs

In 2019 wordt door Nieuwsuur naar buiten gebracht dat minimaal acht voetbalverenigingen een coffeeshop als sponsor hebben of hadden. Deze sponsoren zouden reclame maken op T-shirts en reclameborden, privégeld in een voetbalvereniging steken en op de hoofdtribune van een betaald voetbal organisatie plaatsnemen. De betreffende voetbalverenigingen liggen verspreid over het land en zijn actief van het laagste amateurniveau tot het betaald voetbal niveau.[3] Op basis van artikel 3b van de Opiumwet is het verboden om sportverenigingen of -evenementen te sponsoren door middel van openbaarmakingen die de verkoop van cannabis stimuleren, omdat het onwenselijk is dat niet-gebruikers ongewild geconfronteerd worden met (reclame voor) drugs (Grapperhaus, 2019). Dit voorbeeld laat zien hoe de onder- en bovenwereld op publieke plaatsen met elkaar in contact komen (Van Hest, 2020).

In het recente landelijke onderzoek van Bruinsma, Stevens, Cremers en Spapens (2020) springen twee signalen van criminele inmenging in de amateursport er het sterkst uit: *'verdachte personen met vermoedelijke criminele connecties, die geen lid zijn maar wel rondhangen op de club'* en *'bedreigingen die worden geuit richting het bestuur, vrijwilligers of leden'.*

De andere signalen die door verenigingsbestuurders worden genoemd, zijn: *'een sponsor of donateur die anoniem wilde blijven (en wellicht afhaakte toen dat niet kon)', 'een sponsor of donateur die enkel cash wilde betalen (en wellicht afhaakte toen dat niet kon)', 'roddels dat een sponsor of donateur geld verdient met criminele activiteiten', 'een sponsor of donateur die invloed eiste op het beleid van de vereniging', 'een lid dat in aanraking is gekomen met politie of justitie vanwege betrokkenheid bij georganiseerde misdaad', 'een vrijwilliger met (vermoedelijk) contacten in het criminele circuit', 'een (telefonisch) aanbod van onbekenden om de vereniging financieel te steunen', 'een vrijwilliger die verdachte was in een drugszaak of andere grote strafzaak', 'een sponsor of donateur met een eigen onderneming die een conflict had met de gemeente of de Belastingdienst', 'personen met (vermoedelijk) criminele connecties die de vereniging misbruikten als ontmoetingsplek', 'verzoeken van buitenstaanders om het verloop van een wedstrijd te beïnvloeden'* en tot slot *'personen met (vermoedelijk) criminele connecties die de gebouwen van de vereniging misbruikten voor het uitvoeren van criminele activiteiten (bijvoorbeeld voor drugsproductie- of opslag)'.*

Het aantreffen van een illegaal casino in de kantine van een voetbalclub

Bij een controle in een voetbalkantine is op de bovenverdieping een ruimte aangetroffen die was ingericht om illegale pokertoernooien te organiseren. Tevens werd er een volledig ingerichte bar aangetroffen van waaruit sterke drank werd geschonken. Naar eigen zeggen was de voorzitter van de voetbalclub niet op de hoogte van de activiteiten van de onderhuurder.[4]

Motieven van weldoeners

In de literatuur worden drie redenen genoemd voor criminelen om zich als criminele weldoener binnen een sportvereniging te nestelen. Allereerst krijgt een crimineel een respectabele maatschappelijke status (FATF/OECD, 2009; Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018; Steenwijk & Nelen, 2018; Van Wijk & Lenders, 2018), waarbij de hoogte van de status wordt bepaald door de wijze van sponsoring. Veelal begint het bij het betalen van een reclamebord of het doneren van kleine bedragen, om uiteindelijk een gehele jeugdopleiding te sponsoren of een goede speler over te halen om bij de vereniging te komen voetballen. De inmenging gebeurt in die zin sluipenderwijs (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018; Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020). De crimineel raakt hiermee betrokken bij een vereniging zonder daarbij een expliciet crimineel motief te hebben (Duijvestijn & Piepers, 2020). De machtspositie bevordert de loyaliteit en zwijgzaamheid van derden. Het gevolg is dat eventuele negatieve uitlatingen of onderbuikgevoelens jegens de criminele weldoener door hen eerder gekwalificeerd worden als een roddel of jaloezie (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018). Ook kan de machtspositie van een belangrijke sponsor tot gevolg hebben dat hij of zij eisen gaat stellen zoals het krijgen van een plaats in het bestuur, het mogen overnemen van de exploitatie van de kantine, of het gunnen van onderhoudsklussen aan zijn eigen of 'bevriende' bedrijven en daar financieel voordeel of een (grotere) legale inkomstenbron aan ontlenen (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2019).

Het tweede motief is dat een criminele weldoener hierdoor kan gaan handelen vanuit criminele doelstellingen, zoals het organiseren van illegale pokertoernooien in de kantine, het verhandelen van drugs, witwassen van crimineel verdiend geld (bijvoorbeeld door matchfixing, het opgeven van meer verkochte tickets dan dat er daadwerkelijk zijn verkocht of het verbouwen van de kantine voor meer geld dan dat het heeft gekost) en/of het afspreken met andere criminelen waarbij de vereniging dient als ontmoetingsplaats (FATF/OECD, 2009; Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018; Duijvestijn & Piepers, 2020).[5] Wat tevens

plaatsvindt vanuit criminele doelstellingen en wat zich met name voordoet binnen amateur voetbalverenigingen en vechtsporten, is dat criminele weldoeners nieuwe aanwas scouten. Zo was een lid van een Outlaw Motorcycle Gang (OMG) sponsor van vechtsporters zodat zij de sponsor op termijn bescherming konden gaan bieden (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018).

De derde en laatste reden is niet zozeer een motief, maar is meer gebaseerd op toeval. Indien een criminele weldoener namelijk kinderen heeft die bij een sportvereniging actief zijn, kan hij of zij op den duur gevraagd worden om vanuit zijn of haar onderneming een financiële bijdrage te leveren middels het sponsoren van een reclamebord of het zijn van shirtsponsor (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018).

Grijs gebied

Duijvestijn en Piepers (2020) benadrukken echter dat niet altijd sprake hoeft te zijn van criminele inmenging. Er zijn binnen verenigingen namelijk ook mensen zonder criminele of dubieuze achtergrond, maar die daar wel handelingen verrichten die als illegaal te betitelen zijn. Hierbij valt te denken aan een lokale ondernemer die de shirts van het eerste elftal zwart vergoedt of spelers onder tafel betaalt. Volgens de respondenten uit dit onderzoek komt dit vaker voor dan criminele inmenging omdat het min of meer geaccepteerd wordt en tot geculturiseerd onderdeel van het amateurvoetbal wordt gerekend. In tabel 2.1 is overzichtelijk weergegeven welke (niet-)criminele handelingen de betrokkenen met en zonder criminele achtergrond kunnen verrichten binnen een vereniging (Duijvestijn & Piepers, 2020).

Tabel 2.1 - De aard van (criminele) inmenging in de sport

	Criminele/illegale handelingen	**Niet-criminele/illegale handelingen**
Mensen met een criminele/dubieuze achtergrond	Witwassen (betalen van spelers, uitjes, feesten, tenues met zwart geld); sociaal witwassen Rekruteren van mensen voor criminele activiteiten, zoals drugskoeriers De sportclub of sportschool als ontmoetingsclub voor criminele personen Drugs dealen op de club Drugsopslag in de verenigingsaccommodatie Matchfixing omwille van financieel gewin Verhandelen van doping	Actieve inzet voor de club als bestuurslid, trainer of vrijwilliger (creëren maatschappelijke goodwill, aanzien) (Op papier) wit sponsoren
Mensen zonder een criminele/dubieuze achtergrond	Enveloppencultuur: spelers 'onder de tafel' betalen door succesvolle lokale ondernemer Zwart betalen van uitjes, tenues, reclameborden et cetera 'door de bakker op de hoek' Een wedstrijd '(ver)kopen' voor een 'blad bier' (of meer) na afloop om een kampioenschap veilig te stellen of degradatie te ontlopen Doping om prestaties te bevorderen (gebruik is juridisch niet strafbaar, verhandelen wel)	Niet van toepassing

Meer dan voetbal

Zoals eerder aangegeven werd de paardensport ook door Bruinsma e.a. opgenomen als kwetsbaar voor criminele inmenging. Volgens Van Wijk en Lenders (2018) is de paardensport een sport waar met foutief verkregen geld financieringen plaatsvinden en geld wordt witgewassen. Dit is mogelijk doordat er in de

paardensport veel geld omgaat, geldstromen schimmig zijn en nauwelijks controle plaatsvindt (Duijvestijn & Piepers, 2020).

Met betrekking tot de vechtsport zijn Loef en Lagendijk (2015) de eerste onderzoekers in Nederland die wetenschappelijk onderzoek hebben verricht naar de relatie tussen full-contact vechtsporten (kickboksen, muay thai en mixed martial arts) en criminaliteit. In 2015 werden deze sporten niet vertegenwoordigd door een sportbond, maar maakten ze deel uit van commerciële sportscholen met als gevolg dat de regulering binnen deze vechtsporten problematisch was. De wedstrijden vonden plaats tijdens zogenoemde vechtsportgala's, waarvan er jaarlijks 250 in Nederland zijn. Deze werden georganiseerd door promotors die vechters contracteerden, bepaalden wie tegen wie ging vechten en zorg droegen voor de logistiek. Het bleek echter dat deze promotors en anderen die behoorden tot de organisatie regelmatig te linken waren aan de georganiseerde misdaad. In die zin fungeerden vechtsportgala's dan ook als criminele netwerkbijeenkomsten die plaatsvonden in publieke, veelal gemeentelijke, accommodaties. Onder meer door deze omstandigheden en de misstanden die hieruit voortkwamen gedurende vechtsportgala's, werd al in 2010 de noodklok geluid door een aantal gemeenten. Een van deze gemeenten was Amsterdam, waarna de politie Amsterdam-Amstelland de opdracht kreeg om onderzoek te doen naar de twee grootste vechtsportevenementen van dat moment. De conclusies uit dat onderzoek:

- De organisatoren hadden criminele antecedenten en daarnaast waren er aanwijzingen dat de georganiseerde criminaliteit een aanzienlijke invloed had op de organisatie van de evenementen en hier ook geld aan verdiende;
- Een deel van de sponsoring kwam van bedrijven die goederen en diensten leverden die door criminelen werden gebruikt of ingezet, zoals spyshops en growshops;
- De bedrijfsvoering van de evenementen klopte niet. Zo werd een groot deel van de VIP-tafels contant betaald zonder dat daar een deugdelijke administratie over werd bijgehouden, wat mogelijk wees op witwassen. De VIP-bezoekers waren onder andere motorbendeleden en beroepscriminelen, waarvan 60 procent beschikte over criminele antecedenten, en zij gebruikten de evenementen om te netwerken;
- De kopstukken van de beveiliging waren niet vrij van onbesproken gedrag.

Deze resultaten zorgden ervoor dat de gemeente Amsterdam een vergunningsplicht instelde voor vechtsportevenementen en de Wet Bibob toepasbaar werd. Daarnaast vond het RIEC Noord-Holland dat er genoeg aanleiding was om zelf

een onderzoek uit te voeren naar vechtsportevenementen. De resultaten uit dit onderzoek, die gebaseerd zijn op 88 full-contact vechtsportevenementen, komen grotendeels overeen met die uit het onderzoek door de politie Amsterdam-Amstelland. De uitkomsten die vernieuwend zijn, zijn:

- Van alle sponsoren is 30 procent bekend bij de Belastingdienst vanwege ernstige misstanden en/of het hebben van relaties met de georganiseerde misdaad. Hierdoor is de kans aanzienlijk dat sponsoren crimineel geld hebben geïnvesteerd in deze vechtsportgala's (witwassen). Daarnaast blijkt 43 procent van de organisatoren zaken te doen met malafide sponoren;
- De promotors en organisatoren zijn vaak onbekend en kunnen niet gecontroleerd worden;
- De meeste vechtsportgala's hebben geen vergunning gekregen van de gemeente met als gevolg dat de gemeente geen toezicht heeft op hetgeen zich daar voordoet, ondanks het feit dat de gemeente in de meeste gevallen wel eigenaar is van de locaties waar de vechtsportgala's plaatsvinden (ondermijning).

Naast voornoemde vormen van witwassen en ondermijning is er ook sprake van ondermijning indien bonafide vechters zich laten sponsoren door malafide sponsors. Het blijkt dat de full-contact vechtsport banden heeft met criminogene subculturen: coffeeshops, seksindustrie en OMG's. Er zijn vijf criminogene factoren die deze relatie tussen full-contact vechtsporten en criminaliteit verklaren (Loef & Lagendijk, 2015).

1. Personen die zich bevinden in een maatschappelijk kwetsbare positie voelen zich aangetrokken tot de full-contact vechtsporten. Het gaat daarbij om personen met een laag opleidingsniveau of slechte thuissituatie, het hebben van weinig positieve rolmodellen en niet zelden het hebben van een laagverstandelijke beperking of psychische stoornis. Door deze maatschappelijke kwetsbare positie hebben zij een grotere kans op deviant (en crimineel) gedrag.
2. Criminelen geven een signaal af aan de onderwereld wanneer zij zich omgeven met goede vechters. Dit maakt dat de beoefenaar van full-contact vechtsporten, en dan met name de talenten en gevestigde sporters, interessant zijn voor criminelen. Mochten ze zich hebben aangesloten bij een crimineel, worden ze voor verschillende diensten ingezet. Het gaat van gezelschap/meeloper tot personal trainer, lijfwacht/bodyguard, uitvoerder geweldsmisdrijven, illegale casino's en betrokken zijn bij overtredingen van de Opiumwet.

3. Voor een vechtsporter is de weg naar de top zeer tijdrovend en kostbaar met als gevolg dat een combinatie met een betaalde baan lastig is. Wanneer de vechtsporter uiteindelijk een gevestigde sporter is, verdient hij of zij nog niet veel en is financiële zekerheid en stabiliteit tijdens en na de carrière een heikel punt. Dit maakt vechtsporters kwetsbaar voor sponsoring vanuit dubieuze hoek. Het risico is dat de vechtsporters via deze sponsoring ongemerkt meer en meer verstrikt raken in de criminele wereld.
4. Voor vechtsporters is het relatief eenvoudig om in contact te komen met criminelen, aangezien er sprake is van een zekere netwerkvorming binnen de vechtsportsector. Er zijn bijvoorbeeld voorbeelden van sportscholen die met misdaadgeld zijn betaald, trainers die banden hebben gehad met criminele organisaties en van promotors die hun managementbureau hebben gefinancierd met de winst uit drugshandel. Indien een vechtsporter bij de sportschool traint die is betaald met misdaadgeld, maakt hij of zij bewust of onbewust deel uit het van het netwerk.
5. De sector is organisatorisch zeer onoverzichtelijk met als gevolg dat de criminelen relatief onbekommerd kunnen netwerken en met malafide structuren vechtsportgala's kunnen organiseren.

Om de vechtsportsector organisatorisch en qua regulering te verbeteren, werd in 2015 een plan van aanpak geaccordeerd door de toenmalig minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De volgende doelstellingen werden vastgesteld: het instellen van een vechtsportautoriteit, het ontwikkelen en invoeren van een keurmerk voor vechtsportscholen, het ontwikkelen en invoeren van een richtlijn voor vechtsportevenementen, het treffen van maatregelen ter bevordering van de veiligheid van (jonge) vechtsporters, het ontwikkelen en invoeren van een licentiesysteem voor stakeholders in de vechtsportsector en het ontwikkelen en implementeren van lokaal beleid voor vechtsporten (Elling, Schootemeijer & Van den Dool, 2017).

2.1.3 De kwetsbaarheid van en risico's voor sportverenigingen

In de literatuur zijn meerdere kwetsbaarheden van sportverenigingen onderscheiden. Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018) keken naar amateurvoetbalverenigingen en zij concluderen dat er twee verschillende typen verenigingen zijn die ieder op hun eigen manier kwetsbaar zijn. Enerzijds betreft het verenigingen die kwetsbaar zijn voor criminele inmenging omdat zij al geen goed imago hebben, bijvoorbeeld doordat de administratie niet op orde is, er ooit verdovende

middelen zijn aangetroffen in de kantine of omdat er op en buiten het veld vaak 'gedoe' is. Anderzijds betreft het verenigingen waar zich geen soortgelijke taferelen hebben voorgedaan, maar waar het bestuur van de voetbalvereniging niet in staat blijkt te zijn om op te treden tegen leden wanneer zij ongewenst gedrag vertonen (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018). Van Wijk en Lenders (2018) voegen hieraan toe dat voetbalverenigingen die reeds kampen met een structureel middelenprobleem kwetsbaarder zijn voor sponsorgelden die zullen zorgen voor kleding, materialen en soms goede salarissen voor de spelers.

In 2020 hebben Bruinsma, Stevens, Cremers en Spapens (2020) de kwetsbaarheden geduid door risicoprofielen op te stellen. Het is gebleken dat amateursportverenigingen die beschikken over een eigen kantine of sportaccommodatie vaker een signaal van criminele inmenging hebben dan sportverenigingen die geen eigen opstallen hebben. Ook hebben verenigingen met een businessclub voor sponsoren, verenigingen die regelmatig (lokale) media-aandacht krijgen, veel bestuurswisselingen ervaren, activiteiten organiseren voor mensen die geen lid zijn, gebruikmaken van (vormen van) crowdfunding en of/ haar eigen gebouwen beschikbaar stelt voor niet-leden meer signalen van criminele inmenging en dit soort verenigingen zijn daardoor kwetsbaarder voor criminele inmenging dan andere verenigingen (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020).

De Taskforce Brabant Zeeland heeft in 2019 een signaal- en interventiekaart ontwikkeld waarmee sportverenigingen onder andere hun kwetsbaarheid voor criminele inmenging kunnen toetsen. Dit is van belang omdat criminelen altijd de weg van de minste weerstand zoeken. Er worden vier pijlers onderscheiden voor de mate van kwetsbaarheid.

- De structuur van de sportvereniging. Binnen deze pijler ligt de focus met name bij de invulling en capaciteiten van het bestuur. Enkele vragen die hierbij horen, is of er veel wisselingen plaatsvinden in het bestuur, of bestuursleden vrij zijn van onbesproken gedrag en of het gehele bestuur controle heeft over de hoofd- en nevenactiviteiten van de vereniging in plaats van dat enkele bestuurders op eigen houtje (kunnen) opereren (Taskforce Brabant Zeeland, 2019; Duijvestijn & Piepers, 2020). Daarnaast wordt er ook gekeken naar eventuele tekortkomingen in het aantal vrijwilligers en medewerkers (Taskforce Brabant Zeeland, 2019), omdat dit de afhankelijkheid van sponsoren en donateurs vergroot.[6] Tot slot wordt ook gekeken of voor financiers, bestuurders, medewerkers en/of vrijwilligers geldt dat zij dubieuze geldstromen hebben (Taskforce Brabant Zeeland, 2019).

- De omgeving waarin een sportvereniging is gelegen, waarbij een sportvereniging kwetsbaarder is wanneer het aan de rand van een dorp/wijk of in een probleemwijk is gelegen (Taskforce Brabant Zeeland, 2019). Een vereniging is immers vaak een afspiegeling van de buurt waarin deze is gesitueerd (Duijvestijn & Piepers, 2020). Dit blijkt ook uit het onderzoek van Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018), aangezien zij aantonen dat er bij verenigingen in grotere gemeenten meer bekend is over criminele weldoeners dan bij verenigingen in kleinere gemeenten. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat verenigingen in grotere gemeenten meer financiële problemen hebben en daardoor kwetsbaarder zijn voor criminele inmenging. Dit onderbouwen Bruinsma, Ceulen en Spapens (2019) door te beschrijven dat er in grotere steden meer fusies plaatsvinden, een minder ontwikkeld verenigingsleven is en er meer kosten worden gemaakt doordat er minder vrijwilligers beschikbaar zijn, terwijl er in kleinere steden en dorpen nieuwbouwprojecten zijn en er een meer levendige, jonge dynamiek is (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2019). Volgens Duijvestijn en Piepers (2020) werkt dit ons-kent-ons principe twee kanten op. Enerzijds kunnen signalen minder snel worden opgepikt omdat men elkaar vertrouwt en er nauwelijks oog is voor eventuele illegale praktijken, anderzijds kunnen mensen de signalen niet willen zien en/of geen melding van maken omdat zij onderling gedoe willen voorkomen (Duijvestijn & Piepers, 2020). Een extra risicofactor voor verenigingen uit grotere gemeenten is wanneer er sprake is van een omvangrijke drugscriminaliteit in de omgeving van de vereniging. Drugscriminelen hebben immers veel geld en dienen dat op een of andere manier zwart te investeren (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2019). Volgens Bruinsma, Stevens, Cremers en Spapens (2020) zijn verenigingen die in bepaalde geografische gebieden zijn gevestigd niet kwetsbaarder dan andere verenigingen, evenals dat de mate van stedelijkheid geen invloed heeft op de kwetsbaarheid van verenigingen.
- De clubcultuur. Naast dat het binnen deze pijler gaat om eventuele integriteitsproblemen binnen een vereniging – zoals het aantreffen van drugs, illegaal gokken of geweldsincidenten – en het op een zwakke manier controleren van de integriteit van de commissie- en bestuursleden, gaat het vooral om het ambitieniveau omtrent het eerste elftal (Taskforce Brabant Zeeland, 2019). Voor criminele weldoeners zijn volgens Bruinsma, Ceulen en Spapens (2019) met name hoog presterende amateurclubs interessant vanwege het niveau waarop ze actief zijn en de daarbij horende uitstra-

ling. Voor de criminele weldoener werkt dit namelijk statusverhogend en komt hij of zij makkelijker in contact met bonafide ondernemers en leden van het openbaar bestuur. Sommige verenigingen willen op een zo hoog mogelijk niveau actief zijn[7] – waarbij de inwerkingtreding van de voetbalpiramide de mogelijkheden hiervoor heeft vergemakkelijkt omdat een laag presterende amateurclub zich kan opwerken naar de hoogste divisies van het betaald voetbal[8] – met als gevolg dat het voor bestuursleden erg moeilijk is om een criminele weldoener te weigeren die veel geld op tafel wil leggen als sponsor waarmee goede spelers aangetrokken kunnen worden. Indien daarnaast de betrokkenheid van overige leden afneemt en het ledenaantal daalt (Taskforce Brabant Zeeland, 2019), neemt de mate van afhankelijkheid van die ene geldschieter alleen maar toe. Dit maakt een vereniging extra kwetsbaar. Ook de aangetrokken spelers houden de kwetsbaarheid van een vereniging in stand, aldus Bruinsma, Ceulen en Spapens (2019). Zij laten zich namelijk leiden door waar het meeste geld verdiend kan worden en ze kijken niet kritisch naar de herkomst van het geld.

- De financiële situatie van een sportvereniging. Samengevat is een vereniging kwetsbaar indien een vereniging financiële zorgen of schulden heeft, geen strakke (financiële) administratie en boekhouding bijhoudt, de club afhankelijk is van één of twee grote sponsoren in plaats van meerdere kleine sponsoren, en wanneer de gezonde financiën voortkomen uit de bijdragen van sponsoren (met mogelijke dubieuze al dan niet contante geldstromen) in plaats van uit contributie (Taskforce Brabant Zeeland, 2019). Indien een vereniging financieel gezien dermate kwetsbaar is, creëert een criminele weldoener door sponsoring in een zeer korte tijd veel goodwill. Voor een vereniging is het ook erg lastig om zo'n mogelijk criminele weldoener te weigeren, omdat het rondkrijgen van de begroting vaak een lastige opdracht is (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2019).

Volgens Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018) moeten sportverenigingen zich er (meer) van doordrongen raken dat een criminele weldoener als sponsor of bestuurder op de korte termijn veel inkomsten en mogelijk ook sportief succes oplevert, maar dat het op de lange termijn een risico is voor het imago van de vereniging. Dit is bijvoorbeeld zo wanneer de criminele weldoener andere criminelen bij de vereniging gaat betrekken. Ook is de aanwezigheid van een criminele weldoener op de lange termijn een risico voor het voortbestaan van de vereniging. Dit is zeker het geval indien de criminele weldoener wordt opgepakt

of geliquideerd. Voor enkele clubs heeft het wegvallen van een dergelijke sponsor bijvoorbeeld grote gevolgen gehad, aangezien zij niet meer in staat waren om de financiën rond te krijgen en dus niet meer konden blijven bestaan (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018).

Duijvestijn en Piepers (2020) hebben specifiek gekeken naar de kwetsbaarheden van de paardensport. Het is een gesloten wereld waarop het principe onskent-ons van toepassing is. Allereerst is de paardensport kwetsbaar door het feit dat er veel cashgeld in omgaat. Dit komt niet alleen door de gokcultuur bij het paardenrennen, maar ook omdat veel boekingen en inschrijvingen nog op papier worden gedaan en er cash wordt betaald. Ten tweede is een kwetsbaarheid het niet waardevast zijn van paarden, waardoor paarden soms voor twee miljoen de boeken ingaan terwijl ze voor vijf miljoen zijn verkocht. Dit is een manier om (cash) geld wit te wassen. Het controleren hierop is lastig. Hieraan verwant is het feit dat het moeilijk is om via de Kamer van Koophandel (KvK) te achterhalen wie een paardenhandelaar is. Daar vallen ze namelijk onder de algemene categorie handelaren, waardoor het moeilijk is om informatie in te winnen over deze paardenhandelaren. De derde kwetsbaarheid is het feit dat maneges vaak op afgelegen locaties liggen waar weinig (sociale) controle en veel ruimte is. Dit maakt dergelijke locaties aantrekkelijk voor criminelen voor bijvoorbeeld de productie en/of opslag van drugs (Duijvestijn & Piepers, 2020).

2.1.4 Integriteitsproblemen en signalen van criminele inmenging

De Taskforce Brabant Zeeland (2019) heeft ook aandacht besteed aan de signalen waarmee integriteitsproblemen en misbruik door criminelen herkend kunnen worden. Voor wat betreft het herkennen van integriteitsproblemen worden de volgende zes pijlers onderscheiden waarbij we deze signalen aanvullen op basis van andere beschikbare literatuur.

De prestaties van de vereniging

Dit komt vooral tot uiting door het eerste elftal dat in een korte periode meerdere promoties ondergaat of al op een hoog niveau actief is met weinig of geen eigen jeugd in het eerste elftal en veel goede spelers van buitenaf (Taskforce Brabant Zeeland, 2019). Volgens Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018; 2019) is dit met name een signaal wanneer er op het oog sprake is van een onveranderde financiële situatie binnen de club. Dat is namelijk een signaal om de geldstromen binnen de club nader te bekijken, omdat er mogelijk met zwart geld wordt betaald.

Broodspelers

De spelers van het eerste elftal zijn als een signaal te typeren indien het broodspelers zijn, wanneer ze ver van de club af wonen en wanneer er per seizoen veel overschrijvingen van spelers plaatsvinden. Een laatste signaal dat behoort bij deze pijler is wanneer de spelers en/of trainers gezamenlijk met sponsoren naar andere verenigingen gaan (Taskforce Brabant Zeeland, 2019).

De wijze van financiering binnen de vereniging

Hierbij is er sprake van een signaal indien de spelers contant worden betaald, er geruchten zijn van crimineel geld bij de club, er (in)formele financiers of beleidsbepalers zijn met dubieuze geldstromen, en de (hoofd)sponsor of donateur bekend staat als iemand met geld wat mogelijk afkomstig is uit criminele of louche praktijken. Daarnaast is het een signaal indien er vraagtekens geplaatst kunnen worden bij financieringen (zoals het bekostigen van bouwwerken of aanleggen van nieuwe velden, het betalen van reizen voor teams en het in één keer terugbetalen van een betalingsachterstand) wanneer niet publiekelijk bekend is gemaakt dat er nieuwe legale financiële impulsen zijn geweest binnen een vereniging (Taskforce Brabant Zeeland, 2019; Duijvestijn & Piepers, 2020). Volgens Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018; 2019) moeten bestuursleden met name aandacht hebben voor de geldstromen binnen de club en wat daarmee wordt gedaan indien er bijvoorbeeld meer verkochte tickets worden opgegeven dan dat er daadwerkelijk zijn verkocht of de kantine voor meer geld wordt verbouwd dan dat het in feite kost. Indien de Belastingdienst namelijk achter deze oneigenlijke geldstromen komt, kan een naheffing oplopen tot honderdduizenden euro's. Mocht in dat geval de criminele weldoener de club al hebben verlaten, is de vereniging verantwoordelijk voor de naheffing en komt het voortbestaan in gevaar.[9] Met betrekking tot de sportscholen is het een signaal wanneer deze open blijven terwijl zij geen klandizie – en soms geen website – hebben (Duijvestijn & Piepers, 2020).

Criminaliteit rond en binnen de vereniging

Een volgend signaal is de aanwezigheid van fysieke handelingen die strafbaar zijn. Te denken valt aan geweldsincidenten, criminele activiteiten bij de club, activiteiten in de kantine buiten sluitingstijd en de betrokkenheid van de club bij het gokken op wedstrijden (Taskforce Brabant Zeeland, 2019).

Dubieuze reputatie

Het hebben van informatie over personen of ondernemingen omdat zij voorkomen in een ondermijningscasus en tegelijkertijd enige betrokkenheid hebben bij de club (functie in het bestuur of het sponsoren van een reclamebord bijvoorbeeld) is een vijfde signaal (Taskforce Brabant Zeeland, 2019). Uit het onderzoek van Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018) is overigens gebleken dat geen van de criminele weldoeners op het moment dat zij in beeld kwamen recentelijk was veroordeeld voor strafbare feiten. Daarentegen kwamen er een aantal wel geregeld in opspraak, bijvoorbeeld omdat zij als verdachte waren aangemerkt in drugsonderzoeken. Ook werd een sponsorend uitzendbureau ervan verdacht Oost-Europese werknemers uit te buiten en veroorzaakte een sponsor ieder weekend overlast in de horeca (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018).

Overige

Tot slot worden (anonieme) meldingen over personen of ondernemingen als signaal genoemd.

2.2 Sfeerrapportages

Aan zes organisaties – het RIEC, de FIOD, Sportbedrijf Rotterdam en Rotterdam Sportsupport, het Openbaar Ministerie, de Belastingdienst en de politie – is gevraagd een sfeerrapportage op te stellen over hoe zij – op basis van de bij hen beschikbare informatie – aankijken tegen criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateursport in de RIEC-regio Rotterdam. Het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst hebben aangegeven niet over voldoende informatie te beschikken om een sfeerrapportage op te stellen. De overige vier sfeerrapportages worden hierna besproken.

2.2.1 Het RIEC

Het RIEC heeft de afgelopen vijf jaar in totaal 41 signalen ontvangen die mogelijk duiden op inmenging van criminelen binnen sportverenigingen in de RIEC-regio Rotterdam.[10] Voor negen van de 41 signalen geldt dat een signaal heeft geleid tot een RIEC-casus, waarvan er zes relevant zijn voor onderhavig onderzoek. De redenen waarom de drie andere RIEC-casus niet relevant zijn, lopen uiteen. Zo heeft één casus betrekking op een sport die niet wordt meegenomen in het onderzoek, is er in een andere casus sprake van beïnvloeding van sportverenigingen in het buitenland en geldt voor de laatste niet-relevante casus dat er geen sprake is van criminele inmenging. In het vervolg worden de casus besproken

die wel relevant zijn en daarna wordt ingegaan op signalen die (nog) niet hebben geleid tot een RIEC-casus.

Relevante RIEC-casus[11]

De zes RIEC-casus die wel beschouwd kunnen worden als relevant voor onderhavig onderzoek, hebben allen betrekking op voetbalverenigingen. In de eerste RIEC-casus is een crimineel de voorzitter, waardoor de crimineel op een directe manier invloed kan uitoefenen op het wel en wee binnen de voetbalvereniging. In de tweede RIEC-casus wordt gesproken over een hoofdtrainer die eigenaar is van malafide autobedrijven en te liëren is aan een Outlaw Motorcycle Gang (OMG). Hij kan door zijn functie op een indirecte manier invloed uitoefenen binnen de vereniging, bijvoorbeeld omdat hij veelvuldig in contact staat met het bestuur. De derde RIEC-casus betreft een spelersmakelaar die in een auto wordt gezien met een subject in een andere RIEC-casus. Beide personen staan geregistreerd in de politiesystemen wegens handel in verdovende middelen en witwassen. Het blijkt dat de spelersmakelaar verschillende ondernemingen op zijn naam heeft staan, terwijl het subject bij een vereniging voetbalt die uitkomt in de Hoofdklasse. Zij zouden allebei nog steeds actief zijn in de drugshandel. Tot slot is er in de laatste drie RIEC-casus sprake van sponsoring door criminelen, waardoor zij ook op een indirecte manier invloed uitoefenen op een vereniging. Zo behoort in één casus de sponsor tot een stichting die als primair doel heeft om financiële middelen te genereren en daarmee het prestatievoetbal naar een hoger plan te tillen. Deze sponsor heeft daarentegen ook een link met de georganiseerde criminaliteit en met een OMG.

Signalen die niet leiden tot RIEC-casus

Naast de signalen die daadwerkelijk tot RIEC-casus hebben geleid, zijn er in de afgelopen vijf jaar ook 32 signalen bekend waar dit (nog) niet het geval is omdat deze signalen onvoldoende stevig waren. Deze zijn – op twee signalen na – allen van toepassing op het voetbal. De twee uitzonderingen gelden voor de vechtsport en indien hier sprake van is, wordt dit benoemd.

Het overgrote deel van de signalen heeft zoals gezegd betrekking op sponsoring van voetbalverenigingen door dubieuze en/of criminele personen. Zo is er bijvoorbeeld een vereniging die in zes jaar van de 4e klasse naar de topklasse is gepromoveerd, waarbij er vermoedens zijn dat een sponsor die actief is in de vastgoedsector zwart geld heeft geïnvesteerd. Bij een andere vereniging is een sponsor – als nevenfunctie – ook bestuurder van een coffeeshop. Via deze coffeeshop staat de sponsor in contact met een persoon die in verband wordt gebracht met

witwassen en andere vormen van witteboordencriminaliteit. Daarnaast geldt voor twee verenigingen dat een sponsor actief is in een zogenoemde risicovolle branche, namelijk als growshop of als groothandel in toebehoren voor de inrichting van hennepkwekerijen. Tot slot zijn er met betrekking tot dubieuze/criminele sponsoren ook signalen bekend van sponsoren die gelinkt kunnen worden aan een OMG.

Ook de indirecte invloed door het uitvoeren van een vrijwilligersfunctie is een signaal dat naar voren is gekomen. Er blijkt namelijk een bekend lid van een OMG trainingen te geven in vechtsporten. Naast deze indirecte invloeden zijn er ook signalen over de directe invloed die personen hebben op het wel en wee binnen een vereniging door een functie te vervullen binnen het bestuur. Zo wordt een voorzitter van een voetbalvereniging in verband gebracht met georganiseerde criminaliteit, is een andere voorzitter van een voetbalvereniging lid van een OMG, en houdt de directeur van een bedrijf waarvan wordt vermoed dat er witwaspraktijken en vastgoedfraude plaatsvindt zich dicht op het bestuur van een voetbalvereniging. Ook in de vechtsport is er een signaal dat er sprake is van een directe criminele invloed, doordat de medeoprichter van een sportschool nauwe banden heeft met een OMG.

Tot slot zijn er nog verschillende signalen die niet direct geschaard kunnen worden onder de invloed van dubieuze en/of criminele sponsoren, personen in het bestuur of personen die een andere vrijwilligersfunctie uitvoeren binnen een vereniging, omdat niet uit het signaal blijkt welke functie de desbetreffende personen binnen de verenigingen vervullen. Hetgeen bekend is, is dat personen die actief zijn in de vastgoedbranche geld witwassen door te investeren in het aantrekken van goede voetballers. Ook is een signaal dat een persoon die een link heeft met een voetbalvereniging, wordt gerelateerd aan drugs- en/of witwaspraktijken. Tot slot is een signaal dat er nog maar heel weinig elftallen actief zijn bij een voetbalvereniging en dat er vraagtekens worden gezet bij de vitaliteit van de voetbalvereniging. Bij de gemeente is het bekend dat er illegale feesten en bingo's worden gehouden in de kantine. Daarnaast staat de vereniging mogelijk onder toezicht van de KNVB. Deze factoren tezamen maakt de vereniging mogelijk kwetsbaar voor ondermijnende invloeden.

2.2.2 De FIOD

Het algemene beeld bij de FIOD is dat criminele inmenging met name berust op het foutieve geld dat in een sportvereniging wordt gestopt. Het foutieve geld betreft vaak geld dat afkomstig is uit de drugshandel. Daarnaast zijn er ook veel signalen over witteboordencriminaliteit. De criminelen worden graag gezien

binnen een vereniging en gebruiken de vereniging als vehikel om geld wit te wassen. Ook is bekend dat kantines worden gebruikt als ontmoetingsplaatsen, zodat de criminelen zich kunnen onderdompelen in een grote menigte. Een veel gehoorde reden dat een crimineel een bepaalde vereniging uitkiest om geld wit te wassen of de kantine te gebruiken, is dat er al een bepaalde relatie is tussen de crimineel en de vereniging. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat zijn of haar kinderen bij de vereniging sporten. De crimineel traint dan bijvoorbeeld eerst het team van zijn of haar kind, om vervolgens stap voor stap een grotere invloed te krijgen binnen een vereniging en uiteindelijk een bestuursfunctie uit te voeren. Een dergelijke opbouw valt niet op, maar het is wel van belang om dat in een vroeg stadium te herkennen. Indien een dergelijk persoon namelijk teveel invloed heeft verworven, is er bijna geen weg meer terug.

Specifiek voor het amateurvoetbal geldt dat de FIOD momenteel een beperkt aantal signalen heeft uit de RIEC-regio Rotterdam. In het verleden heeft zich voor deze regio wel de situatie voorgedaan omtrent de oefenduels die in het buitenland werden gespeeld tussen Nederlandse verenigingen onderling en tussen Nederlandse en buitenlandse verenigingen. Dit kwam aan het licht doordat in het Rotterdamse altijd de Voetbalcup werd georganiseerd. De winnaar daarvan kreeg als beloning een reis naar Belek (Turkije) aangeboden. De winnaar van de Voetbalcup was echter niet de enige vereniging die naar Belek ging. Het bleek dat zowel betaald voetbal organisaties als de lagere amateurclubs naar deze bestemming in Turkije reisden om daar een trainingskamp te beleggen en oefenduels te spelen. Hierover heeft altijd het vermoeden bestaan dat er sprake was van een verdienmodel. Die aanname werd versterkt omdat de vereniging die de Voetbalcup had gewonnen, in het meest luxueuze hotel werd geplaatst en de kosten daarvan niet geheel werden gedekt. Ook scheidsrechters werden ingevlogen, waarbij er vermoedens waren dat deze dienst deden als matchfixers. Echter, omdat het zich in Turkije afspeelde, heeft de FIOD er nooit een vinger achter kunnen krijgen.

Voor de vechtsport geldt dat daar weinig signalen vandaan komen, terwijl het alom bekend is dat er bij vechtsportgala's criminelen aanwezig zijn die VIP-tafels bezetten. Niet zelden schuiven hier ook bekende sporters aan. Dat is niet verboden, maar wel een risico. Deze contacten zijn niet vreemd, aangezien veel sporters op straat opgroeien en in die periode ontwikkelen zij vriendschappen. Uiteindelijk komen deze personen op het punt dat de sporters het geluk hebben over talent te beschikken, terwijl hun vrienden dat niet hebben en in de criminaliteit verzeild raken. Die onderlinge band blijft echter bestaan, waardoor het lastig is voor de sporters om een verzoek af te staan van hun (voormalige) vrienden.

Al met al zet de organisatie van vechtsportgala's de deur open voor criminele betrokkenheid en in die zin is de sponsoring een aandachtspunt voor de FIOD.

Met betrekking tot de paardensport hebben de signalen die bij de FIOD binnenkomen betrekking op de elitepaarden (die vallen buiten de scope van onderhavig onderzoek). Voor het niveau daaronder, namelijk hetgeen plaatsvindt op de maneges, is het zo dat er weinig signalen uit voortkomen. De signalen die er zijn, hebben niet zozeer te maken met criminele inmenging. Wel zijn er voorbeelden van zwart geld en belastingontduiking.

2.2.3 Sportbedrijf Rotterdam en Rotterdam Sportsupport

Er zijn bij het Sportbedrijf en/of Rotterdam Sportsupport geen tot weinig signalen dat er sprake is van criminele inmenging c.q. ondermijning binnen sportverenigingen in Rotterdam. In het verleden hebben ze wel een signaal gehad dat er drugs gedeald zouden worden binnen een vereniging en dat het bestuur hier uit angst niet tegen durfde op te treden. Het is onbekend of dit vaker voorkomt bij verenigingen. Daarnaast zijn er soms vraagtekens bij voetbalverenigingen die er (financieel) niet goed voor staan, maar toch veel nieuwe spelers voor het eerste elftal weten aan te trekken. Het kan zijn dat deze spelers niet worden betaald door de vereniging, maar door een sponsor of via een anders opgezette constructie. In een enkel geval is er bijvoorbeeld een vereniging die organisatorisch dusdanig is opgezet dat een gelieerde stichting zoveel macht heeft binnen de vereniging dat zelfs de Algemene Leden Vergadering (ALV) weinig in te brengen heeft. Ondanks deze kwetsbaarheden voor criminele inmenging zijn er geen concrete signalen dat dit in Rotterdam ook daadwerkelijk het geval is.

Waar wel veel meldingen over binnenkomen, zijn de meldingen van problemen, overlast en criminele activiteiten die plaatsvinden buiten de hekken van de verenigingen. In die zin is de onveiligheid rondom de sportparken zeker een issue bij meerdere verenigingen. Het betreft zowel de omgevingen rondom voetbalverenigingen als de omgeving rondom een manege. Het onveiligheidsgevoel is onder andere ontstaan doordat hierover al meerdere malen meldingen zijn gemaakt bij diverse instanties, maar de situaties niet worden opgelost. Al met al is – in de optiek van het Sportbedrijf Rotterdam en Rotterdam Sportsupport – de conclusie dat overlast en criminaliteit buiten de poorten van verenigingen een groter (of in ieder geval zichtbaarder) probleem zijn dan criminele inmenging binnen de poorten van de verenigingen.

2.2.4 De politie

De politie voerde in haar registratiesysteem BVH een analyse uit over de periode 01-01-2020 tot en met 12-04-2021. In die periode zijn er bij de politie weinig signalen van criminele inmenging c.q. ondermijning binnen sportverenigingen in Rotterdam-Rijnmond. Het gaat in totaal om vier signalen waarvan er één betrekking heeft op het amateurvoetbal. Een persoon die wordt verdacht van witwassen verklaart namelijk dat een goede vriend hem benaderde met de vraag of hij zijn bankgegevens mocht gebruiken. Daarmee kon een sponsor uit België geld storten voor de voetbalvereniging. De verdachte heeft hier toentertijd mee ingestemd. Echter, de bankpas is op een later moment geblokkeerd omdat uit fraude afkomstig geld is overgemaakt naar deze bankrekening. Dit geld is vervolgens opgenomen en/of overgeboekt. Twee andere signalen komen voort uit de paardensport. Ten eerste blijkt uit een RIEC-casus dat er bij een manege of paardenbedrijf ondermijnende activiteiten plaatsvinden. Het is onbekend gebleven wat deze ondermijnende activiteiten behelsden. Het tweede signaal dat betrekking heeft op de paardensport komt voort uit een melding van huiselijk geweld. Het blijkt dat de verdachte en het slachtoffer samen een manege runnen. Verder is tijdens het onderzoek een vuurwapen aangetroffen in de slaapkamer van de verdachte. De verdachte heeft een verleden bij een Outlaw Motorcycle Gang (OMG) en hij heeft al eens eerder een vrouw lastiggevallen. Het vierde en laatste signaal van criminele inmenging c.q. ondermijning staat in relatie tot de vechtsport. Een OMG-lid sponsort namelijk een vechtsportster.

Naast deze vier harde signalen zijn er bij de politie ook elf registraties bekend die mogelijk duiden op criminele inmenging c.q. ondermijning. Het zijn allen verdachte situaties die niet ver genoeg zijn onderzocht om te kunnen concluderen of er daadwerkelijk sprake is van criminele inmenging c.q. ondermijning. Zeven van de elf registraties hebben betrekking op de paardensport. We bespreken drie van de zeven registraties ter illustratie van de verdachte situatie. Het eerste voorbeeld is dat er in en rond een manege al twee jaar vreemde dingen gebeuren. Zo worden er op de manege soms paspoorten gevonden van mensen die nog nooit op de manege zijn geweest. Welke andere vreemde situaties zich hebben voorgedaan, en of er daarbij sprake is van criminele inmenging c.q. ondermijning is onbekend gebleven. Het tweede voorbeeld is dat een bedrijfspand deels is ingericht als manege. De deur van het bedrijfspand staat op naam van een persoon die voorkomt ter zake een overtreding van de Opiumwet. Daarom is ervoor gekozen dat het bedrijfspand in de toekomst wordt meegenomen in integrale controles om te controleren op de aanwezigheid van verdovende middelen. Het derde en laatste voorbeeld ten aanzien van een verdachte situatie in de paardensport gaat over

een controle op een terrein waar een woning, een bedrijfspand en een manege staan. In het bedrijfspand is een autoleasebedrijf gevestigd dat een faciliterende rol heeft in de criminaliteit. Veel voertuigen van het autoleasebedrijf worden namelijk gebruikt door criminelen. Daarnaast is er een ingewikkelde constructie opgezet met diverse B.V. 's en een stichting. Dit duidt mogelijk op witwassen. Wat de precieze rol van de manege hierin is, is onbekend gebleven. De andere vier van de elf registraties die mogelijk duiden op criminele inmenging c.q. ondermijning zijn verwant aan de vechtsport. Zo worden bijvoorbeeld een Glory-kickbokser en zijn vrouw gesponsord door een bedrijf waarnaar de politie ooit onderzoek heeft gedaan. De uitkomsten van dit onderzoek zijn onbekend gebleven, en daarmee ook het eventuele ondermijnende karakter van deze sponsoring. Een ander voorbeeld gaat over het vele contante geld dat is aangetroffen in de woning van een voormalig professioneel bokser uit een Oost-Europees land. Volgens zijn vader is de voormalig professioneel bokser van plan een sportschool te openen. De herkomst van het contante geld is onbekend gebleven, dus mogelijk komt dit voort uit ondermijnende activiteiten.

Verder zijn er bij de politie in genoemde periode nog zeventien sport gerelateerde incidenten geregistreerd waarin geen sprake is van criminele inmenging c.q. ondermijning. Hetgeen hierin wel interessant is om te benoemen, is het feit dat veertien van de zeventien registraties betrekking hebben op de vechtsport. De rode draad in deze registraties is dat trainers of vechtsporters veelal verdacht zijn van geweldsincidenten, zoals openlijke geweldplegingen, mishandelingen en een poging tot doodslag.

2.3 Expertinterviews

In deze paragraaf worden de uitkomsten van interviews met 23 respondenten besproken. Het betreft gesprekken met stakeholders vanuit de drie amateursporten en van gemeenten, het Openbaar Ministerie, de politie, wetenschap en FIOD.[12] Er wordt ingegaan op wat de amateurvoetbalsport, paardensport en vechtsport kwetsbaar maakt en welke indicatoren van criminele inmenging door respondenten worden gezien binnen deze sporten.

In algemene zin is het van belang om aan te geven dat het onderwerp ondermijning in de amateursport volgens nagenoeg alle respondenten een onderwerp is dat weinig aandacht heeft gekregen in de voorbije jaren en slechts sinds kort voorzichtig op de agenda komt. Dit betekent dan ook dat de meeste respondenten weinig harde informatie hebben over criminele inmenging in de amateur-

sport, de kwetsbaarheden en de indicatoren. Veel informatie van respondenten is verhalend.

2.3.1 De kwetsbaarheid van amateursportverenigingen

In deze paragraaf gaan we in op de kwetsbaarheden binnen de drie amateursporten in dit onderzoek.

Amateurvoetbal

Binnen het amateurvoetbal gaat het om status en macht, aldus meerdere respondenten. Daarom is het volgens hen belangrijk om de organisatiestructuur van een vereniging in beeld te hebben. De organisatiestructuur bepaalt in hoeverre criminele weldoeners mogelijkheden hebben om status en macht te verkrijgen in een amateurvoetbalvereniging. De meeste status en macht krijgt een criminele weldoener wanneer hij of zij toetreedt tot het bestuur. Dat zorgt ervoor dat de gelegenheidsstructuur voor het uitvoeren van criminele activiteiten het grootst is.

Een voorbeeld van het kunnen uitvoeren van criminele activiteiten door bestuurslid te zijn, heeft te maken met hoe een ALV in zijn werk gaat. Tijdens een ALV wordt het gevoerde en te voeren beleid besproken, waaronder dus eventuele belangrijke beleidswijzigingen. Deze beleidswijzigingen worden doorgevoerd wanneer een meerderheid van de aanwezige leden hiermee instemt. Wanneer een criminele weldoener in het bestuur zit, kan hij of zij hier gebruik van maken om zo de vereniging naar zijn of haar hand te zetten. Een tweede voorbeeld heeft te maken met de zichtbaarheid op een accommodatie. Door bestuurslid te zijn, kijkt geen enkel lid er raar van op wanneer het bestuurslid een hele dag op de accommodatie aanwezig is en daarbij met allerlei mensen praat. Zonder dat de aanwezigen op een accommodatie het doorhebben, kan de criminele weldoener de accommodatie hiermee gebruiken als ontmoetingsplaats. De infrastructuur op een accommodatie is hierin faciliterend. Door de gehele dag langs de zijlijn te wandelen en daarbij mensen aan te spreken, valt het minder op dan wanneer de criminele weldoener de gehele dag in een afgeschermde ruimte gasten ontvangt. Daarbij komt dat criminele weldoeners op een accommodatie ook nieuwe leden kunnen werven voor hun criminele groepering. Zij worden dan geronseld om bijvoorbeeld drugs rond te gaan brengen in het dorp of in de stad van de vereniging.

In de afgelopen jaren zijn er verschillende ontwikkelingen geweest die de mogelijkheden voor het verwerven van status en macht hebben verruimd. De eerste ontwikkeling die door een respondent wordt genoemd, is de invoering van de voetbalpiramide. Dit heeft ervoor gezorgd dat een amateurvoetbalvereniging van het laagste naar het hoogste amateurniveau kan promoveren. Bovendien

kan de vereniging, indien de ambities daarnaar zijn, zelfs doorstromen naar het betaald voetbal. Voor de op een laag niveau actief zijnde amateurvoetbalverenigingen, kan een financiële impuls door een criminele weldoener dan ook interessant zijn omdat daarmee kwalitatief goede spelers en trainers binnengehaald kunnen worden. Het faciliteren hiervan levert status en macht op voor de criminele weldoener. De invoering van de voetbalpiramide heeft ook de mogelijkheden verhoogd om status en macht te verwerven binnen verenigingen die reeds op een hoog amateurniveau actief zijn. Dit komt omdat de voetbalpiramide meerdere licentie-eisen heeft vastgesteld waaraan een amateurvoetbalvereniging die actief is in de Tweede of Derde Divisie moet voldoen. Deze licentie-eisen gaan gepaard met hoge kosten en er zijn amateurvoetbalverenigingen die hier niet direct de financiële mogelijkheden voor hebben. Dit maakt het aantrekkelijk om de financiële impuls van een criminele weldoener aan te nemen. Zodoende kan de amateurvoetbalvereniging namelijk actief blijven op het niveau dat wordt geambieerd.

Een laatste ontwikkeling die amateurvoetbalverenigingen kwetsbaarder maakt voor criminele inmenging waar criminelen status en macht aan ontlenen, is de coronacrisis. Dit zorgt er namelijk voor dat erg veel amateurvoetbalverenigingen in financiële problemen zijn gekomen. Eén respondent zegt hierover: *'Verenigingen lopen heel veel geld mis omdat niemand mag sporten. Zo zijn de inkomsten van de kantine verdwenen. Je moet niet vergeten hoeveel geld alle bakken koffie op de zaterdagochtend opleveren voor een vereniging. Als er dus nu een persoon komt met een grote zak geld, is dat best een risico'*. Het is dan ook de verwachting dat veel criminele weldoeners amateurvoetbalverenigingen zullen gaan benaderen of al benaderd hebben voor een financiële impuls.

Vechtsport

Een ondoorzichtige sector is de omschrijving die respondenten geven van de vechtsport. Het voorbeeld dat daarbij wordt gegeven, is dat veel sportscholen geen kloppende begroting kunnen overleggen indien hiernaar wordt gevraagd. Vaak wordt er enkel een bierviltje getoond waarop de inkomsten en uitgaven staan. Het argument dat vaak wordt gegeven door de sportschoolhouder is dat hij of zij alles doet vanuit de liefde voor de sport. Hoewel dit in enkele gevallen ook het geval is, aldus respondenten, zou er met dergelijke begrotingen iets aan de hand kunnen zijn. Zo blijkt het voor financiële experts lastig te zijn om achter de financiële geldstromen te komen van deze sportschoolhouders.

Een ontwikkeling binnen de vechtsport is dat nu een gemêleerder gezelschap actief is in de sport, terwijl de sporters vroeger regelmatig kwetsbare personen

waren. Zij waren, en zijn, erg vatbaar om in handen te vallen van criminelen. Dit komt met name doordat boksers en kickboksers veel tijd en moeite moeten steken in hun sport om goed te kunnen presteren en goed geld te verdienen. Dit zorgt ervoor dat zij vaak geen tijd hebben voor het volgen van een opleiding en/of het hebben van een betaalde baan. Dit maakt het verleidelijk om snel geld te verdienen door criminele activiteiten uit te voeren. Dat veel boksers en kickboksers in handen vallen van criminelen en criminele activiteiten uitvoeren, blijkt uit het feit dat geregeld dergelijke sporters voorbijkomen in de media omdat zij betrokken zijn bij geweldsmisdrijven als dader of slachtoffer.

Paardensport

De kwetsbaarheid van de paardensport zit hem vooral in het feit dat de kans om in financieel zwaar weer te komen groot is voor maneges. Volgens een respondent heeft ongeveer 80 procent van de maneges het erg lastig. Dit komt omdat zij niet commercieel genoeg zijn ingesteld en zich niet richten op de bedrijfsvoering, maar teveel handelen vanuit liefde voor de paardensport door zich te richten op het rijden en verzorgen van paarden. Dit is volgens de respondent niet vreemd, omdat de meeste manegehouders ook geen afdoende bedrijfsmatige achtergrond hebben. Indien maneges in financieel zwaar weer terechtkomen, maakt hen dat kwetsbaar voor criminelen die met behulp van een financiële impuls gebruik willen maken van (een deel van) de manege. In de afgelopen jaren hebben zich ook geregeld voorbeelden voorgedaan waarin criminelen voor criminele doeleinden gebruik hebben gemaakt van dergelijke locaties. Volgens één respondent komt dit echter vaker voor in handelsstallen, en niet bij maneges. De reden die hiervoor wordt gegeven, is dat maneges gekenmerkt worden door betrokkenheid van personeel en ouders. De zichtbaarheid van dubieuze en criminele activiteiten is hierdoor groter dan in handelsstallen waar een hek omheen staat en waar verder vrijwel niemand komt.

Verwant aan deze kwetsbaarheid is de organisatiestructuur ook een kwetsbaarheid. Vaak worden mensen verkozen als bestuurslid omdat zij verstand hebben van de paardensport, maar daarbij hebben zij vaak te maken met conflicterende belangen. Dit doet zich volgens respondenten voor op alle niveaus: verenigingsbesturen, kringbesturen, regiobesturen et cetera.

Een andere kwetsbaarheid die bij de paardensport hoort, is het feit dat vrijwel alles met contant geld wordt betaald. Dit gaat van het betalen van rijlessen tot het betalen van de paardenvrachtwagen, trailer, paardentandarts, pensionstalling en het paard zelf. Terwijl het om aanzienlijke bedragen gaat, wordt er ook

zelden een contract opgemaakt. Daarnaast is de waardebepaling van een paard erg lastig. Al met al is er een gelegenheidsstructuur voor witwassen.

Het kunnen volgen van wedstrijden via de televisie en sociale media is tot slot ook een ontwikkeling die de paardensport interessant heeft gemaakt voor criminele inmenging. Hierdoor kan men namelijk gemakkelijk volgen welke paarden goed presteren, en door de bekendheid van deze prestaties stijgen de waarden van deze paarden.

2.3.2 De indicatoren voor criminele inmenging

Met de respondenten is per amateursport ook gesproken over mogelijke indicatoren die kunnen wijzen op criminele inmenging.

Amateurvoetbal

Uit het voorgaande blijkt dat de organisatiestructuur van invloed kan zijn op mogelijkheden voor criminele inmenging. Derhalve worden in het vervolg verschillende indicatoren genoemd die duiden op een kwetsbare organisatiestructuur c.q. dubieus bestuur van amateurvoetbalverenigingen.

Ten eerste geven respondenten aan dat snel wisselende bestuursleden binnen een vereniging een indicator kan zijn voor criminele inmenging. Stabiele verenigingsbesturen kennen namelijk hun leden, hebben contact met hen en zij staan ook minder open voor invloeden van onbekende en 'foute' personen van buitenaf. Een andere indicator met betrekking tot de organisatiestructuur is het feit dat er naast de vereniging ook een stichting is. Respondenten geven voorbeelden van dubieuze geldstromen of zogenoemde ABC-constructies in relatie tot stichtingen. De laatste indicator voor een kwetsbare organisatiestructuur c.q. dubieus bestuur is de kwaliteit van de contactgegevens van de vereniging en haar bestuursleden. Een respondent omschrijft hiervoor de vereniging waar een voorzitter bereikbaar is via het e-mailadres 'voorzitter@*clubnaam*.nl'. Het onpersoonlijke karakter van dit e-mailadres is opmerkelijk volgens de respondent omdat een vereniging zoveel mogelijk leden wil aantrekken. Daarvoor is het belangrijk dat de vereniging en haar bestuursleden zo transparant mogelijk overkomen en dat is met een dergelijk e-mailadres niet het geval.

Naast indicatoren die betrekking hebben op het bestuur van een vereniging, benoemen veel respondenten ook indicatoren die ingaan op de rol die foutieve sponsoren hebben binnen een vereniging. Een foutieve sponsor kiest volgens respondenten vaak een bepaalde vereniging uit omdat hij of zij een bepaalde relatie heeft met deze vereniging. Zo kan hij of zij in het verleden bij de vereniging hebben gesport, of voetbalt een zoon of dochter bij de vereniging. Hieruit voortko-

mend, is het volgens meerdere respondenten een opvallend gegeven wanneer een sponsor zich meldt bij een vereniging terwijl deze sponsor op geen enkele manier in relatie staat tot de vereniging of heel ver weg woonachtig is. Ook de sponsor die werkzaam is in een risicovolle branche is een indicator. Zo noemt een respondent het volgende voorbeeld: *'Ergens in het land zijn er eigenaren van schrootbedrijven geweest die terechtkwamen in het bestuur van een vereniging. Vervolgens was er ineens heel erg veel geld beschikbaar, maar niemand wist precies waar dat geld vandaan kwam'*. Door respondenten wordt ook gesproken van een opmerkelijke situatie wanneer een sponsor wel publiekelijk zichtbaar is op een reclamebord of op een shirt, maar niet als sponsor wordt vermeld op de website. Deze genoemde indicatoren omtrent een eventueel foutieve sponsor verdienen volgens respondenten extra aandacht wanneer de foutieve sponsor ook is toegetreden tot de businessclub of bestuur van een vereniging, omdat daarmee de status en mogelijke invloeden binnen de vereniging aan het groeien zijn.

Ook het ledenbestand van een vereniging verdient aandacht om eventuele criminele inmenging te signaleren. Een sportvereniging is namelijk in het leven geroepen om jeugd te laten sporten en heeft daarmee een belangrijke maatschappelijke functie. Indicatoren die in deze opmerkelijk zijn volgens respondenten, zijn: een hoog ledenverloop binnen de vereniging, het hebben van weinig jeugdteams en/of het hebben van jeugd dat op een laag niveau actief is terwijl het eerste elftal op een hoog niveau uitkomt. Indien deze indicatoren van toepassing zijn op een vereniging kunnen vragen worden gesteld over de maatschappelijke functie van de vereniging. Inzoomend op het eerste elftal zijn er ook veel indicatoren te onderscheiden. In algemene zin is het bijvoorbeeld interessant om te kijken naar hoeveel en van welk niveau jaarlijks nieuwe spelers en/of trainers worden aangetrokken en/of hoe zij worden betaald. Net zoals een van de indicatoren voor een mogelijk foutieve sponsor, is het hierbij opmerkelijk wanneer spelers afkomstig zijn uit een woonplaats die geografisch gezien erg ver van de voetbalvereniging is gelegen. Ook de speler die afkomstig is van een vereniging die acteert op een hoger niveau moet de wenkbrauwen doen laten fronzen, zeker wanneer het meerdere spelers betreft aldus verschillende respondenten. Dit worden ook wel de irrationele transfers genoemd. Een uitvloeisel van het aantrekken van dergelijk kwalitatief goede spelers en/of trainers is dat het eerste elftal van een vereniging in een korte tijd meerdere keren promoveert. Dit is volgens alle respondenten een van de meest belangrijke indicatoren voor mogelijke criminele inmenging.

Er worden door respondenten ook twee indicatoren genoemd die ingaan op de relatie tussen spelers/trainers en sponsoren. Zo verdient een situatie extra aandacht wanneer de komst of het vertrek van spelers/trainers gepaard gaat met de komst of het vertrek van een sponsor. De tweede indicator betreft het jaarlijks ondergaan van een trainingskamp door het eerste elftal. Het vraagteken dat bij deze indicator hoort, is de herkomst van de financiering voor dit trainingskamp. Er zijn namelijk elftallen die een duur trainingskamp beleggen in het buitenland zonder of slechts met een kleine eigen bijdrage.

Een fenomeen waar sinds een aantal jaren vraagtekens bij worden geplaatst, zijn de voetbalscholen die worden georganiseerd. Dit betreft een ondoorzichtige markt, waarbij voorbeelden bestaan van voetbalscholen waarvan de eigenaar criminele antecedenten op zijn naam heeft staan. Deze voetbalscholen zijn geregeld op geen enkele manier verwant aan de vereniging, behalve dat zij gebruikmaken van de accommodatie. De ouders van de kinderen die deelnemen aan deze voetbalscholen betalen hier veel geld voor. Gezien het feit dat er voorbeelden bekend zijn van eigenaren die criminele antecedenten hebben, kunnen er vraagtekens worden geplaatst bij wat er met het betaalde geld wordt gedaan. Een casus met betrekking tot deze indicator gaat over een vereniging die op omvallen stond, maar plots een aanbod kreeg van een talentenprogramma. Het talentenprogramma wilde gebruik gaan maken van de accommodatie, en daarnaast wilde de organisator een geldbedrag beschikbaar stellen en vervolgens toetreden tot het bestuur van de vereniging. Deze casus toont de urgentie aan om ook naar voetbalscholen te gaan kijken met betrekking tot criminele inmenging binnen een amateurvoetbalvereniging. Naast dat voetbalscholen gebruikmaken van de accommodatie komt het ook voor dat andere groepen hiervan gebruikmaken. Een voorbeeld is restauranthouder X die een commercieel voetbaltoernooi organiseert met vrienden en het daarbij bijvoorbeeld opneemt tegen het businessteam van voetbalvereniging Y. Dat is ook iets om in het oog te houden aldus respondenten.

Er zijn meerdere indicatoren te noemen die ingaan op de accommodatie, omdat een accommodatie interessant kan zijn voor criminele weldoeners. Dit is zeker het geval wanneer een vereniging de accommodatie in eigen beheer heeft. In 99 van de 100 gevallen blijkt het zo te zijn dat de verenigingen de opstallen in eigendom hebben, waardoor het economisch eigendom bij de verenigingen ligt. Hierdoor kunnen verenigingen clubgebouwen ineens heel snel heel veel mooier maken en is er weinig zicht op de financiering hiervan. Daarom zijn verbouwingen en de achterliggende financieringen ook indicatoren waarnaar gekeken moet worden volgens sommige respondenten. Een andere indicator die vraagtekens

oproept, is het hebben van maar één veld. De manier waarop het kantinebeheer is vormgegeven, is ook een indicator waarnaar gekeken moet worden omdat daar vaak aparte contracten voor worden opgesteld. Vragen die hierbij gesteld kunnen worden, zijn: 'Wat zijn de beschikbare voedings- en drankproducten in de kantine?', 'Is er een gokautomaat in de kantine?', 'Wordt er enkel met cash geld betaald?' en 'Hoe is de exploitatie van de kantine?'. De laatste indicator is het onder de loep nemen van het aantal steunaanvragen en subsidieaanvragen door een vereniging wanneer het te verwachten is (denk aan corona) en de wijze waarop men met dat geld omgaat.

Vechtsport

Een indicator voor criminele inmenging binnen een sportschool is volgens respondenten de rommelig georganiseerde sportschool. Dit betreft vaak een onderbuikgevoel dat ontstaat door sportscholen binnen te lopen. Een andere indicator is het hebben van weinig leden als sportschool, maar tegelijkertijd wel over veel nieuwe en dure attributen beschikken. Wat van meerwaarde kan zijn voor het onderscheiden van sportscholen met en zonder criminele inmenging zijn de gegevens die beschikbaar zijn op de KvK. Hiermee kan namelijk de organisatiestructuur inzichtelijk worden gemaakt, zoals het zijn van een eenmanszaak of een stichting. Ook is de verwevenheid met eventuele criminogene sectoren een indicator. Te denken valt aan coffeeshops, seksshops en beveiligingsbedrijven.

Een ontwikkeling waar tegenwoordig steeds meer sprake van is, zijn de zogenoemde *hoodfights*. Hierbij worden sportscholen gebruikt voor illegale gevechten in de avond, terwijl de sportschool in feite al dicht zou moeten zijn. De sportschoolhouder krijgt hier vaak enkele duizenden euro's voor.

Met betrekking tot de vechtsportgala's zijn de invulling van de VIP-tafels en de daaraan onderliggende financiële geldstromen met name interessant met betrekking tot criminele inmenging. Foutieve sponsoren proberen op dergelijke evenementen namelijk een plaats te genereren om vanuit daar zakelijke relaties uit te nodigen en zodoende een ontmoetingsplaats voor criminelen te organiseren. Ook proberen dergelijke foutieve sponsoren boksers en kickboksers te charteren, zodat zij onder hun hoede gaan vechten. Het is daarbij geen uitzondering dat deze boksers en kickboksers op termijn in ruil criminele activiteiten moeten gaan uitvoeren.

Paardensport

Een deel van de benoemde indicatoren voor de paardensport zijn overeenkomstig met de indicatoren die opgaan voor het voetbal. Zo zijn de snel stijgende ruiters/amazones en paarden interessant om in kaart te brengen, evenals de ruiters/amazones die tijdens een wedstrijd op meerdere paarden actief zijn. Ook met betrekking tot de accommodatie is een indicator overeenkomstig met het voetbal, namelijk het (ver)bouwen van een accommodatie. Het bouwen of verbouwen van een manege met alle van belang zijnde randvoorwaarden is een zeer dure aangelegenheid en het is dan ook interessant om te achterhalen hoe de financiële geldstromen hierachter in elkaar steken. Terwijl de accommodaties die het zwaar hebben kwetsbaar zijn voor criminele inmenging, zijn de grote en mooie accommodaties dus een indicator voor criminele inmenging. De vraag die hierbij geldt, is: 'Waar komt het geld vandaan?'. Dit is belangrijk om na te gaan, omdat het een mogelijk ondermijnend karakter heeft. Een casus is een Surinaamse harddrugsdealer die bij hem thuis een speciale paardenbak heeft aan laten leggen. Dat deze paardenbak met illegaal verkregen geld is gefinancierd, is niet alleen ondermijnend maar het werkt ook oneerlijke concurrentie in de hand. Er zijn namelijk mensen, die nog actief waren bij andere maneges, overgestapt naar deze manege omdat de voorzieningen van hogere kwaliteit waren.

Ook zijn er door veel respondenten indicatoren genoemd die betrekking hebben op de paardenhandel. Zo zijn er situaties bekend waarin keurmeesters en juryleden zijn omgekocht en/of bedreigd zodat bepaalde predicaten toebedeeld werden en een paard op een hoger niveau uit mocht komen. Dit heeft namelijk tot gevolg dat een paard meer waard wordt. Ook gebeurt het dat paarden formeel worden verkocht aan partijen in het buitenland maar vervolgens gewoon in een stal in Nederland blijven staan, en worden er andere verkoopwaardes in de boeken gezet dan de werkelijke verkoopwaardes.

Tot slot is er ook een indicator genoemd voor wat betreft de criminele inmenging tijdens grote toernooien. Er zijn in Nederland drie grote toernooien: Jumping Amsterdam, Indoor Brabant en het CHIO toernooi in Rotterdam. Bij deze concoursen is er sprake van risico's op criminele inmenging omdat criminele sponsoren proberen invloed te genereren. Net zoals voor de vechtsportgala's geldt, is het dus interessant om de financiële geldstromen na te gaan en om te achterhalen in hoeverre er sprake is van een criminele ontmoetingsplaats.

2.4 Zes casus ter illustratie

Om de informatie over criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateursport die tot nu toe beschreven is te illustreren, presenteren we voor zowel het voetbal, de paardensport als de vechtsport per sport op basis van open (media) bronnen[13] twee casus. Uit deze casusreconstructies komt naar voren waar de kwetsbaarheden vooral te vinden zijn als het gaat om criminele inmenging. Tot slot geven de casus een illustratie van de eerder in dit rapport opgetekende indicatoren.

2.4.1 Aanmaakblokjes in de voetbalkantine

Op 10 juli 2015 is een verenigingslid van voetbalvereniging Steenbergen de kantine aan het opruimen vanwege een aankomende kinderactiviteit bij de voetbalclub. Tijdens het opruimen, vindt hij in het invalidentoilet – dat ook wordt gebruikt om spullen in op te slaan – zeven tassen. Hierin zitten zakjes met een raar goed, waarop het verenigingslid de voorzitter belt. Omdat ze het beiden niet vertrouwen, bellen ze de politie. Ook de politie is niet in staat direct te zeggen om welke stof het gaat, waardoor ze aan de Landelijk Forensische Opsporing vragen om de stof te testen. Inmiddels is C.J., de 37-jarige pachter van de kantine welke functie hij pas sinds 1 juli 2015 bekleedt, ook ter plaatse gekomen. Naast kantinebeheerder is C.J. ook hoofdsponsor van de voetbalvereniging. Volgens hem is er niets aan de hand en betreft het aanmaakblokjes voor kampvuren en open haarden. De volgende ochtend blijkt het echter te gaan om 100 kilo aan harddrugs, namelijk om MDMA (de grondstof van XTC pillen). Daarom heeft het bestuur van de voetbalvereniging de verdachte direct van de sponsorlijst geschrapt. Volgens de voorzitter van de voetbalvereniging was er op basis van een opgevraagde Verklaring Omtrent Gedrag geen reden om aan te nemen dat er iets mis was met de hoofdsponsor en kantinebeheerder. Voor de voetbalvereniging heeft deze vondst ertoe geleid dat de kantine voor een lange periode moet sluiten. Formeel gezien zou het gaan om een jaar, maar de burgemeester heeft aangegeven de sluitingsduur te bekorten wanneer de voetbalvereniging voldoet aan een aantal voorwaarden. Een van de voorwaarden is het opzeggen van de pachtovereenkomst met de 37-jarige C.J., evenals het samenstellen van een nieuwe kantinecommissie en het selecteren van een nieuwe kantinebeheerder. Bijna een jaar na de vondst eist justitie vier jaar gevangenisstraf tegen de voormalig kantinebeheerder voor het bezit van honderd kilo drugs. Volgens justitie hebben ze genoeg bewijs verzameld om te kunnen concluderen dat C.J. schuldig is. Volgens de Belastingdienst zou hij in 2014 bijvoorbeeld maar €1.275 hebben verdiend en

zou hij een negatief vermogen hebben. De officier vraagt zich daarom ook af hoe C.J. aan vier auto's en een boot komt. De rechter heeft in april 2016 de eis van justitie overgenomen en C.J. veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf.

2.4.2 De weg naar de top

In december 2014 kopt Het Parool *'Amateurclub OFC naar de top dankzij dubieuze geldschieter'*. Volgens verscheidene (oud-)spelers van de voetbalclub heeft hoofdsponsor M.K. hen namelijk tot wel €1.500 per maand betaald. Op dat moment is het onbekend hoe hij aan dit geld komt. Wel zou het de basis hebben gevormd voor de opmars van OFC. Door spelers met ervaring in het betaalde voetbal of in de top van het amateurvoetbal binnen te halen, promoveert OFC namelijk in zes seizoenen van de vijfde klasse naar de hoofdklasse. Tot deze spelers behoren ook spelers die voorheen uitkwamen voor Türkiyemspor. Ook deze club is, evenals OFC, jaren achtereen kampioen geworden doordat spelers werden betaald. Dit gebeurde via crimineel geld van de later geliquideerde Nedim Imac. Volgens betrokkenen is M.K. ook enige tijd verbonden geweest aan deze voetbalvereniging. M.K. is naast vermeend geldschieter van OFC op dat moment ook lid van de technische commissie en ook vervult hij een functie in de Stichting Topvoetbal Oostzaan (STO) die sponsors werft. M.K. heeft een crimineel verleden. Zo is hij medio jaren '90 betrokken bij een conflict in de onderwereld, waarbij een zakenpartner is geliquideerd. Zelf heeft M.K. twee aanslagen overleefd, namelijk een bom in zijn Bentley en een beschieting door een kikvorsman vanuit een sloot achter zijn huis. In 2000 is hij veroordeeld tot een celstraf van drie jaar omdat hij een bende leidde die tientallen miljoenen verdiende met het op de markt brengen van illegale cd's.

In 2016 wordt M.K. opnieuw gearresteerd wegens vermeende betalingen met zwart geld aan de spelers. Terwijl hij geen legale inkomsten had en geen inkomen of vermogen opgaf aan de Belastingdienst, deed hij veel contante stortingen en zou hij van 2011 tot zijn arrestatie in 2016 een luxeleven hebben geleid. Zo zou hij tientallen exclusieve horloges gekocht hebben, maakte hij dure reizen, had hij drie panden op zijn naam staan, reed hij in gehuurde bolides met een huurprijs van bijna €1.200 per maand, en gaf hij zijn vriendin geld om zijn rekeningen te betalen. Het was niet te traceren of M.K. geld haalde uit nieuwe misdrijven of dat hij deze gelden had overgehouden aan de illegale cd-handel.

Naar aanleiding van de arrestatie valt de FIOD op 12 mei 2016 binnen bij OFC en bij de woningen van de voorzitter en hoofdsponsor M.K. In het pand dat dient als kantoor van de STO en wordt gehuurd door M.K. worden drugs aangetroffen: 114,4 gram harddrugs en 58 gram tabletten. Justitie duidt deze hoeveelheid als

een handelsvoorraad. Volgens een verklaring van OFC zijn de drugs via een klusjesman in het kantoor terechtgekomen en daarmee zou het niets met OFC of de STO te maken hebben.

Met betrekking tot de herkomst van zijn gelden, wordt door de advocaat van M.K. aangevoerd dat hij bekend staat als de 'Jordanese kroonprins' omdat hij tonnen van zijn vermogende vader zou hebben gekregen. Volgens de advocaat waren er dan ook onvoldoende aanknopingspunten in het dossier voor witwassen: *'Alles is traceerbaar. Vader was een vermogend man en zat in kringen rond de koning van Jordanië. In het Midden-Oosten zijn dat soort schenkingen gebruikelijk, al kunnen wij ons dat niet voorstellen'.*

In april 2019 worden uiteindelijk de zaak tegen de club en het bestuurslid geseponeerd, maar wel veroordeelt de rechtbank M.K. tot een jaar cel voor het witwassen van in elk geval tonnen door deze heen en weer te schuiven tussen Jordanië en Nederland. Volgens de rechtbank is namelijk op geen enkele manier concreet gemaakt dat de vader van M.K. zeer vermogend is. Daarnaast leek het alsof M.K. veel witgewassen geld in OFC had gestoken, maar dat is in het strafdossier niet hard gemaakt. M.K. heeft een hoger beroep ingesteld naar aanleiding van deze uitspraak.

Deze zaak heeft ertoe geleid dat het college van burgemeester en wethouders helderheid eist over de financiering van OFC. Daarvoor zijn in de periode juni tot november 2019 drie gesprekken gevoerd tussen de burgemeester, de wethouder van Sport, de wethouder van Financiën en delegaties van OFC. Deze hebben echter niet de gevraagde transparantie opgeleverd, waarbij het de burgemeester verbaast dat de advocaat die zowel M.K. als OFC bijstaat, aansluit. Terwijl deze financiering voor onrust blijft zorgen, hebben er zich ondertussen al enkele incidenten voorgedaan. Het duurt tot de nazomer van 2019 tot er een mogelijke verklaring wordt gevonden voor deze incidenten. Binnen tweeënhalve week wordt dan namelijk de auto van een bekende Oostzaanse ondernemer beschoten en worden er granaten gelegd bij zijn groothandel en op zijn auto. Vanaf dat moment doen zich in Oostzaan snel verhalen de ronde waarin een link wordt gelegd met OFC, aangezien alle doelwitten in conflict waren geraakt met OFC, M.K. of zijn getrouwen. In chronologische volgorde betreft het de volgende incidenten:

- Op 16 augustus 2018 wordt er een handgranaat gevonden voor het Vlaams Friteshuis Vleminckx in Amsterdam. Voor de eigenaar komt het vermoeden dat deze granaat van doen heeft met OFC als een verrassing: *'Het is alweer een jaar of tien geleden dat ik voor twee jaar hoofdsponsor was en mijn zoon voetbalt ook al niet meer bij OFC'*;

- Op 22 september 2018 ligt er een handgranaat voor Sportmedisch Centrum Fysiomed. Deze onderneming was eind 2015 na een half jaar gestopt met het behandelen van de spelers van het eerste elftal van OFC vanwege een sterk verschil van inzicht in de behandeling van selectiespelers. De mede-eigenaar ontkent daarbij niet dat M.K. kort daarna met drie anderen in Fysiomed stond om zijn ongenoegen te uiten, maar meer wil de mede-eigenaar hier niet over zeggen;
- Terwijl er op 17 januari 2019 een zitting gaande is tussen een arbeidsgeschil tussen OFC en een ex-medewerker zijn de auto's van de oud-werknemer en zijn advocaat uitgebrand;
- Op 2 juli 2019 stapt de vicevoorzitter en jeugdvoorzitter uit het bestuur van OFC. Vervolgens vindt hij op 15 juli 2019 een handgranaat bij zijn café in Haarlem. Hij weerlegt het verband met OFC: *'Na acht jaar was ik daar een beetje klaar. Op enig moment is het emmertje vol. Ik werk tachtig uur per week in de horeca. Ik heb nooit en conflict gehad met M.K. Onze zoons zitten bij elkaar in de klas. Laatst heb ik een skiongeluk gehad en toen heeft hij mijn vrouw nog opgehaald'*;
- Op 26 augustus 2019 wordt de auto van een OFC-sponsor beschoten bij zijn huis. De reden hiertoe zou een conflict binnen OFC zijn. Deze sponsor had namelijk ingegrepen omdat de jeugdafdeling van OFC terzijde werd geschoven ten gunste van het eerste elftal;
- Op 9 september 2019 wordt er bij een groothandel, waarvan de OFC-sponsor mede-eigenaar is, een handgranaat gevonden;
- Twee dagen later ligt er een granaat tussen de motorkap en de voorruit van de Bentley van de OFC-sponsor. Net zoals de vier andere granaten staat deze op scherp, waardoor deze volgens deskundigen bij een harde schok had kunnen ontploffen.

Burgemeester Meerhof zegt hierover: *'Sinds de recente publicaties over de vermeende link tussen aangetroffen handgranaten, schietpartijen en OFC, de veroordeling wegens witwassen van de voorzitter van STO en de nog steeds ontbrekende transparantie over de geldstromen van de club ontvang ik steeds meer signalen van inwoners die zich niet meer veilig voelen. Deze optelsom van gebeurtenissen roepen bij mij de vraag op of de veiligheid van inwoners, leden, ouders en kinderen op het sportpark nog wel te waarborgen is. De ontstane situatie is niet slechts onwenselijk, maar is een directe ondermijning van onze Oostzaanse samenleving'*. Op 17 januari 2020 besluit burgemeester Meerhof daarom het sportcomplex voor minstens vier weken te sluiten, om zo de openbare orde en veiligheid van de ouders, vrijwilligers en kinderen die bij OFC

voetballen te kunnen waarborgen. De sluiting van het sportcomplex staat haaks op het traject waarin het college van burgemeester en wethouders van Oostzaan het bestuur van OFC en de STO de kans had gegeven om openheid van zaken te geven over de financiering van de club en met name het eerste elftal. Ook moest OFC bewijzen dat M.K. geen rol meer speelt bij de club. Burgemeester Meerhof zegt het volgende over de sluiting: *'Het mooie is dat we nu in elk geval vier weken hebben om sámen met het bestuur van OFC te werken aan een schone, veilige club waarbinnen iedereen zich fijn voelt. Ik zie deze sluiting uitdrukkelijk niet als een einde, maar als een begin. Samen met de club en de Oostzaners gaan we aan de slag. Ik doe bovendien een dringend beroep op de KNVB om de komende weken te helpen samen de nodige stappen te zetten'.*

Diezelfde dag wordt de burgemeester echter teruggefloten door de civiele rechter, omdat hij zich afvraagt of de argumenten van de burgemeester wel zuiver zijn. De voornoemde incidenten hebben namelijk allemaal plaatsgevonden in de jaren 2018 en 2019 en in die periode heeft de burgemeester nooit maatregelen genomen. Bovendien ontbreekt een analyse van de incidenten met het oog op specifieke risico's voor het sportterrein. De civiele rechter vermoedt dan ook dat de burgemeester druk wil zetten op OFC om inzicht te geven in de geldstromen. Op 24 januari 2020 is de uitspraak van de bestuursrechter. Daarin wordt de conclusie getrokken dat er op het sportcomplex geen incidenten hebben plaatsgevonden die de openbare orde ter plaatse hebben verstoord en er geen concrete aanwijzingen zijn dat de openbare orde verstoord gaat worden, waardoor de gemeente niet in redelijkheid tot onmiddellijke sluiting van het sportcomplex heeft kunnen bevelen. Voor de burgemeester toont dit vonnis aan hoe lastig het is om ondermijning te bestrijden: *'Van heel veel mensen krijg ik te horen dat ze zich onveilig voelen, zich geïntimideerd voelen of niet meer bij OFC komen, maar we merken ook dat mensen feiten niet graag melden. Ik zie wel dat overheden het op het vlak van ondermijning lastig hebben bij het onderbouwen van datgene wat iedereen ziet, voelt en weet. In die zin kunnen we veel leren van deze zaak'.*

In maart 2020 plaatst GroenLinks Oostzaan een bericht op hun website waarin ze de stand van zaken geven. Er lopen op dat moment nog drie trajecten: 1) een extern forensisch accountant doet onderzoek naar de door OFC ingeleverde stukken, 2) de burgemeester brengt onderzoek naar bestuur en spelers en begeleiding eerste elftal onder bij het RIEC en 3) er loopt een Bibob-onderzoek waarin wordt gekeken naar de exploitatievergunning, de Drank- en Horecawetvergunning en de eerder verleende subsidies aan de club.

2.4.3 Een explosieve manege

In de nacht van 28 op 29 mei 2020 rijdt de politie met een bearcat – een pantservoertuig – de stalen poort van springstal J.S. uit Vorstenbosch kapot. Een arrestatieteam ontdekt daarna een drugslaboratorium in een aangebouwde verborgen ruimte achter de manege. Deze ruimte is gebouwd met steigermateriaal en golfplaten en is afgeschermd met pakken stro. Dit maakt dat van buiten niets te zien is van een eventueel drugslaboratorium. Daarbij komt dat de manege in een buitenwijk staat en daarmee al goed afgeschermd is voor de buitenwereld.

Ten tijde van de inval zijn twee mannen in de ruimte van het drugslaboratorium aanwezig en vier mannen slapen in het pand. Zij zijn alle zes aangehouden, waarbij de betrokkenheid van de vier slapende mannen wordt onderzocht. Tijdens de ontmanteling van het drugslaboratorium blijken er honderden liters grondstoffen (zoals BMK, fosforzuur en caustic-soda) voorradig te zijn en staat er geavanceerde apparatuur voor de productie van synthetische drugs. De eenheidscoördinator synthetische drugs zegt hierover: *'Met behulp van fosforzuur wordt mapa gekookt, een wit poeder dat meestal uit China komt. Dan krijg je BMK-olie. Die levert na destillatie zuivere amfetamine-olie op: de grondstof voor speed'*. Het vermengen van chemische stoffen kan leiden tot ontploffingen en daarnaast zijn chemicaliën giftig. Ook heeft de politie een groot aantal paarden aangetroffen die *'een ravage kunnen aanrichten als ze op hol slaan'*. Daarnaast hebben de strobalen die in de buurt van het drugslaboratorium liggen, gezorgd voor brandgevaar. Al met al blijkt dit drugslaboratorium dus een groot gevaar voor de directe omgeving. Een persoon die tegenover de manege woont, zegt het volgende: *'Ik hoop dat de eigenaar en zijn vrouw en dochter er niks mee te maken hebben. Super aardige mensen. Altijd vriendelijk, altijd zwaaien. Wij hebben nooit iets aparts gezien of gehoord'*. Van de zes aangehouden verdachten zitten in september 2020 enkel nog een 32-jarige man uit het Zeeuwse Wemeldinge en een 37-jarige Waalwijker vast. Laatstgenoemd persoon heeft verklaard dat anderen hem hebben gedwongen om te gaan werken in het drugslab nadat hij zijn baan was kwijtgeraakt.

In oktober 2020 komt meer informatie naar buiten omtrent deze zaak. In Tilburg zijn er 's nachts tijdens de actie *'Zonder ketels geen drugs'* namelijk op een tweetal locaties drugsketels ontdekt. De daarvoor verantwoordelijke ketelbouwer is hiervoor opgepakt. Het blijkt dat hij sporen heeft achtergelaten in onder andere Vorstenbosch, maar ook in Zundert, Weert, Urmond en Bemelen. Het is een oude bekende van de politie, aangezien hij al sinds september 2016 in beeld is. Onder het mom van een routinecontrole heeft de politie toen zijn werkplaats bekeken. Toen een agent een foto wilde maken van een ketel probeerde hij dit te verhinderen. Dat heeft de politie toentertijd doen besluiten om ooit nog eens

terug te keren naar deze locatie. Dat gebeurde in november 2016. Tijdens die doorzoeking hebben de agenten een reactieketel, au bain-mariebak, koelbuizen, stoom- en destillatieketels gevonden. Dit betekende niet het einde van het onderzoek, want op juni 2017 is de politie nogmaals teruggekeerd. Ook toen trof men apparatuur voor drugslabs aan, vooral voor de productie van BMK en speed. Dit komt overeen met de aangetroffen apparatuur in Vorstenbosch in 2020. Uiteindelijk is hij begin 2020 al een keer veroordeeld voor het maken van drugsketels en andere roestvrijstalen producten. De inhoudelijke behandeling van de zaak in Vorstenbosch vindt pas plaats in het begin van 2021.

Naast de ketelbouwer zijn er tijdens *'Zonder ketels geen drugs'* vijf andere verdachten opgepakt. Enkelen daarvan worden verdacht van een poging tot export van een grote partij xtc-pillen naar Afrika. Dit is een ongewone bestemming, aangezien veel xtc naar Azië en Australië verdwijnt omdat de straatprijzen daar heel hoog liggen en er daardoor veel mensen meeprofiteren van de handel.

2.4.4 Fraude op de manege

Op 28 juli 2020 heeft de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) invallen gedaan in drie woningen in Westvoorne, Klaaswaal en Krimpen aan den IJssel en bij drie bedrijven in Ridderkerk, Krimpen aan den IJssel en Vlaardingen. Deze invallen maakten deel uit van een strafrechtelijk onderzoek naar niet-ambtelijke omkoping, verduistering, oplichting en valsheid in geschrift. In deze zaak speelt een manege een centrale rol. Het onderzoek draait in totaal om drie verdachten, waarvan er twee nauw betrokken zijn bij de manege. Eén van deze verdachten is de penningmeester van de manege. De FIOD vermoedt dat de manege via verhullende constructies dure verbouwingen heeft laten uitvoeren. Het vermoeden bestaat dat zowel de opdrachtgever als de werkomschrijving is aangepast op facturen, waardoor deze privéopdrachten als zakelijk werden opgevoerd en de kosten aftrekbaar waren voor de belasting. Ook vermoedt de FIOD dat facturen werden opgehoogd via een tussengeschoven onderneming waarna het verschil tussen de verdachten werd verdeeld. Deze constructie was mogelijk door samenspanning tussen twee medewerkers van de onderneming die de facturen uiteindelijk betaalden. Dit levert de verdenking van niet-ambtelijke corruptie en valsheid in geschrift op. Tot slot zou de tussenpersoon zijn betaald door het bedrijf waar de twee verdachten werken, waardoor er sprake is van omkoping. Uiteindelijk heeft de FIOD beslag gelegd op een manege in Krimpen aan den IJssel, een vakantiehuis en een contant geldbedrag van €60.000.

2.4.5 Schietpartij bij een kickboksgala

Op zondag 11 november 2012 zitten ongeveer 300 toeschouwers in het dorpshuis Het Klooster te Zijtaart waar voor de derde keer het kickboksgala 'The Battle of Zijtaart' wordt georganiseerd door de Nin-Li Kickboksschool. Het kickboksgala heeft een evenementenvergunning gekregen. Om de veiligheid van de toeschouwers te waarborgen, dient de organisatie voor voldoende beveiliging te zorgen. Bij binnenkomst wordt er overigens niet gefouilleerd. In het dorpshuis is ruimte gemaakt voor een lager gelegen VIP-gedeelte, welke onder andere te bereiken is via een trap vanaf het hoger gelegen VIP-podium. Rond 20:00 loopt een persoon vanaf het VIP-podium naar het VIP-gedeelte waar een gesprek wordt gestart. Dit mondt echter uit in een vechtpartij vanwege een sluimerend conflict tussen twee sportscholen in Veghel. De vechtpartij wordt opgemerkt door een persoon die zich nog op het VIP-podium begeeft en hij loopt naar beneden. Daar haalt hij zijn vuurwapen, een Glock, uit zijn broeksriem en schiet hij gericht op twee personen. De schutter vlucht via de nooduitgang en gooit het vuurwapen in een nabijgelegen sloot. Eén van de twee slachtoffers is de dan 37-jarige kickbokspromotor Y.S. Hij bezwijkt kort na het schietincident aan zijn verwondingen en overlijdt. Het tweede slachtoffer is zijn zwaargewonde 31-jarige broer die in de uren na het schietincident in het ziekenhuis wordt behandeld. De politie en ME bewaken met kogelwerende vesten het ziekenhuis.

Diezelfde avond nog is de burgemeester van Veghel in gesprek gegaan met de organisatie van het kickboksgala en met getuigen van de schietpartij. Zij zijn *over de toeren*, aldus de burgemeester. Ook geeft ze aan dat de organisatie voor zover bekend niets te verwijten valt, mede omdat het kickboksgala in eerdere edities altijd probleemloos is verlopen. De internationale kickboksbond WFCA sluit zich hierbij aan: *'Dit soort incidenten hebben niets met de sport te maken. In dit geval is het mogelijk één persoon die het letterlijk verknalt voor een ieder. De promotor van het evenement staat erg hoog aangeschreven, onder meer op het gebied van veiligheid. Hem treft wat ons betreft geen blaam. Noch de maatschappij, noch de sport heeft grip op individuen als de schutter in Zijtaart. Dit had overal kunnen gebeuren'.* Hoewel wordt benoemd dat Y.S. hoog staat aangeschreven, blijkt hij zich in zijn leven ook omringd te hebben met topcriminelen. Zo was hij directeur van een Belgisch bedrijf dat eigendom was van twee topcriminelen, namelijk de later geliquideerde Sam Klepper en geliquideerde John Mieremet. Dit bedrijf werd in verband gebracht met witwaspraktijken.

Een dag na de schietpartij meldt de politie dat zij vier personen hebben aangehouden. Eén daarvan is de dan 26-jarige kickbokser V.D. Ook zijn broer, de 30-jarige A.D., is verdachte. V.D. is geen onbekende van de politie. In 1999 heeft

hij namelijk als 17-jarige jongen 14 kogels afgevuurd op het ROC De Leijgraaf in Veghel, waar een docent en vier leerlingen gewond zijn geraakt. Hiermee is hij de boeken ingegaan als de eerste schoolschutter in Nederland, wat hem een gevangenisstraf van 5 jaar heeft opgeleverd. De andere twee verdachten zijn 31 en 32 jaar oud.

Op 29 januari 2013 heeft de officier van justitie de verdenking tegen drie van de vier verdachten geseponeerd, omdat de officier ervan uitgaat dat de overgebleven verdachte – S.S. – alleen heeft gehandeld. In zijn verklaring geeft hij uiteindelijk aan dat hij het vuurwapen heeft meegenomen, omdat hij verwachtte dat er personen aanwezig zouden zijn met wie hij al langere tijd een conflict had. Daarnaast heeft hij verklaard: *'Het vuurwapen heb ik zeven jaar geleden* (lees: 2009) *gekregen, denk ik. Ik nam het wapen van een Iraniër over. Ik heb er 800 euro voor betaald. Er zaten kogels in. Hij zei dat het wapen helemaal klaar was'.*

In 2013 wordt S.S. veroordeeld tot 16 jaar gevangenisstraf, terwijl de rechtbank 20 jaar had geëist. De straf viel echter lager uit omdat de rechter niet geloofde dat de verdachte het plan had om de mannen te vermoorden. Een maand na deze veroordeling, wordt kickbokser V.D. dood aangetroffen in zijn auto op de oprit van zijn woning. Inmiddels heeft S.S. hoger beroep aangetekend. Hoewel hij daarin aangeeft te hebben geschoten uit paniek omdat hij vreesde dat zijn vriend de vechtpartij niet zou overleven, wees het gerechtshof zijn beroep op noodweer af en werd hij alsnog veroordeeld tot 20 jaar gevangenisstraf voor doodslag, poging tot doodslag en verboden wapenbezit. Volgens het Openbaar Ministerie moet *'de samenleving langdurig beschermd worden tegen mensen die in staat zijn om in een volle ruimte tot twee keer toe op iemand te richten en de trekker over te halen'.* Ook moet S.S. de weduwe van de 37-jarige man – met wie hij drie jonge kinderen had – 20.000 euro betalen, evenals het slachtoffer dat gewond is geraakt.

Een (voormalige) kickbokscarrière en betrokkenheid bij liquidaties

In het verleden zijn er verschillende voorbeelden van (voormalig) kickboksers die crimineel actief zijn geweest en betrokkenheid hebben bij liquidaties als dader of slachtoffer. In het vervolg staan kort een aantal voorbeelden:

- In juni 2001 wordt kickbokser Coen de Nijs door zijn hoofd geschoten. Het motief voor de moord zou de rol van De Nijs in de drugshandel zijn geweest, aangezien hij betrokken is geweest bij het rippen van een partij drugs;

- In januari 2014 is oud-kickbokser Tarik El Idrissi doodgeschoten, waarbij de politie uitging van een afrekening in het criminele circuit;
- Kickbokser en sportschoolhouder Hans Nijman duikt geregeld op tussen kopstukken uit de Amsterdamse onderwereld (zoals Danny K., Dino Soerel., Ali A. en Willem Holleeder) en wordt in november 2014 geliquideerd voor de deur van zijn sportschool. Zijn naam is altijd door tipgevers genoemd in serieuze misdrijven, maar zijn betrokkenheid is nooit bewezen. De kompaan van Nijman, genaamd Dick Vrij, is een maand voor de moord op Nijman gewaarschuwd dat hij op een dodenlijst stond en zat sindsdien op eigen verzoek vast in de cel;
- In 2016 wordt voormalig kickbokstalent Hicham M. opgepakt voor de liquidatie van crimineel Chahid Yakhlaf. Daarvoor was hij al jaren in het vizier van justitie en gleed hij steeds verder af. Hij groeide op in Amsterdam met straatjongens die inmiddels ook zijn gelinkt aan verschillende moordaanslagen en daarvoor zijn veroordeeld. Zo werd een jeugdvriend veroordeeld tot twaalf jaar cel voor zijn betrokkenheid bij twee moordaanslagen;
- In 2020 komt de 53-jarige kickbokstrainer Stef Muller om het leven na een fataal schietincident. Muller was een bekende in de vechtsportwereld, maar lag ook onder een vergrootglas bij opsporingsdiensten. Zo was er al eens bij hem thuis een vuurwapen gevonden, evenals spullen voor de productie van XTC.

2.4.6 Drugssmokkel via luchthaven Schiphol

Op 1 augustus 2014 komt een groep mannen, bestaande uit acht personen van 22 tot 45 jaar oud, vanuit Suriname aan op luchthaven Schiphol. Voorafgaand aan hun vlucht verzamelen ze bij een winkelcentrum in Paramaribo. Daar deelt één persoon – de leider van de groep – T-shirts uit aan de overige groepsleden. Op de T-shirts staat de opdruk van de naam van zijn Thaiboksschool en de sponsors. In de bus naar het vliegveld vertelt diezelfde leider aan de groepsleden wat zij moeten doen en zeggen wanneer ze eenmaal in Nederland zijn aangekomen. In feite komt het erop neer dat de acht personen een groep kickboksers en trainers is die actief zijn in de C-klasse. In Suriname zouden zij ook al een aantal wedstrijden hebben gewonnen.

Na aankomst op de luchthaven Schiphol wordt de groep gecontroleerd door de Douane en geven zij antwoord conform de gemaakte afspraken. Daarbij laat de leider een flyer zien. Het betreft een foto waarop alle leden van de groep te zien zijn. Daarnaast staat op de flyer de titel 'Mix Fight Gala XVI'

vermeld met als datum 9 augustus 2014 en als locatie de Böllenfalltorhalle in Darmstad (Duitsland). Hier zouden zij aan deelnemen. Op het internet is echter te zien dat dit evenement op 10 september 2014 plaatsvindt in het Esperanto Kongresszentrum in Fulda. In de Böllenfalltorhalle vinden zelfs in de gehele maand augustus geen evenementen plaats. Hierdoor vertrouwen de douaniers de situatie niet en worden de acht personen aangehouden en overgedragen aan de Koninklijke Marechaussee (KMar).

De KMar komt erachter dat zeven van de acht groepsleden, met uitzondering van de leider, slikkersbollen bij zich dragen met een gezamenlijk nettogewicht van 6.113,5 gram. Een analyse door het Douane Laboratorium wijst uit dat de aangetroffen stof cocaïne betreft. Uit de verhoren is uiteindelijk gebleken dat de leider de overige verdachten heeft geworven. Zo geeft één van de medeverdachten aan dat hij €3.000 zou krijgen voor het smokkelen van de drugs, terwijl een andere medeverdachte zegt dat hij is bedreigd. Hem is namelijk verteld dat hij fysiek mishandeld zou worden wanneer hij niet mee zou werken. Daarnaast blijken de leden van de groep geen verwantschap te hebben met kickboksen. Enkel de leider van de groep, de Surinaamse profthaibokser J. 'Bigi Boi' R., is namelijk actief in deze sport.

In die zin werd het thaiboksen dan ook gebruikt als collectieve dekmantel voor het invoeren van cocaïne. De leden van de groep faciliteerden de invoer door als groep de aandacht van de Douane af te leiden door het schetsen van een concreet reisdoel en hoopten daarmee de slagingskans van de drugssmokkel te vergroten. Uiteindelijk is J.R. veroordeeld tot een gevangenisstraf van 32 maanden.

2.5 De balans opgemaakt: ondermijning in de amateursport

Allereerst is het van belang om aan te geven dat er eigenlijk weinig bekend is over ondermijning in de amateursport in Nederland. De literatuur is schaars, er zijn nagenoeg geen registratiebronnen of concrete onderzoeken en ook de interviews met stakeholders hebben vooral een verhalend karakter.

Op basis van de geraadpleegde bronnen is ondermijning binnen de amateursport terug te brengen tot criminele inmenging van personen die een link hebben met de georganiseerde misdaad en/of witteboordencriminaliteit. Deze personen – ook wel criminele weldoeners genoemd – weten zich een rol of taak toe te eigenen als bestuurder, vrijwilliger zonder bestuurstaak, betaalde kracht, donateur en/of sponsor. Dankzij de taak of rol is het mogelijk om aanzien en status te verwerven. Ook kan de persoon invloed uitoefenen op het reilen en zeilen

binnen de vereniging, kan de persoon of zijn onderneming crimineel verworven geld in de vereniging brengen en/of de vereniging misbruiken bij de uitvoering van criminele activiteiten dan wel het ronselen van personen.

Met betrekking tot het 'sponsoren' van de amateurvereniging valt op dat niet alleen natuurlijke personen geld inbrengen maar dat criminele weldoeners ook geld inbrengen vanuit hun ondernemingen. De ondernemingen zijn bijvoorbeeld coffeeshops, growshops, uitzendbureaus, afvalverwerkingsbedrijven, spyshops, garagebedrijven, vastgoedbedrijven en bedrijven die actief zijn in de seksindustrie. Opvallend is dat dit ondernemingen zijn die behoren tot voor criminaliteit risicovolle branches.

Over de omvang van het probleem is op basis van registraties weinig te zeggen. Dit heeft te maken met de inrichting van registraties, maar ook met het feit dat het thema voor veel overheidsorganisaties nog maar kort op de agenda staat.

In grootschalig landelijk onderzoek uit 2020 onder amateursportverenigingen is via een vragenlijst gevraagd naar criminele inmenging. Dit onderzoek leert dat 2,6% van de bestuurders voorbeelden kennen van criminele inmenging binnen hun sport en 3,4% heeft daar vermoedens van. Wanneer er ingezoomd wordt op elf risicoamateursporten en er gevraagd wordt of verenigingsbestuurders in de afgelopen twee jaar signalen van criminele inmenging hebben opgemerkt binnen hun eigen vereniging loopt dit percentage op naar 12,6%.

Het amateurvoetbal komt in alle door ons onderzochte bronnen het meest frequent naar voren als kwetsbaar voor criminele inmenging. Ook de vechtsport en paardensport – naast het amateurvoetbal ook onderwerp van onderhavig onderzoek – tennis, basketbal, handbal, wielrennen en hockey worden genoemd.

Enige relativering is hier ook van belang. Niet alle misstanden binnen de amateursport moeten als ondermijning worden gezien. Soms zijn er namelijk mensen zonder dubieuze achtergrond die binnen verenigingen wel handelingen verrichten die illegaal zijn. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het zwart betalen van spelers door een lokale ondernemer. Soms gaat het daarbij om gedragingen die historisch min of meer geaccepteerd zijn binnen de amateursport.

De diverse geraadpleegde bronnen wijzen overigens wel op de nodige kwetsbaarheden[14] bij amateurvoetbalverenigingen, sportscholen en maneges en daarmee ook op indicatoren die de kans op criminele inmenging verhogen. We vatten de kwetsbaarheden en de belangrijkste indicatoren op basis van alle door ons geraadpleegde bronnen – literatuur, interviews, sfeerrapportages – samen in onderstaand overzicht.

Kwetsbaarheid	Belangrijkste indicatoren
Structuur van de vereniging[15]	• Bestuurslid of -leden[16] zijn niet van onbesproken gedrag • Het kennisniveau van bestuursleden is onder de maat • Er is sprake van veel en vaak wisselende bestuursleden • De vereniging heeft een stichting • De organisatiestructuur is niet transparant
Context van de vereniging	• De vereniging heeft een anonieme ligging • De vereniging ligt in een omgeving met bovengemiddelde criminaliteit
Cultuur binnen de vereniging	• Er is een zwakke controle op de integriteit van de commissie- en bestuursleden • Er zijn signalen van criminele activiteiten bij de vereniging (drugs, geweld, doping, omkoping en gokken) • Er is een hoog ambitieniveau voor het eerste elftal terwijl er weinig eigen jeugd is • Er is weinig of afnemende betrokkenheid van leden • Er is sprake van een hoog ledenverloop • Er is activiteit in de kantine of sporthome buiten sluitingstijd waarbij onder andere louche figuren of louche clubs de ruimte gebruiken • De accommodatie wordt gebruikt door malafide commerciële bedrijven (waaronder voetbalscholen) die niet aan de vereniging gekoppeld lijken te zijn • Een van de bestuursleden (de criminele weldoener) chanteert, intimideert en bedreigd andere bestuursleden en rekruteert ook sporters en andere leden (nieuwe aanwas) voor zijn eigen criminele organisatie
Financiën en geldstromen	• De vereniging heeft één of twee grote geldschieters en weinig kleine sponsoren • De gezonde financiën zijn zeer afhankelijk van sponsoren in plaats van contributie • De vereniging houdt geen strakke (financiële) administratie en boekhouding bij • De vereniging heeft financiële zorgen en/of schulden[17] • De vereniging doet een beroep op overheidssubsidies of andere overheidsregelingen, maar onduidelijk is wat er met het geld wordt of is gedaan • De verenging wordt in verband gebracht met dubieuze (contante) geldstromen • Er zijn sponsoren met een dubieuze c.q. criminele reputatie • Sponsoring vindt plaats vanuit risicovolle branches

Kwetsbaarheid	Belangrijkste indicatoren
Financiën en geldstromen	• Er is geen reguliere legale bron aan te wijzen voor de nieuwe financiële impulsen in de club, maar er worden bijvoorbeeld wel veel goede spelers van buitenaf aangetrokken • De bekostiging van (nieuwe) bouwwerken (kantine, clubhuis, tribune, kleedkamers) is onverklaarbaar • De vereniging betaalt een betalingsachterstand in één keer terug, zonder nieuwe legale financiële impulsen • Er ligt te veel macht bij een persoon als het gaat om geldstromen, sponsoring, kantinebeheer, ticketverkoop en het organiseren van feesten • De criminele weldoener sponsort niet alleen de vereniging maar ook andere evenementen en activiteiten, zoals buitenlandse trainingskampen • VIP-tafels bij evenementen worden geregeld contant betaald (witwassen) en de administratie hierover wordt niet goed bijgehouden
Prestaties[18]	• De vereniging is een snelle stijger en promoveert vaker in korte tijd • Paard en ruiter/amazone of vechtsporter zijn snelle stijgers • Ruiters/amazones berijden meerdere paarden bij evenementen • De vereniging speelt of sport op hoog niveau (met weinig of geen eigen jeugd)
Sporters en trainers	• Er zijn broodspelers (vooral als zij onder hun niveau spelen) • Er zijn spelers die ver van de vereniging af wonen voor het niveau dat er gespeeld wordt • Er zijn veel overschrijvingen per seizoen (vooral als spelers onder hun niveau gaan spelen) • Spelers en/of trainers reizen met de sponsor mee • Trainers of spelersmakelaars die banden hebben met de georganiseerde misdaad en invloed uitoefenen op het bestuur van de vereniging • Er zijn indicaties dat sporters en trainers grote contante bedragen ontvangen

Indicatoren op de lijst kunnen gebruikt worden om awareness te creëren – binnen zowel de overheid als binnen de sport – als het gaat om (risico's op) criminele inmenging in de amateursport.

Met betrekking tot de lijst met indicatoren is het verder van belang om aan te geven dat er vooral sprake is van generieke en nauwelijks van sportspecifieke indicatoren. Verder is het de verwachting dat wanneer er sprake is van criminele

inmenging, er meestal meerdere indicatoren binnen een amateurvoetbalvereniging, sportschool of manege aanwezig zijn. Ook zijn er naar verwachting gradaties met betrekking tot criminele inmenging. Dit kan variëren van een criminele sponsor die invloed probeert te krijgen tot en met een nagenoeg geheel corrupt bestuur dat een vereniging gebruikt als vehikel om wit te wassen en status aan te ontlenen.

De meeste indicatoren in het overzicht zijn kwalitatief van aard en andere indicatoren kunnen (ook) met behulp van (big) data inzichtelijk worden gemaakt. In het volgende hoofdstuk zal op basis van een selectie van indicatoren met behulp van landelijke openbare data, inzichtelijk worden gemaakt wat de verwachte kans is op criminele inmenging binnen de amateursport in de RIEC-regio Rotterdam. De selectie van indicatoren is gemaakt op basis van de mate waarin de indicatoren in de geraadpleegde bronnen prominent naar voren zijn gekomen én de beschikbaarheid van landelijke open bron data voor de indicatoren.

Eindnoten

1. De respons is 23,4%
2. Het betreft de volgende sporten: voetbal, hippische sport, tennis, ijshockey, vechtsport, handbal, boksen, baseball en softbal, basketbal, badminton en golf.
3. NOS, 2 november 2019
4. BN De Stem, 19 augustus 2019
5. Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen, 20 oktober 2018
6. Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen, 20 oktober 2018
7. Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen, 20 oktober 2018
8. Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen, 8 juli 2019
9. Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen, 20 oktober 2018
10. Het RIEC heeft de afgelopen vijf jaar voor elke gemeente in de regio een ondermijningsbeeld gemaakt, waarin signalen van ondermijning zijn opgehaald door met name gemeenteambtenaren te interviewen. Deze signalen zijn niet verder geverifieerd door middel van data uit andere bronnen en gelden niet als verdenking in enige zin van het woord. Ze kunnen echter wel bijdragen aan het schetsen van een beeld.
11. RIEC-casuïstiek wordt gezamenlijk met de partners van het RIEC samenwerkingsverband vormgegeven en toegeleid naar een interventieadvies. In RIEC-casuïstiek kan, maar hoeft niet altijd sprake te zijn van een strafrechtelijke verdenking in de zin van art. 27 Sv; dat betrokkenheid bij een sportvereniging in een RIEC-casus wordt benoemd, moet daarom niet worden beschouwd als bewijs dat er daadwerkelijk sprake is van strafbare gedragingen.
12. Zie bijlage 2 voor overzicht van de respondenten.
13. In de bijlage – geraadpleegde bronnen – is per casus aangegeven welke bronnen zijn geraadpleegd voor de reconstructie.
14. Ondanks dat er soms sprake is van integriteitsproblemen vatten we samen met de term kwetsbaarheden.

15. Waar vereniging staat, gaat het in veel gevallen ook over vechtsport of maneges.
16. Waar bestuur staat, gaat het in geval van de paardensport en vechtsport ook om eigenaren.
17. Door diverse respondenten is aangegeven dat de coronacrisis verenigingen (financieel) kwetsbaar maakten voor criminele weldoeners die verenigingen gaan benaderen of al benaderd hebben voor een financiële impuls.
18. Dit kan de criminele weldoener status opleveren en een groter netwerk van bonafide ondernemers en leden van het openbaar bestuur c.q. de vermenging van onder- en bovenwereld.

3 Ondermijning bij sportverenigingen gemodelleerd

Robbin te Velde, Nick Jelicic & Flavio Miceli | Dialogic

Dit hoofdstuk staat in het teken van de data-analyse en het creëren van voorspellingsmodellen met betrekking tot de omvang en mate van ondermijning in de amateursport.

3.1 Sport en data science

Sport is de bakermat van data science. Geavanceerde statistische technieken om de prestaties van sporters en teams te analyseren zijn al decennia lang in een groot aantal sporten gebruikt. De toepassing van data science om patronen in het gedrag van sportverenigingen te voorspellen is echter nieuw, en de specifieke toepassing op het voorspellen van malafide patronen bij sportverenigingen (ondermijning) is bij ons weten nog nooit eerder toegepast. Dit geeft het onderzoek een hoog R&D-gehalte: veel dingen zijn nog niet eerder uitgeprobeerd en moeten nu dus, tijdens de loop van het onderzoek, vanaf nul worden uitgedacht en uitgevoerd.

De grootste uitdagingen bleken te zitten in het verkrijgen, verzamelen en koppelen van de brondata die nodig is om de statistische modellen te bouwen waarmee het gedrag van sportverenigingen kan worden voorspeld. Om de modellen op te kunnen stellen, zijn er minimaal enkele honderden waarnemingen (hier: verenigingen) per sport (hier: amateurvoetbalsport, paardensport, vechtsport) nodig. De reden daarvoor is dat deze modellen zijn gebaseerd op het detecteren van kleine maar statistisch significante verschillen tussen de positieve gevallen (hier: verenigingen waar ondermijning plaatsvindt) en negatieve gevallen (hier: verengingen waar *geen* ondermijning optreedt). Dit soort kleine verschillen worden pas zichtbaar bij enkele honderden, en soms zelfs pas bij enkele duizenden

waarnemingen.[1] Om deze reden hebben we onze modellen ontwikkeld op basis van data over heel Nederland (zodat we alle verengingen in Nederland als observatie kunnen gebruiken). Vervolgens hebben we dat landelijke model toegepast op de 25 gemeenten die vallen onder het gebied van het RIEC Rotterdam, en tenslotte op de gemeente Rotterdam zelf.[2]

Vanuit methodologisch oogpunt bestaat er een belangrijk verschil tussen de amateurvoetbalsport, vechtsport en paardensport. Bij voetbal is de *unit of observation* (dat is het subject of object waar we de data over verzamelen) gelijk aan de *unit of analysis* (dat is het subject of object waar we de uitspraken over doen. Hier: de amateurvoetbalvereniging). Bij de paardensport en vechtsport is dat niet het geval. Idealiter meten we daar op het niveau van individuele vechters respectievelijk individuele paarden. Vervolgens aggregeren we deze metingen naar het niveau van een individuele vereniging. Met andere woorden, een karakteristiek van een malafide vechtsportvereniging zou kunnen zijn dat er relatief veel malafide vechters aan de vereniging verbonden zijn. Als deze vechters verkassen naar een andere vereniging, nemen zij hun malafide gedrag mee.[3] Ceteris paribus voor gesjoemel met paarden (of beter: de combinatie paard-eigenaar).

Dit heeft grote gevolgen voor de dataverzameling. In het geval van de paardensport betekent dit dat de omvang van de populatie van units of observation met meer dan een factor 150 toeneemt. In plaats van circa 3.000 paardensportverenigingen hebben we nu te maken met circa 450.000 paarden. Theoretisch gezien is dit, data science wise, een blessing in disguise ('hoe meer waarnemingen hoe beter de modellen'). Praktisch gezien is dit een enorme opgave: we moeten namelijk niet alleen op het niveau van individuele paarden data verzamelen maar deze ook nog koppelen (op de naam van het paard) over meerdere bronnen (eigenaarschap, competitieresultaten, marktwaarde/verkoopprijs enzovoort). Dat is, in de beperkte scope van dit onderzoek, niet mogelijk. Specifiek voor de paardensport doet zich hierbij de conceptuele belemmering voor dat de relatie tussen een paard/eigenaar en een paardensportvereniging relatief los van elkaar staat. Dat wil zeggen: veel paardeneigenaren zijn geen lid van een paardensportvereniging en veel springruiters hebben hun eigen stal of stoeterij. Daar komt bij dat wij vermoeden dat de meeste malafide praktijken zich buiten paardensportverenigingen zullen afspelen (bijvoorbeeld in de handel van paarden). Al deze redenen maken het moeilijk om de data over paarden/eigenaren te aggregeren naar paardensportverenigingen.

Bij de vechtsport zijn de uitdagingen minder groot. Ten eerste is het aantal units of observation veel lager dan bij de paardensport. Circa 70.000 Nederlanders doen aan kickboksen of boksen. Daarvan neemt echter maar een

klein deel daadwerkelijk deel aan gevechten. Het aantal vechters zal tussen de 5.000 en 10.000 liggen. Ten tweede is de binding tussen vechters en hun vechtsportvereniging veel sterker dan in de paardensport. Ten derde is de administratie van vechters veel gestructureerder dan die van paarden/eigenaren. Elke vechter die wil deelnemen aan een boks- of kickboksevent is verplicht om een zogenaamde *Fightpassport* te hebben van de Vechtsportautoriteit (VA).[4] De VA houdt van elke houder van een Fightpassport bij of en hoe lang er eventueel een schorsing uitstaat, en wat de aard is van de schorsing (medisch of disciplinair).

Figuur 3.1 – Plaats van Fightpassport-registratie in informatiemodel van de Vechtsportautoriteit

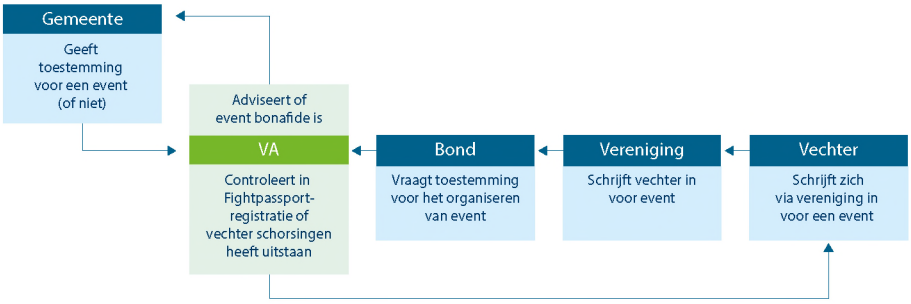

Deze registratie is in potentie een buitengewoon geschikte databron voor onderzoek naar ondermijning in de vechtsport. Op dit moment is het register nog niet geschikt als databron omdat het systeem nog maar net actief is. Het aantal meldingen in het systeem is nog op één hand te tellen (zie volgende paragraaf). Om voor de vechtsport een voorspellend model op te kunnen stellen zijn er zoals gezegd minimaal enkele honderden waarnemingen nodig. Dat betekent dat het pas op termijn, als er meer (historische) data in het Fightpassport-systeem beschikbaar komt, mogelijk wordt om data science in te zetten om ondermijning in de vechtsport te voorspellen.

De consequentie voor het onderhavig onderzoek is dat we uiteindelijk alleen voor het amateurvoetbal modellen hebben kunnen opzetten. Voor de vechtsport is dit op termijn ook zeker mogelijk. Voor de paardensport is dit in theorie mogelijk maar alleen bij een massale inzet van data scraping, opschoning en koppeling van data over paarden en eigenaren. Dat vereist een veel grotere studie dan de onderhavige bescheiden pilot study.

3.2 Dataverzameling

We hebben voor alle drie de sporten brondata verzameld. Een belangrijke voorwaarde voor het onderzoek was dat we louter van publiek beschikbare data gebruik zouden maken. We hebben de volgende generieke bronnen gebruikt:

- Kamer van Koophandel | Bedrijvenregister (basisgegevens en gegevens van bestuursleden)
- CBS | openbare data (criminaliteitscijfers op buurtniveau)
- Kadaster | BAG-register (geografische ligging pand)
- UWV | NOW-register (Corona-steunmaatregel)[5]

Specifiek voor de amateurvoetbalsport hebben we daarnaast van de volgende bron gebruik gemaakt:

- HollandseVelden.nl | competitiedata (standen en uitslagen in het amateurvoetbal)

We hebben de drie betrokken sportbonden gericht gevraagd om relevante data:

- We hebben de KNVB (voetbal) gevraagd om financiële data van verenigingen en om informatie uit het Tuchtregister. De KNVB heeft ons echter geen toegang kunnen geven tot deze data. Via HollandseVelden.nl hadden we wel de beschikking over de complete historische KNVB-competitiedata over de afgelopen 10 jaar.
- We hebben de KNHS (paardensport) gevraagd om competitiedata en om data van aangesloten verenigingen. De bond heeft ons informatie gestuurd over al haar ingesloten leden (n=3021), inclusief de geanonimiseerde namen van de bestuursleden.[6] Met betrekking tot de competities was er alleen een overzicht van de competities beschikbaar maar niet van de uitslagen zelf.
- We hebben de Vechtsportautoriteit (VA) gevraagd om data uit het Fightpassport-systeem. De VA heeft ons toestemming gegeven om deze data in het kader van dit onderzoek te gebruiken. Hier deed zich echter het praktische probleem voor dat het beheer van het systeem is uitbesteed aan een derde partij (een IT-bedrijf), en dat dit bedrijf allerhande belemmeringen opwierp om de facto toegang tot de data te krijgen. Uiteindelijk heeft de VA zelf ons rechtstreeks een uitdraai uit het systeem gestuurd (met de namen van vechters geanonimiseerd). Dit bleek uiteindelijk (nog) om zeer kleine aantallen te gaan.[7]

We hebben uiteindelijk alleen voor het amateurvoetbal modellen opgesteld en hebben voor deze sport de data opgeschoond en gekoppeld (op vereniging). Bij beide stappen gaan altijd records verloren. In de opschoning in dit geval bijvoorbeeld omdat de entiteiten die in het KvK-bestand onder de SBI-code 93122 staan (veldvoetbal) geen (amateur)voetbalverenigingen waren, of inmiddels niet meer bestonden (vanwege fusie of opheffing). Bij gebrek aan uniforme unieke ID's moest de koppeling tussen de verschillende databronnen (KvK, HollandseVelden, CBS, BAG) op een tekstveld worden gedaan (naam van de vereniging). Vanwege de vele mogelijke schrijfwijzen vallen er dan altijd koppelingen uit. Tenslotte komen niet alle verenigingen in alle bronnen voor. Uiteindelijk hebben we circa 1.400 voetbalverenigingen weten te koppelen. Daar we met een startset van circa 2.500 entiteiten zijn begonnen (KvK-register), is er ruim 40% verloren gegaan in de opschoning en koppeling. In andere data science projecten met heterogene datasets komen we op vergelijkbare percentages uit.

Specifiek voor de 25 gemeenten in de RIEC-regio Rotterdam hebben we handmatig geprobeerd om alsnog een aantal koppelingen over alle datasets te bewerkstelligen. We hebben via deze arbeidsintensieve methode het percentage gekoppelde verenigingen nog met 8% weten te verhogen.

3.3 Modellering

In paragraaf 2.5 is op basis van diverse bronnen een overzicht gegeven van (clusters van) indicatoren in relatie tot een verhoogde kans op ondermijning c.q. criminele inmenging in de amateursport. De indicatoren die op basis van openbare data (brondata) te vullen waren, zijn gebruikt om het model te maken. Indicatoren zijn geoperationaliseerd naar beschikbare variabelen in de brondata en dit leidt voor alle amateurvoetbalverenigingen tot de constructie van 26 variabelen. Alle 26 variabelen zijn gebruikt om het model te maken. Het gaat om indicatoren met betrekking tot:

Achtergrondkenmerken van de vereniging

Relevante basisgegevens van verenigingen (bv. wel of niet economisch actief) uit het register van de Kamer van Koophandel.

De structuur van de vereniging

De geaggregeerde statistieken over bestuurders dekken allemaal een andere dimensie van dynamiek in het bestuur. Dit zijn een aantal variabelen die elk een andere dimensie van veranderingen in een bestuur beschrijven. De combinatie

van variabelen (bijvoorbeeld: gemiddelde, minimum/maximum en standaardafwijking van het aantal jaren dat bestuurders bij een club in dienst zijn) geeft dan een bepaalde uitkomst. Bijvoorbeeld: 'Normaal gesproken zien we dat bestuurders vijf jaar in dienst zijn (gemiddelde = 5), plots wordt het gehele bestuur vervangen binnen één jaar (min = 1). Wanneer de standaardafwijking ook nog eens hoog is, is de plotselinge wissel niet zeldzaam. Wanneer de standaardafwijking klein is, is deze plotselinge wissel opvallend'.

De prestaties

De variabelen die zijn gebaseerd op de competitiedata van HollandseVelden hebben betrekking op de dynamiek in de competitiestand van een vereniging in de afgelopen drie seizoenen.

De omgeving van de vereniging

Criminaliteitscijfers over de buurt waarin het sportcomplex zich bevindt. Dit zijn geaggregeerde gegevens van het CBS.

De locatie van de vereniging

De variabelen die zijn gebaseerd op Kadasterdata hebben betrekking op de geografische ligging van het sportcomplex ten opzichte van panden in de directe omgeving. Dit zijn drie verschillende maten voor de 'mate van afgelegenheid' van een sportcomplex.

In tabel 3.1 geven we een overzicht van de variabelen in het basismodel. Het gros van de variabelen in tabel 3.1 is 1:1 afgeleid van de waarde in het veld. Bijvoorbeeld HAS_URL → vereniging heeft een website. In de overige gevallen zijn uit één veld meerdere variabelen afgeleid (bv. gemiddelde (*mean*), afwijking (*stdev*) en scheefheid in de verdeling (*skew*) in de lengte van de zittingsduur van bestuursleden (zie hiervoor).

Tabel 3.1 - Overzicht van variabelen in basismodel[8]

Bron	Variabele	Omschrijving
KvK	Leeftijd	Leeftijd van de vereniging.
KvK	ECO_ACTIEF	Vereniging is ook economisch actief.
KvK	HAS_TEL_NRS	Heeft minimaal één telefoonnummer vermeld.
KvK	HAS_URL	Heeft een website vermeld.
KvK	HAS_MOBNR	Heeft een mobiel telefoonnummer vermeld.

Bron	Variabele	Omschrijving
KvK	MinDelta	Kortste tijd dat een bestuurspositie bezet is geweest bij een club.
KvK	MaxDelta	Langste tijd dat een bestuurspositie bezet is geweest bij een club.
KvK	mean	Gemiddeld aantal jaren dat bestuursposities bezet zijn geweest.
KvK	stdev	Mate van spreiding van het aantal jaren (dat wil zeggen veel of weinig variatie).
KvK	skew	Richting van de uitschieters (positieve skew is één of enkele hele lange bestuursperioden).
KvK	MeanPerPerson	Zie hierboven, maar deze variabelen kijken niet naar bestuursposities, maar naar de totale tijd dat een persoon actief was bij een club.
KvK	StdevPerPerson	Zie hierboven, maar deze variabelen kijken niet naar bestuursposities, maar naar de totale tijd dat een persoon actief was bij een club.
KvK	SkewPerPerson	Zie hierboven, maar deze variabelen kijken niet naar bestuursposities, maar naar de totale tijd dat een persoon actief was bij een club.
CBS	Drugs	Aantal drugsmisdrijven in de buurt.
CBS	Vermogen	Aantal vermogensmisdrijven in de buurt.
CBS	Geweld	Aantal geweldsmisdrijven in de buurt.
CBS	Zeden	Aantal zedenmisdrijven in de buurt.
Kadaster	avg	Gemiddelde afstand tot de vijf dichtstbijzijnde panden.
Kadaster	stddev	Standaardafwijking afstand tot de vijf dichtstbijzijnde panden.
Kadaster	min	Minimale afstand tot de vijf dichtstbijzijnde panden.
Kadaster	max	Maximale afstand tot de vijf dichtstbijzijnde panden.
Holl.Veld	klasse	Verschil in klasse waar de vereniging in speelt t.o.v. het jaar ervoor.
Holl.Veld	klasse_-1	Verschil in klasse waar de vereniging in speelt t.o.v. twee jaar ervoor.
Holl.Veld	klasse_-2	Verschil in klasse waar de vereniging in speelt t.o.v. drie jaar ervoor.
Holl.Veld	klasse_-3	Verschil in klasse waar de vereniging in speelt t.o.v. vier jaar ervoor.

De volgende stap in het opstellen van het model is het verkrijgen van trainingsdata. Dit is een lijst van een aantal units of analysis (in dit geval dus amateurvoetbalverenigingen) waarvan de status vooraf bekend is (dus of positief [hier: ondermijning] of negatief [hier: *geen* ondermijning]). We hebben deze lijst van twee dozijn verengingen van de onderzoekers van Bureau Beke ontvangen. Zij stelden de lijst op, op basis van interviews en open bronnen onderzoek. Voor negentien van deze verenigingen konden koppelingen over alle databronnen worden gemaakt. Van tien van deze verenigingen kon op basis van kwalitatief onderzoek worden aangenomen dat er sprake was van ondermijning: dit zijn dus *positieve* gevallen Van de overige negen verenigingen kon worden aangenomen dat er geen sprake was van ondermijning: dit zijn dus *negatieve* gevallen.

Vervolgens is het model zelf opgesteld. Dat model is een wiskundige vergelijking (of een set van vergelijkingen) waarmee de trainingsdata (dus de 19 x 26 waarden) zo goed mogelijk kan worden beschreven. Er is een grote keuze aan modellen, dat wil zeggen dat er veel manieren mogelijk zijn om deze vergelijkingen te maken. Vooraf kan niet worden bepaald welk model het beste geschikt is voor de betreffende dataset.[9] Het is dus een kwestie van uitproberen. De vuistregel is daarbij om met een zo simpel mogelijk model te beginnen, omdat die over het algemeen het meest verklaren. Is dit model niet geschikt (genoeg), dan wordt er voor een complexer model gekozen.

Onze eerste keuze was voor een logistieke regressie. Dat is een basaal model waarin de afhankelijke variabele – hier de mate van ondermijning – wordt beschreven in termen van een aantal variabelen x gewichten[10]:

$$ln(\text{propensitie ondermijning}) = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \ldots + b_kX_k$$

Op basis van dit simpele model waren we in staat om 73% van de verenigingen uit de trainingsset juist in te delen. Dat is een alleszins aardige uitkomst maar het probleem is hier dat de trainingsset ten opzichte van de totale populatie heel erg klein is. In dat geval is er een reële kans dat er *overfitting* optreedt. Dat wil zeggen dat het model te veel 'op maat gemaakt' is voor deze specifieke set van negentien observaties en daardoor niet generiek genoeg is om als model te dienen voor de gehele verzameling van verenigingen in onze set van observaties (n≈1.400).

Figuur 3.2 – Visuele weergave van over- en onderfitting

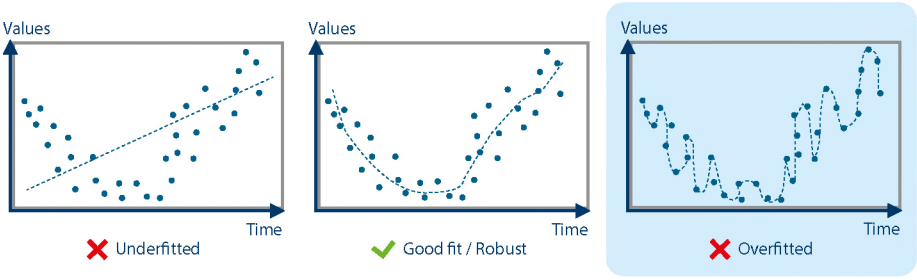

Om te controleren of er sprake was van overfitting hebben we de techniek van *cross validation* (CV) toegepast. Daarbij wordt de oorspronkelijke dataset verdeeld in partities. Vervolgens wordt het model op telkens één van de partities getest en worden de overige partities gebruikt om te trainen.

Tabel 3.2 - Voorbeeld van een cross validation design

Partitie	Fold 1	Fold 2	Fold 3
1	Train	Train	Test
2	Train	Test	Train
3	Test	Train	Train

Als er *geen* sprake is van overfitting maakt het niet uit welke partitie er wordt gebruikt: de uitkomsten blijven dan min of meer hetzelfde. In ons geval bleek dat echter niet het geval. Het model was nu nog maar in staat om 32% van de verenigingen juist te identificeren. Dat betekent dat er inderdaad sprake is van overfitting.

Als alternatief hebben we nu in eerste instantie voor een ander model gekozen: het Random Forest model.[11] Dit is een relatief complex model dat breed wordt toegepast in voorspellende analyses omdat het over het algemeen zeer goed presteert op heel verschillende soorten datasets.

Het complexere Random Forest model bleek echter *minder goed* te presteren dan het veel simpeler logistieke regressie model: slechts 57% van de verenigingen werden juist geïdentificeerd (tegen 73% bij het regressiemodel). Wel presteerde het veel beter op de cross validation: 63% (tegen 32% bij het regressiemodel). In algemene zin zijn dit echter geen overtuigende prestaties. Met andere woorden, het levert geen betrouwbare voorspellingen op.

Het probleem is gelegen in de trainingsdata. Die is te beperkt om een goed presterend model op te kunnen stellen. Ten eerste is het aantal observaties te klein (n=19). Ten tweede zitten er alleen (vermeende) negatieve gevallen in de trainingsdata. Modellen presteren over het algemeen veel beter als ze ook met positieve gevallen worden getraind, en uiteraard als het aantal observaties in de trainingsdata toeneemt.[12]

Om dit te kunnen bereiken, hebben we drie extra variabelen geconstrueerd waarvan we vooraf met redelijke zekerheid kunnen voorspellen welke waarden leiden tot een hoge kans op positieve gevallen (dus op *niet* ondermijning). Deze variabelen + waarden (heuristieken) zijn deels gebaseerd op de bestaande bronnen (HollandseVelden.nl), deels op een nieuwe bron (het NOW-register voor bedrijven en verenigingen in coronatijd):

- De vereniging heeft geen afwijkende status in het HollandseVelden bestand ('onbekend', 'faillissement' etc.);
- De vereniging heeft wel een NOW-subsidie aangevraagd;
- Deze aanvraag was minder dan €10.000 (per tranche).

Met behulp van deze additionele variabelen hebben we het aantal verenigingen in de trainingsset weten uit te breiden tot 127. Met deze uitgebreide trainingsset presteren zowel het logistieke regressiemodel als het Random Forest model veel beter. Het regressiemodel kan nu in 95% van de gevallen de trainingsdata juist identificeren (ofwel het model heeft een nauwkeurigheid van 95%).[13] De nauwkeurigheid is het aandeel correcte voorspellingen (zowel ware positieven als ware negatieven) onder het totale aantal onderzochte gevallen. Stel we hebben een trainingsset van 100 clubs, dan betekent dit dat 95 van deze clubs juist geïdentificeerd zijn door het model. De nauwkeurigheid van het model heeft dus betrekking op de trainingsdata. De onderliggende aanname is dat de trainingsdata een correcte weergave van de empirische werkelijkheid is. Dat wil zeggen dat de verenigingen die in de trainingsdata als 'malafide' of 'bonafide' zijn aangemerkt, dat in werkelijkheid ook echt zijn. De betrouwbaarheid van de voorspellingen van het model (de kans op aanwezigheid van ondermijning bij een vereniging) is dus zowel afhankelijk van de kwaliteit van het model als van de kwaliteit van de trainingsdata. Dat laatste kan alleen getest worden door validatie in het veld. De uitkomsten van die empirische validatie kunnen vervolgens weer worden gebruikt om het model aan te scherpen.

Tabel 3.3 - Overzicht van performance scores van de verschillende modellen

Model	Scope	Score basismodel	Score basismodel + heuristieken
Logistieke regressie	Hele dataset	73%	95%
Logistieke regressie	Partities (CV)	32%	93%
Random Forest	Hele dataset	57%	96%
Random Forest	Partities (CV)	63%	94%

Omdat het logistieke regressiemodel simpeler is dan het Random Forest model en de scores vergelijkbaar zijn, geven we de voorkeur aan het eerste model. Het regressiemodel heeft als bijkomend voordeel dat het voor elk van de variabelen gewichten geeft zodat we het relatieve belang weten van de variabelen. Dat wil zeggen de bijdrage van de individuele variabele aan de kans op ondermijning.

De uitkomsten van het Random Forest model kunnen worden gebruikt om de uitkomsten van het logistieke regressiemodel te valideren. Als het goed is, scoren verengingen op beide modellen positief of negatief. Een voordeel van het Random Forest model is verder dat de verdeling in scores meer discreet is dan bij regressiemodellen, waarvan de scores over het algemeen een gradueler verloop kennen. Met andere woorden springen in de uitkomsten van de Random Forest modellen de aperte negatieve en positieve gevallen er meer uit dan bij de logistieke regressiemodellen.

3.4 Resultaten voor heel Nederland

Door beide modellen – zie tabel 3.4 – worden van de 1.404 Nederlandse amateurvoetbalverenigingen in de dataset er circa 44 als positieve gevallen aangemerkt (score >0,3).[14] Dat zou betekenen dat bij ruim 3% van alle amateurvoetbalverengingen in Nederland er een *gerede kans bestaat dat er sprake is van ondermijning.* Andersom worden circa 1.177 verenigingen aangemerkt als negatieve gevallen (score <0,1). Dat zou betekenen dat er bij ruim 80% van de amateurvoetbalverenigingen *de kans zeer klein is dat er sprake is van ondermijning.* Van de overige 13% kunnen de modellen ze noch identificeren als positieve noch als negatieve gevallen (0,3<score<0,1). We kunnen dit interpreteren als een situatie waarin er *een kans op ondermijning* bestaat.

We bepalen de kans op ondermijning aan de hand van de variabelen.[15] Rode clubs hebben met betrekking tot deze variabelen eenzelfde soort 'profiel'. Deze rode clubs delen dus eigenschappen met de clubs waarvan bekend is dat er daad-

werkelijk ondermijning plaatsvindt. Dit betekent niet per se dat bij deze verenigingen ook ondermijning plaatsvindt/-vond (of gaat plaatsvinden). De rode clubs zijn echter wel de clubs waar de kans op ondermijning het grootste is (gegeven de indicatoren die in het model gebruikt zijn). Andersom: de groene clubs delen weinig eigenschappen met de clubs waar ondermijning plaatsvindt/-vond. Dit betekent niet dat hier geen ondermijning kan plaatsvinden. De kans dat hier ondermijning plaatsvindt, is wel kleiner.

Tabel 3.4 - Overzicht van de uitkomsten van de twee modellen met uitbreiding, heel Nederland

	Logistieke regressie		
	score	*n*	*%*
'ondermijning waarschijnlijk'	>0,3	44	3,1%
'kans op ondermijning'	0,3<0,1	183	13,0%
'ondermijning onwaarschijnlijk'	<0,1	1.177	83,8%
		1.404	100%

Wat betreft de geografische spreiding blijkt dat de positieve gevallen over heel Nederland zijn verspreid, met een lichte bias naar stedelijke gebieden.

De verklaring voor deze spreiding volgt uit de gewichten van de variabelen van het logistic regression model. De variabelen die het meeste bijdragen aan ondermijning zijn relatief hoge percentages van drugs- en wapendelicten in de buurt waar de vereniging in ligt. Er lijkt dus sprake van een lokaal 'overloopeffect' van de buurt naar de (sportaccommodatie van de) vereniging. Andersom zijn 'dempende' variabelen – die het meeste bijdragen aan *een lage kans* op ondermijning – stabiele besturen (weinig wisselingen, geen plotselinge wisselingen) en stabiele sportprestaties (geen snelle promoties of degradaties).[16]

Een geanonimiseerd beeld van rode amateur voetbalverenigingen[17]

Voor vereniging A geldt dat het in een tijdsbestek van drie seizoenen is afgegleden van de eerste naar de derde klasse en in het seizoen daarna dreigen ze te degraderen naar de vierde klasse. In de voorbereiding op dat seizoen is afscheid genomen van de trainer. Dit heeft een bestuurslid pijn gedaan, omdat zij samen betrokken zijn geweest bij de oprichting van een andere vereniging. Deze andere vereniging is na de oprichting veelvuldig in verband gebracht met ondermijnende activiteiten. Voor

vereniging A geldt dat zij na alle degradaties zijn gestopt met het betalen van onkostenvergoedingen, waardoor veel spelers zijn vertrokken en er veel onbekende spelers uit de derde en vierde klasse binnen zijn gehaald. Om de weg naar boven weer in te zetten, probeert vereniging A te fuseren met de nabijgelegen vereniging B. De fusie komt rond en de nieuwe vereniging C heeft de mogelijkheid om op financieel gebied te putten uit een stichting. De ambitie is om terug te keren in de eerste klasse en later in de top van het amateurvoetbal. Daarvoor worden 18 nieuwe spelers gehaald, waaronder ex-profvoetballers.

Dit beeld komt overeen met de situatie bij een andere rode vereniging (D). Nadat het bijna degradeerde uit de eerste klasse heeft een stichting vereniging D de mogelijkheid geboden te investeren in spelers die of profvoetbal of in de top van het amateurvoetbal hebben gespeeld. Dit zorgt ervoor dat er jaarlijks enorm veel nieuwe spelers worden aangetrokken, evenals dat er ieder jaar veel spelers vertrekken. Hiermee worden in de eerste jaren veel successen behaald onder het oog van slechts een handvol supporters bij wedstrijden. Daarbij worden er geregeld trainingskampen belegd in het buitenland. De stichting die dit allemaal financiert, heeft de absolute beslissingsbevoegdheid binnen de vereniging. Het plaatsvinden van een ALV en het aanstellen van mensen door middel van een democratische stemming is een zeldzaamheid. Bij vereniging C en vereniging D ontstaan op een gegeven moment ook zorgen. De grootste zorg van vereniging C zit hem in de jeugd, want er zijn maar een beperkt aantal jeugdelftallen en het totaal aantal leden is laag. Dit komt omdat de aantrekkingskracht van de vereniging laag is. Om het ledenaantal te verhogen, is vereniging C een samenwerking gestart met een voetbalschool. Verder is er structureel een financieel tekort, omdat er een gebrek aan sponsoren is en de kantine-inkomsten achterblijven. Het financiële wel en wee binnen vereniging C ligt in handen van één persoon. Uiteindelijk besluit deze persoon hiermee te stoppen na een overweging om nog één seizoen door te gaan. Daarvoor zouden echter een aantal bestuursleden moeten verdwijnen, maar dit is niet gebeurd. Ook bij vereniging D zijn er zorgen over het blijven binnenhalen van sponsoren, het voorhanden hebben van voldoende vrijwilligers en het hebben van voldoende jeugd- en seniorenteams. Dit leidt uiteindelijk tot een vrijwilligers- en structureel financieel tekort, met als gevolg dat er vraagtekens worden geplaatst bij de levensvatbaarheid van vereniging D.

3.5 Resultaten voor de RIEC-regio Rotterdam

De situatie in de RIEC-regio Rotterdam wijkt significant af van het landelijk gemiddelde. Er zijn bijna twee keer zoveel positieve gevallen (waarschijnlijke kans op ondermijning) dan in het landelijke beeld (6% versus 3%).[18] Hierbij moet wel worden aangetekend dat het in absolute termen om kleine aantallen gaat. Kleine verschuivingen leiden dan al tot grote vertekeningen.

Het grootste verschil met het landelijke beeld zit echter in de middengroep, en dan met name bij het logistic regression model. De percentage gevallen met een kans op ondermijning (23%) ligt beduidend hoger dan in het landelijke beeld (circa 13%), ook in absolute aantallen.

Tabel 3.5 - Overzicht van de uitkomsten van de twee modellen met uitbreiding, RIEC-regio Rotterdam

	Logistieke regressie		
	score	*n*	*%*
'ondermijning waarschijnlijk'	>0,3	5	5,9%
'kans op ondermijning'	0,3<0,1	20	23,5%
'ondermijning onwaarschijnlijk'	<0,1	60	70,6%
		85	100%

3.6 Resultaten voor de gemeente Rotterdam

Binnen de regio Rotterdam zijn de verschillen tussen de gemeente Rotterdam en de rest van de regio zeer groot. Alle vijf de verenigingen waar de kans op ondermijning hoog is, vallen binnen de gemeente Rotterdam. Andersom betekent dit uiteraard dat er buiten de gemeente geen enkele vereniging in deze hoog-risicogroep valt. Ook hiervoor geldt de disclaimer dat het hier om kleine aantallen gaat en dat één vereniging meer of minder al tot aanzienlijke verschuivingen kan leiden. Toch is er zelfs bij deze kleine aantallen al sprake van een statistisch sterk significante afwijking tussen de gemeente Rotterdam en de rest van de RIEC-regio Rotterdam.[19] Samenvattend – zie tabel 3.6 – is bij 12,5% van de amateurvoetbalverengingen in Rotterdam de kans op ondermijning waarschijnlijk. 37,5% van de verenigingen is kwetsbaar voor ondermijning en bij 50% van de amateurvoetbalverenigingen is de kans zeer klein dat er sprake is van ondermijning.

We bepalen de kans op ondermijning zoals eerder aangegeven aan de hand van alle variabelen in het model. Rode clubs hebben met betrekking tot deze variabelen eenzelfde soort 'profiel'. Deze rode clubs delen dus eigenschappen met de

clubs waarvan bekend is dat er daadwerkelijk ondermijning plaatsvindt. Rode voetbalverenigingen scoren met andere woorden bovengemiddeld hoog op alle variabelen binnen het model dat getraind is op verenigingen waarvan bekend is dat er sprake is van ondermijning. Het gaat bij de vijf rode verenigingen concreet om verenigingen waar veel wisselingen in het bestuur hebben plaatsgevonden, er crimineel geld beschikbaar lijkt om betere spelers te kopen waardoor men in korte tijd beter presteert en in een periode van 3 jaar diverse keren promoveert. Tot slot valt op dat de rode verenigingen in een omgeving liggen waar relatief veel wapen- en drugsdelicten plaatsvinden.

Tabel 3.6 - Overzicht van de uitkomsten van de twee modellen met uitbreiding, gemeente Rotterdam

	Logistieke regressie		
	score	*n*	*%*
'ondermijning waarschijnlijk'	>0,3	5	12,5%
'kans op ondermijning'	0,3<0,1	15	37,5%
'ondermijning onwaarschijnlijk'	<0,1	20	50,0%
		40	100%

Voor de volledigheid is in tabel 3.7 voor de verenigingen binnen de regio maar buiten de gemeente Rotterdam ook een overzicht gegeven.

Tabel 3.7 - Overzicht van de uitkomsten van de twee modellen met uitbreiding, regio Rotterdam exclusief gemeente Rotterdam

	Logistieke regressie		
	score	*n*	*%*
'ondermijning waarschijnlijk'	>0,3	0	0%
'kans op ondermijning'	0,3<0,1	5	11,1%
'ondermijning onwaarschijnlijk'	<0,1	40	88,9%
		45	100%

3.7 De balans opgemaakt: conclusies en aanbevelingen

Ondermijning bij amateursportverenigingen is een serieus probleem maar er zijn, gebaseerd op de trainingsdata en modellering die voor dit onderzoek zijn gebruikt, geen indicaties dat er sprake is van een groot aantal gevallen van ondermijning. Althans niet in het amateurveldvoetbal.

De gevallen waarbij er een gerede of in ieder geval zekere kans op ondermijning is, concentreren zich niet alleen in grootstedelijke gebieden maar komen in heel Nederland voor.

De situatie in de RIEC-regio Rotterdam wijkt, in negatieve zin, significant af van het landelijke beeld. In deze regio lijken amateurvoetbalverenigingen relatief vaker kwetsbaar voor ondermijning. In de regio is bij circa 6% van de verenigingen waarschijnlijk sprake van ondermijning (tegen 3% landelijk), en bij ruim 23% is er een kans op ondermijning (tegen 13% landelijk). Op basis van nader onderzoek kan worden bepaald of er in deze gevallen daadwerkelijk sprake is van ondermijning.

Binnen de RIEC-regio Rotterdam is er een sterk verschil tussen de gemeente Rotterdam en de overige gemeenten. Terwijl in de overige gemeenten de kansen op ondermijning lager zijn dan de landelijke gemiddelden, liggen ze in de gemeente Rotterdam ver boven deze landelijke gemiddelden. Overigens betekent dit niet noodzakelijkerwijs dat het beeld in de gemeente Rotterdam afwijkt van dat van andere grote gemeenten (zoals Den Haag, Utrecht of Amsterdam). We bepalen de kans op ondermijning aan de hand van alle variabelen in het model. Rode clubs (ondermijning waarschijnlijk) hebben met betrekking tot deze variabelen eenzelfde soort 'profiel'. Deze rode clubs delen dus eigenschappen met de clubs waarvan bekend is dat er daadwerkelijk ondermijning plaatsvindt. Vanuit de analyse komt verder naar voren dat de kwetsbaarheid voor ondermijning met name toeneemt als amateurvoetbalverenigingen hoog scoren op de volgende variabelen [20]:

- Ligging in een buurt met relatief veel drugs- en wapendelicten
- Sterk competitief (versus recreatief) ingesteld
- Veel wisselingen in het bestuur

Dit zijn de drie variabelen uit de lijst van 26 waar het model de hoogste gewichten aan heeft toegekend als het gaat om de kans op ondermijning c.q. criminele inmenging. Een kleine stijging (of daling) in deze drie variabelen heeft een grote impact op de kans op ondermijning. Let wel: ook de overige 23 variabelen uit de lijst van 26 kunnen bijdragen aan de kans op ondermijning.

Tot slot geeft het ontwikkelde model zicht op de kans op ondermijning in het amateurvoetbal. Dit betekent dat indien bijvoorbeeld een inspecteur van de Belastingdienst op zoek is naar malversaties binnen het amateurvoetbal, hij of zij het beste kan beginnen bij de rode verenigingen.

Verenigingen leren wat indicatoren zijn voor ondermijning en ze bewust en weerbaar maken, door bijvoorbeeld een sportbond of de gemeente, heeft het meest effect bij oranje verenigingen. En natuurlijk moeten ook de groene verenigingen meegenomen worden als het gaat om awareness omdat het streven zou moeten zijn om deze verenigingen groen te houden. Als op basis van bijvoorbeeld onderzoek door de partners in het RIEC zou blijken dat het bij een bepaalde vereniging echt mis is en er sprake is van ondermijning, kan deze informatie benut worden om het model verder te trainen waardoor de betrouwbaarheid van het model verder toeneemt.

Eindnoten

1. Het vereiste minimum aantal observaties kan kleiner zijn als de verschillen tussen de positieve en negatieve gevallen groot zijn. Bij dergelijke grote verschillen is meestal op voorhand al duidelijk wat de positieve en negatieve gevallen zijn. Er is daar geen ingewikkeld statistisch model voor nodig. Stel dat willen voorspellen welke bevolkingsgroep - Nederlanders of Finnen - het vaakst Fins spreekt, zijn tien waarnemingen al voldoende om vast te stellen dat Nederlanders bijna of nooit Fins spreken en alle Finnen Fins. We wisten van tevoren natuurlijk al dat het spreken van Fins een zeer goede indicator is om te voorspellen of iemand Fins is of niet.
2. De methodologische aanname daarbij is dat sportverenigingen binnen het gebied van het RIEC Rotterdam qua karakteristieken niet wezenlijk afwijken van de sportverenigingen in de rest van Nederland. Conceptueel zijn er geen redenen om aan te nemen dat dat zo is. Rotterdam wijkt in bepaalde dimensies (bv. mate van verstedelijking) natuurlijk af van het gemiddelde in Nederland. Maar andere grootstedelijke gebieden zitten ook in de set met landelijke data. Dat er geen structurele verschillen bestaan tussen regio's in Nederland blijkt ook uit de resultaten van dit onderzoek: ondermijning bij sportverenigingen komt in heel Nederland voor, en net zo vaak bij clubs in stedelijke als in landelijk gebieden.
3. Conceptueel kan er natuurlijk wel degelijk sprake zijn van een wisselwerking: kenmerken van de vereniging (cultuur, organisatie) kunnen specifiek gedrag bij individuele leden versterken (of afzwakken). Een 'bonafide' vechter die bij een 'malafide' vereniging gaat vechten, zou na een tijd door de omgeving ook 'malafide' kunnen worden. Dat laat echter onverlet dat de meest geschikte unit of observation nog steeds de individuele vechter is.
4. https://www.vechtsportautoriteit.nl/fightpassport
5. Deze bron (die laat zien welke sportverenigingen steun hebben aangevraagd, en welke bedragen ze hebben ontvangen) is in een later stadium van het project gebruikt om het model te verbeteren (zie hierna, onder Modellering).
6. De namen zijn vervangen door unieke ID's. Die maken het voor ons mogelijk om koppelingen te maken zonder dat we de namen van bestuursleden hoeven te gebruiken. Overigens staan al

deze gegevens, inclusief de namen van bestuursleden, in het openbare en voor iedereen vrij toegankelijke bedrijvenbestand van de Kamer van Koophandel. We hebben die laatste bron voor het onderzoek gebruikt.

7. 16 meldingen (waarvan 12 medisch startverboden en 4 disciplinaire schorsingen) van 16 vechters die verbonden zijn aan 15 verschillende vechtsportverenigingen (waarvan 1 onbekend). Van deze verenigingen was er één waar twee meldingen over waren geregistreerd; beide disciplinaire schorsingen.
8. Een variabele is een operationalisatie van een indicator. Een indicator is een kwalitatieve duiding van een fenomeen dat bijdraagt aan ondermijning, bijvoorbeeld: 'clubs waar ondermijning plaatsvindt, hebben plots meer geld. Daardoor kopen ze betere spelers en stijgt de club in aanzien en prestaties'. Een bijbehorende variabele is dan: 'Het aantal plekken dat een clubs is gestegen de afgelopen 1 tot 3 jaar' (in de tabel: klasse_-3).
9. Ironisch genoeg kunnen we wiskundig wel bewijzen dat het niet mogelijk is om vooraf de optimale keuze van een model te bepalen. Dit staat in de literatuur bekend als het 'No Free Lunch' theorema (Wolpert & Macready, 1997).
10. Bij logistieke regressie geldt als voorwaarde dat de variabelen in het model onafhankelijk moeten zijn (ofwel: de predictors B1, B2 ... Bk in het model mogen niet correleren). Deze voorwaarde kan worden omzeild door gebruik te maken van zogenaamde regularisatie. We hebben in dit geval L2 (Tikhonov) regularisatie toegepast. De correlatie tussen de variabelen kan worden weergegeven in een correlatiematrix (zie bijlage 4). Hoe hoger de correlatiewaarde hoe sterker de samenhang en dat is in principe niet toegestaan.
11. Dit is een machine learning algoritme dat uit verschillende beslisbomen bestaat. Het aantal kenmerken waarmee de data wordt beschreven (features), wordt vooraf bepaald. Ook dit is een kwestie van uitproberen. Elk kenmerk wordt als beslisboom gemodelleerd en wordt op een willekeurig deel van de data getraind (zie bijlage 5 voor een visuele weergave van een Random Forest model). Met andere woorden: op een willekeurige selectie van zowel de observaties als de variabelen. Door deze verschillende en dus 'random' beslisbomen uiteindelijk te combineren, wordt voorkomen dat outliers een (negatieve) invloed hebben op de uitkomst van de voorspelling en de gevolgen hiervan. Elke beslisboom bevat namelijk een ander deel van de data (zie bijlage 5).
12. Het was op basis van de interviews en open bonnen niet mogelijk om met zekerheid vast te stellen bij welke verenigingen er zeker geen sprake was van ondermijning.
13. Van overfitting is geen sprake meer: de CV-score is bijna net zo hoog (93%). Het Random Forest model is in beide gevallen iets nauwkeuriger (respectievelijk 96% en 94%).
14. De scores van het logistic regression model hebben een gradueel verloop. Dat betekent dat er geen duidelijke overgangen tussen de drie klasses {wel ondermijning, wel of niet ondermijning, geen ondermijning} bestaat. De drempelwaarden voor de klasses moeten dus van buitenaf worden bepaald. Bij het Random Forest model is er wel sprake van een sprongsgewijs verloop (zie bijlage 6). Op basis van deze sprongen hebben we de drempelwaardes voor de klasses in het logistic regression model vastgesteld. In dit geval: >0,3 en <0,1.
15. Zie voetnoot 32.
16. Zie bijlage 7 voor een overzicht van alle variabelen van de gewichten in het uitgebreide logistic regression model.
17. Dit beeld is door Bureau Beke opgesteld aan de hand van mediaberichten die beschikbaar zijn op LexisNexis.

18. p =.0067 (bij X2 = 10,0). Met andere woorden, de kans dat de scores in de veiligheidsregio Rotterdam afwijken van die van de scores in heel Nederland is 99,3%.
19. P<.01 bij X2 >14.0. In normaal Nederlands: de kans dat er een verschil is tussen de scores van de gemeente en van de rest van de regio is groter dan 99%.
20. Zie ook bijlage 7.

4 Het handelingsperspectief

Marjan Olfers | Vrije Universiteit & Wouter Boshuis

In dit onderzoek naar criminele inmenging in de amateursport, dienen naast de aard en omvang van criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateurvoetbalsport, paardensport en vechtsport (amateursport) in de regio Rotterdam-Rijnmond en de belangrijkste signalen die wijzen op criminele inmenging c.q. ondermijning, ook de belangrijkste handelingsperspectieven in kaart te worden gebracht. Het gaat dan om een handelingsperspectief voor de verenigingen dan wel (bestuurlijke) partners om de weerbaarheid tegen criminele inmenging c.q. ondermijning te vergroten dan wel om ondermijnende criminaliteit aan te pakken. In dit hoofdstuk staat daarom de vraag centraal hoe om te gaan met de ondermijningsproblematiek in de amateursport, waarbij het niet alleen gaat om reactief handelen maar ook om preventie. In dit hoofdstuk zal het juridisch kader kort worden besproken. Vervolgens staan een aantal mogelijk te nemen maatregelen centraal waarbij is getracht zo praktisch mogelijke handvatten aan te reiken.

4.1 Randvoorwaarden

Om tot een effectief handelingskader te komen, is het noodzakelijk eerst stil te staan bij een aantal randvoorwaarden. Naast een bewustwordingsproces gaat het er bijvoorbeeld ook om dat de gemeente misstanden samen met andere partijen aanpakt. Het is ook noodzakelijk dat de administratie en de bureaucratie tot een minimum beperkt blijven, want in de sport wordt veel gewerkt met vrijwilligers en de laatste jaren zijn er steeds meer regels opgelegd waar de vrijwillige bestuurders aan moeten voldoen. Het is soms lastig bestuurders te vinden. Bestuurders kunnen ontmoedigd raken wanneer zij zich bezig moeten houden met zaken die (te) veel tijd en energie kosten. Bestuursleden worden meestal geen lid van een

sportvereniging om zaken rond ongewenst gedrag, waaronder ondermijning, aan de kaak te stellen en op te lossen.

Daarnaast moet bij alle betrokken partijen in voldoende mate sprake zijn van:

- lange(re) termijnvisie,
- prioritering in beleid en keuzes ten aanzien van de intensiteit van beleid,
- capaciteit,
- kennis en informatie (data),
- doorzettingsmacht.

Een lange(re) termijnvisie is nodig om van een reactieve benadering naar een meer actieve benadering te kunnen gaan. In de visie dient aandacht te zijn voor prioritering.

Hoe kan een lange(re) termijnvisie gerealiseerd worden?

In aanloop naar het te sluiten nieuwe gemeentelijke Sportakkoord, is het nodig met elkaar een visie te ontwikkelen. Het is verstandig het onderwerp ondermijning als een vorm van ongewenst gedrag bij de besprekingen mee te nemen en dus aan te vliegen vanuit een breder perspectief. Immers, binnen de sport is het thema 'veilig sportklimaat' in het verleden vooral thematisch aangevlogen (seksuele intimidatie, racisme en dan bijvoorbeeld nu ondermijning). Het gaat steeds om veiligheid. Het toepasselijke (juridische) instrumentarium om ongewenst gedrag te beperken, komt (welk ongewenst gedrag ook) op hoofdpunten vaak overeen. Er is daarnaast maar een bepaald budget dat aan verenigingsondersteuning kan worden besteed. Van belang is het ontwikkelen van een integrale visie die de betrokken partners het beste samen kunnen opstellen en uitvoeren.

Van belang is ook stil te staan bij de prioritering en de intensiteit van het beleid. Vanzelfsprekend is het noodzakelijk dat de betrokken organisaties capaciteit vrij kunnen maken en kunnen beschikken over voldoende kennis en informatie om de taken een goede invulling te geven en goed te kunnen afbakenen. Doorzettingsmacht is noodzakelijk om ook daadwerkelijk in actie te komen. Wanneer hier goed over is nagedacht, kan aan het handelingskader nader invulling worden gegeven.

Uit het onderzoek blijkt onder meer dat respondenten uit de sport aangeven dat er een groot verschil is in (de mate van organisatie binnen) amateurverenigingen. Zo zijn er amateurverenigingen die goed georganiseerd zijn en waar men oog heeft voor ondermijning c.q. criminele inmenging. Ook zijn er verenigingen

die slecht georganiseerd zijn en waar ondermijning c.q. criminele inmenging geen onderwerp op de bestuurlijke agenda is.

Ditzelfde beeld komt terug bij gemeenten. Bij sommige gemeenten staat ondermijning c.q. criminele inmenging op de agenda, bij andere gemeenten is dat niet of veel minder het geval. Gebrek aan capaciteit speelt hierbij ook een rol. Bij sommige gemeenten is er nauwelijks capaciteit beschikbaar op het gebied van ondermijning en is er tevens nauwelijks informatie/data beschikbaar op het gebied van ondermijning binnen de sport.

4.2 Het juridisch kader

Zoals uit de vorige hoofdstukken blijkt, kan het om een veelheid van gedragingen gaan die gezien worden als onwenselijk en soms strafbaar zijn. De verkoop van drugs vanuit de kantine is strafbaar, het aanpakken van cash geld is niet strafbaar maar kan wel een signaal zijn dat het geld niet op een rechtmatige manier is verkregen. Vast staat dat de gemeenten zich de problematiek aantrekken en de ondermijnende effecten willen tegengaan. Wanneer het gaat om een repressieve aanpak bij het tegengaan van ondermijning gaat het niet alleen om de toepassing van het strafrecht, maar bijvoorbeeld ook om stop-gesprekken, verstoring en *naming-and-shaming*. Het gaat bovendien om repressie in ruime zin waarvoor niet alleen de politie en het OM verantwoordelijk zijn, maar waarbij ook sprake kan zijn van bestuurlijke handhaving en handhaving door andere diensten, waaronder fiscale diensten zoals de Belastingdienst en FIOD.

Als het gaat om preventie gaat het bijvoorbeeld om het creëren van *awareness* en sociale interventies. Inmiddels wordt het tegengaan van ondermijnende criminaliteit gezien als een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende organisaties. Het gaat dus ook om samenwerking tussen organisaties waarbij verschillende juridische instrumenten ingezet kunnen worden, waaronder het strafrecht, bestuursrecht, fiscaal recht en het civiel recht. Zo schrijft de Raad van State over de aanpak van ondermijnende criminaliteit in 2019:

> *'In het verleden is gebleken dat de gebruikelijke interventies van de klassieke wijkaanpak (vooral gericht op het versterken van sociale cohesie en het tegengaan van overlast) minder effectief zijn. Later is daar het inzicht bijgekomen dat ondermijnende criminaliteit ook niet alleen langs strafrechtelijke weg kan worden bestreden. Een integrale aanpak is nodig waarin verschillende overheidsorganen op lokaal en regionaal niveau met elkaar samenwerken. Daarbij gaat de aandacht uit naar verschillende instrumenten; naast de strafrechtelijke*

aanpak gaat het om bestuursrechtelijke, fiscale en privaatrechtelijke instrumenten, maar ook om preventieve maatregelen in wijken en buurten.[1]

Wanneer het gaat om repressie is een juridische grondslag noodzakelijk. Hieronder staan de meest voor de hand liggende juridische grondslagen en een reflectie op de genoemde grondslagen. In de daaropvolgende paragraaf wordt dieper ingegaan op de vraag: hoe dan?

Juridisch kader: bestuurlijk

Als het gaat om ondermijning binnen een sportvereniging, gaat het in eerste instantie om een lokaal veiligheidsissue. Dit betekent dat maatregelen die ten dienste staan van de veiligheid het beste dicht bij de verenigingen georganiseerd kunnen worden. De sportverenigingen kunnen daarbij zowel worden ondersteund door de sportbond als door de gemeente. Het tegengaan van ondermijnende criminaliteit is vanouds een taak van politie en justitie.

Vanuit de publieke sfeer gaat het in de regel om een samenwerking tussen de burgemeester, politie en justitie. De burgemeester speelt een cruciale rol in het driehoeksoverleg en kan besluiten tot handhavingsmaatregelen. De bestuurlijke aanpak vult de strafrechtelijke aanpak aan. Immers de gemeente/burgemeester draagt zorg voor bijvoorbeeld de verordeningen, de vergunningen en subsidies. Voor zover het gaat om maatregelen kan het ook gaan om inzicht te verkrijgen in de financieringsconstructies, in de eigendomsverhoudingen en in het gebruik van vastgoed. De gemeente kan bijvoorbeeld tot de sluiting van een pand overgaan (bijvoorbeeld wanneer sprake is van drugshandel), of het bestemmingsplan handhaven. Voorts is het zo dat de gemeente meer mogelijkheden heeft tot optreden als sprake is van een vergunningsplicht. Immers, de aanvrager van de vergunning is afhankelijk van de overheid voor het verstrekken daarvan. Het is ook in dat geval de overheid die een kritische houding kan aannemen ten aanzien van aanvragen, de vergunningsvoorwaarden en de redenen om tot al dan nietverlenging over te gaan. Wanneer de noodzaak van een vergunningplicht kan worden aangetoond, kan een aanwijzing volgen voor bijvoorbeeld een specifieke branche, een pand of een gebied. Er zijn gemeenten, waaronder Rotterdam, die in de APV een vergunningplicht voor een bepaalde branche hebben opgenomen. Dit maakt het voor de gemeente mogelijk om de betreffende branche te toetsen aan de Wet Bibob. De activiteit is dan verboden, tenzij hiervoor een vergunning is verleend. De meeste gemeenten, waaronder ook Rotterdam, hebben geregeld dat elke aanvraag voor een exploitatievergunning van een openbare inrichting aan een Bibob-toets onderhevig is. Als er een vergunningplicht is, bijvoorbeeld voor

de horeca, dan is er ook een aanknopingspunt voor screening onder de Bibob-wetgeving. Voor de organisatie van een vechtsportgala wordt standaard de Wet Bibob ingezet bij de aanvraag van een evenementenvergunning.

Kortom: Wanneer het gaat om gemeentelijke bevoegdheden gaat de aandacht in het verband van het onderzoek dus uit naar het volgende:

- De burgemeester die de bevoegdheid heeft om vergunningen voor (horeca-)inrichtingen en andere bedrijfsmatige activiteiten af te geven. De burgemeester komt ook de bevoegdheid toe tot het sluiten van inrichtingen en andere ruimten of gebouwen, tenzij uit de wet of verordening blijkt dat het motief voor de sluiting niet ligt op het terrein van de openbare orde.
- Soms is sprake van een subsidierelatie en kan de gemeente de subsidie intrekken of verlagen.
- De gemeente kan handhavend optreden op basis van het bestemmingsplan of indien sprake is van erfpacht.
- De Wet Bibob: bestuursorganen (waaronder het college van burgemeester en wethouders) kunnen een vergunning, een subsidie of een overheidsopdracht weigeren als er ernstig gevaar bestaat dat de vergunning, subsidie of opdracht gebruikt zal worden om strafbare feiten te plegen of om crimineel geld wit te wassen. De overheidsinstantie kan bij het Landelijk Bureau Bibob als onderdeel van het ministerie van Justitie en Veiligheid, een advies aanvragen. NB: Dit betekent voor Rotterdam dat het Sportbedrijf Rotterdam geen Bibob-toets kan aanvragen, omdat geen sprake is van een bestuursorgaan. Bij de verzelfstandiging van sportbedrijven is niet/nauwelijks aandacht voor de vraag of het noodzakelijk is om onder de Wet Bibob te blijven vallen. Het is verstandig als gemeente goed in kaart te brengen met wie (welke actor in de sport) welke relatie bestaat en bij de verzelfstandiging van bedrijven, het belang van een Bibob-toets mee te wegen.
- Het vergunningenstelsel. Vanuit de algemene verordenende bevoegdheid kan de gemeenteraad een vergunningstelsel voor sportverenigingen als branche in het leven roepen voor activiteiten die raken aan publieke belangen. Via een vergunningplicht kan de gemeente voorschriften vaststellen waaraan de bedrijfsvoering moet voldoen en kan daarop toezicht houden en wanneer de voorschriften worden overtreden, ook handhavend optreden.
- Dit vergunningstelsel kan vervolgens onder het regime van de Wet Bibob worden gebracht.

Reflecterend op bovengenoemde maatregelen is het van belang om te verwijzen naar de uitspraak van 3 maart 2021 van de Raad van State over een 'ondermijningsvergunning'.[2] In deze zaak ging het om een bevoegdheid in de APV in de gemeente Tilburg voor de burgemeester om gebouwen, gebieden en bedrijfsmatige activiteiten aan te wijzen voor een vergunningsplicht, omdat in of rondom dergelijke zaken de leefbaarheid, de openbare orde en de veiligheid in de gemeente in het geding zou zijn. Na aanwijzing door de burgemeester bepaalde de APV dat zonder vergunning het verboden is de activiteit uit te voeren. De Raad van State gaf aan dat de burgemeester in deze zaak onvoldoende had onderbouwd dat de vergunningplicht non-discriminatoir, noodzakelijk, geschikt en evenredig was voor het na te streven doel: leefbaarheid, openbare orde en veiligheid. Met andere woorden: er moet worden aangetoond dat een vergunningplicht echt noodzakelijk is om het doel te bereiken, geschikt is om het doel te bereiken en er geen andere minder ingrijpende maatregelen mogelijk zijn om het doel te bereiken.

Er is geen discussie over een vergunningplicht voor de organisatie van grootschalige vechtsportgala's, waarbij de vergunningaanvraag is onderworpen aan een Bibob-toets. Onderhavig onderzoek vormt – op dit moment – geen basis om een vergunningplicht in te stellen voor sportverenigingen.

Naast de hiervoor genoemde gemeentelijke bevoegdheden, kan ook de politie ingrijpen en bijvoorbeeld een wijkagent langs sturen en komt het Openbaar Ministerie de vervolging toe en kan een strafeis stellen. Van belang is te erkennen dat de bewijsvoering in dergelijke zaken niet eenvoudig is. Het RIEC kan een casus indienen. Om aan informatie te komen, zijn gemeenten afhankelijk van sportbonden en bijvoorbeeld sportkoepel NOC*NSF. Deze partijen vallen niet onder het RIEC-convenant, waardoor informatiedeling ingewikkeld is. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft een modelinformatieprotocol opgesteld voor gemeenten, waarmee gemeenten kunnen nagaan of en hoe gegevens verwerkt kunnen worden.[3] In het wetsvoorstel Wet Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden worden vier samenwerkingsverbanden benoemd: het Financieel Expertisecentrum, de Infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen, de RIEC's en Zorg- en Veiligheidshuizen. Deze verbanden werken samen ten aanzien van een integrale aanpak. Bij de RIEC's zijn de 'burgemeesters' en 'het college van burgemeester en wethouders' aangemerkt in deze wet als deelnemer. Nieuwe samenwerkingsverbanden voor gegevensuitwisseling kunnen bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) worden aangewezen. Deze wet ligt thans voor bij de Eerste Kamer.

Van belang is dat iedere instantie vanuit de eigen taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden verantwoordelijkheid neemt en goed samenwerkt. Dit alles binnen de grenzen van de privacywetgeving. Bij de opsporing en vervolging van strafbare feiten is het in beginsel niet mogelijk gegevens te verstrekken. Op gegevensverstrekking zijn de Wet politiegegevens (Wpg) en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) van toepassing. Beide wetten bieden geen mogelijkheden om persoonsgegevens, bedrijfs- en/of zaaksgegevens te delen. Op grond van de Wpg is het bijvoorbeeld expliciet niet toegestaan structureel politiegegevens (alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon) te verstrekken. De persoonsgegevens die de FIOD verwerkt in het kader van zijn wettelijke taak, vallen onder het regime van de Wpg. Deze wet biedt eveneens geen mogelijkheden om persoonsgegevens (politiegegevens) te verstrekken.

Juridisch kader: privaatrechtelijk

Figuur 4.1

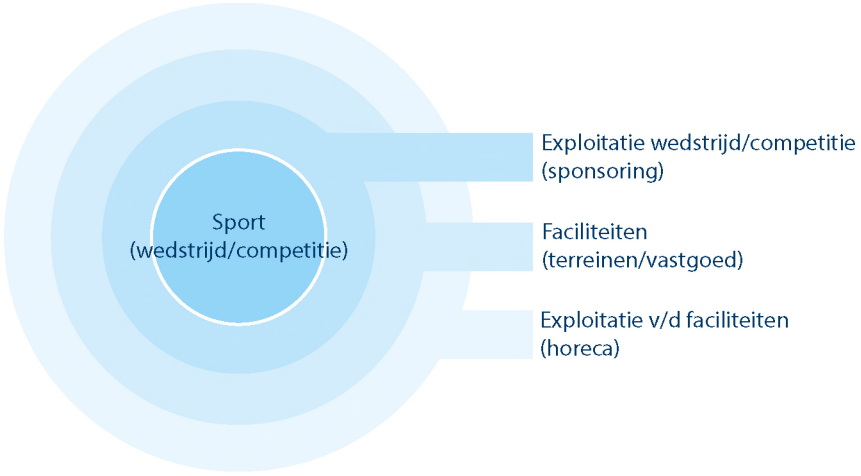

Vanuit de private sfeer gaat het in dit onderzoek om de georganiseerde sport. Er kan criminele inmenging voorkomen in het hart van de amateursport, namelijk binnen de sport zelf. Bijvoorbeeld wanneer de crimineel spelers betaalt of wanneer spelers worden omgekocht dan wel bedreigd om een wedstrijd te fixen. Het kan echter ook gaan om criminele activiteiten (witwassen) die meer in de periferie van de sport plaatsvinden, bijvoorbeeld via de horeca op het sportcomplex of via de handel in paarden.

Hoe meer de criminele inmenging de sporteigenheid raakt, hoe logischer het is dat de sportorganisatie – ook – een taak toekomt ten aanzien van de bestrijding van ondermijning en zal ook het handelingskader meer op de sport toegesneden moeten zijn. Hiertoe staan civielrechtelijke instrumenten de private sportorganisatie tot de beschikking. Dit betreft een systeem van zelfregulering, waarbij de georganiseerde wedstrijdsport traditioneel een verenigingsrechtelijke structuur kent. De (lokale) verenigingen en soms ook andere entiteiten (stichtingen) zijn lid van de sportbond. De sportbond is op zijn beurt aangesloten bij NOC*NSF.

Op 1 juli 2021 is de Wet bestuur en toezicht (Wbtr) in werking getreden. Deze wet beoogt maatregelen te treffen ter verbetering van de kwaliteit van bestuur en toezicht bij stichtingen en verenigingen. Er staan regels in opgenomen ten aanzien van een tegenstrijdig belang. Bestuurders dienen het belang van de rechtspersoon (de vereniging of stichting) voorop te stellen. Dit betekent dat veel verenigingen zich door de wetswijziging en de noodzakelijke statutaire wijzigingen (meer) bewust zijn van mogelijke belangentegenstellingen. Wanneer een bestuurder van een sportvereniging gelijktijdig bestuurder is van bijvoorbeeld een stichting, mag een bestuurder niet meestemmen als het gaat om tegengestelde belangen. Wanneer een bestuurder zowel betrokken is bij een voetbalschool als actief is bij een sportvereniging kan/mag in beginsel een bestuurder zijn eigen belang niet doorduwen. Denk aan een besluit om de 'eigen' opgeleide spelers van de voetbalschool, waar de bestuurder een direct belang bij heeft, in te zetten voor het eerste team bij de sportvereniging.

In dit onderzoek staan drie verschillende amateursporten centraal: voetbal, paardensport en vechtsporten. In het voetbal gaat het in de regel om verenigingen die lid zijn van de KNVB. Het kan echter ook gaan om stichtingen die zich bijvoorbeeld op de voetbalsport richten, denk aan een voetbalschool. Deze stichtingen zijn geen lid van de KNVB. Stichtingen kennen geen leden en dus ook geen ALV. Sommige stichtingen bestaan slechts uit een bestuur bestaande uit 1 bestuurslid waardoor alle taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden – zowel bestuurlijk als uitvoerend als toezichthoudend in een orgaan (het bestuur) en in het voorbeeld ook in 1 persoon – samenkomen. Er bestaan dan geen *checks and balances*, waardoor de rechtsvorm op zichzelf risicovol kan zijn. Dit betekent echter niet dat iedere stichting een risico vormt.

In de paardensport kan het gaan om verenigingen die lid zijn van de KNHS. Daarnaast kan het gaan om manegebedrijven. Veel manegebedrijven zijn lid van de Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra (FNRS) en zijn soms tevens lid van de KNHS. De FNRS richt zich niet op de sport, maar is een brancheverenging voor paardenbedrijven. Sommige maneges organiseren sportwedstrijden,

andere maneges richten zich niet op de wedstrijdsport maar bijvoorbeeld op het recreatief paardrijden. Daarbij komt dat de paardensport een sport betreft waarbij het paard een economische waarde vertegenwoordigt. Daarmee is ook de handel van paarden – indirect – relevant.

In de vechtsporten kan het gaan om verenigingen maar ook om andere rechtspersonen, bijvoorbeeld entiteiten met een commercieel doel zoals een BV. Er bestaan, anders dan in de voetbal- en paardensport, verschillende sportbonden die zich richten op de vechtsport. De Vechtsportautoriteit is geen sportbond. Dit betekent dat er geen lidmaatschapsrelatie bestaat tussen de Vechtsportautoriteit en de vechtsportscholen. Immers, veel vechtsportbedrijven zijn commerciele ondernemingen of georganiseerd als stichting. De Vechtsportautoriteit is de toezichthouder voor de sporten kickboksen, thaiboksen en Mixed Martial Arts (MMA) en geeft advies aan gemeenten over de betreffende vechtsporten. Opvallend is dus dat niet alle vechtsporten onder de Vechtsportautoriteit vallen. Vanuit de bescherming van de sport tegen ondermijnende criminaliteit is het verstandig om ook andere vechtsporten onder het toepassingsbereik te brengen. In ieder geval die vechtsporten die te klein zijn om een controle- en handhavingssysteem in te voeren. De boksbond is een voorbeeld van een vechtsportbond die niet valt onder de Vechtsportautoriteit en te klein is om dergelijke activiteiten te verrichten. In de vechtsporten worden (grotere) vechtsportgala's georganiseerd. Deze vechtsportgala's worden in de regel niet door de Vechtsportautoriteit of een sportbond georganiseerd, maar door commerciële aanbieders aangeboden.

De KNVB en de KNHS zijn aangesloten bij NOC*NSF. Dit betekent dat de voornoemde sportbonden onder het regelwerk van NOC*NSF vallen, zoals de kwaliteitseisen van NOC*NSF en de Code Goed Sportbestuur die thans wordt herzien. De Vechtsportautoriteit is geassocieerd lid van NOC*NSF. Recent is het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) opgericht. Dit is een koepelorganisatie in de vorm van een stichting die commerciële sportaanbieders verenigt. De Vechtsportautoriteit is niet alleen aangesloten bij NOC*NSF maar ook bij de POS. De FNRS is aangesloten bij de POS en heeft een samenwerkingsrelatie met de KNHS. Kortom: het sportlandschap is niet eenduidig en kent verschillende structuren en onderlinge verbindingen.

Wanneer het gaat om bevoegdheden van sportbonden, de FNRS en de Vechtsportautoriteit gaat de aandacht in het verband van het onderzoek vooral uit naar het volgende.

- Het stellen van kwaliteitseisen via het verenigingsrecht (bijvoorbeeld met een licentiesysteem), of via het contractenrecht (indien geen sprake is van een verenigingsrechtelijke inbedding, bijvoorbeeld bij de

Vechtsportautoriteit). Door het stellen van kwaliteitseisen kan geregeld worden dat ieder lid of aangeslotene aan de gestelde kwaliteitseisen moet voldoen. Zo kan een eis zijn dat sponsoren en sponsorbedragen openbaar gemaakt worden en dat daar altijd een (standaard sponsor)contract aan ten grondslag moet liggen. Een eis kan ook zijn dat bestuurders een VOG moeten kunnen overleggen of dat in de statuten van een vereniging moet komen te staan dat sponsoren geen invloed mogen uitoefenen op het beleid en/of bestuursfuncties mogen bekleden binnen de vereniging. Een dergelijke bepaling sluit mooi aan op de recent in werking getreden Wbtr. Verder zou het kunnen gaan om een meldplicht (voor het bestuur) wanneer sprake is van een ongebruikelijke transactie of kunnen nadere financiële eisen worden gesteld, bijvoorbeeld het verbod om cashgeld aan te nemen boven een bepaald bedrag, de plicht van het controleren van het jaarverslag door een accountant en het publiceren van een jaarverslag. Zo stelt de KNVB ten aanzien van het betaald voetbal voor het verkrijgen van een licentie zware controle-eisen die vermeld staan in de Richtlijn controleprotocol.[4]

- Voor de hoogste mannen amateurveldvoetbalcompetities (Tweede en Derde Divisie) worden door het bestuur amateurvoetbal licenties afgegeven volgens het Licentiereglement Amateurvoetbal.[5] Dit licentiesysteem kent als doelstelling het waarborgen van de integriteit en de continuïteit van de mannen veldvoetbalcompetities Tweede en Derde Divisie en in het verlengde daarvan de kwaliteit van de clubs die deelnemen aan deze competities. Aan het niet voldoen aan de kwaliteitseisen kunnen gevolgen worden verbonden, bijvoorbeeld het intrekken van een licentie waardoor deelname aan de wedstrijd of competitie onmogelijk wordt. Voor sportbonden zal 'geld' zeker een overweging zijn om een dergelijk systeem al dan niet in te richten.
- Een andere mogelijkheid betreft het instellen van een keurmerk. Ook via een keurmerk kunnen VOG's of andere eisen gesteld worden. De Vechtsportautoriteit werkt momenteel aan een keurmerk. Een keurmerk kan in beginsel worden ingesteld voor allerlei sportscholen en sportverenigingen. Om het keurmerk te verkrijgen, moet de betreffende club aan criteria voldoen. Dit kunnen (net als hiervoor bij de kwaliteitseisen) criteria zijn die bijvoorbeeld zien op (de kwaliteit en integriteit van) het bestuur.
- Auditors. De Vechtsportautoriteit kent auditors die op locatie de kwaliteit van vechtsportscholen en vechtsportgala's beoordelen aan de hand van een gevalideerd keuringsinstrumentarium. Deze auditors zijn vrijwilligers

en combineren deskundigheid, bijvoorbeeld als inspecteur, met kennis van de vechtsport.

Als het gaat om het verenigingsrecht kunnen regels (vrij eenvoudig) aan de leden (verenigingen) worden opgelegd. Vaak zal de ALV deze regels moeten aannemen. Soms komt deze bevoegdheid het bestuur toe. Dit is dan statutair zo bepaald. Reflecterend op bovengenoemde maatregelen – waaronder het opstellen van regels – is monitoring, controle en handhaving van de regels van belang. Dit gebeurt in de regel door de sportbonden en de Vechtsportautoriteit. Hiervoor is binnen sportbonden niet altijd de capaciteit aanwezig. In de sport is in het verleden vaker gedacht aan een keurmerk. Dit betekent echter controle (vaak ter plaatse zijn), hetgeen arbeidsintensief is. Een keurmerk is daarom eenvoudiger te realiseren bij sporten met een beperkt aantal verenigingen.

Het stellen van kwaliteitseisen ligt meer voor de hand. De sportbonden aangesloten bij NOC*NSF moeten op dit moment al voldoen aan kwaliteitseisen, bijvoorbeeld op het gebied van het voorkomen en sanctioneren van seksuele intimidatie. Wordt niet aan deze eisen voldaan dan kan NOC*NSF als ultieme maatregel de geldkraan dichtdraaien. Enerzijds dragen dergelijke eisen bij aan de bewustwording, anderzijds is het wel zaak dat de regels goed worden uitgevoerd.

Audits zijn arbeidsintensief. Het kan verstandig zijn om de auditors niet alleen in te zetten voor de vechtsport maar ook (als ze toch in het gebied/de wijk zijn) langs te laten gaan bij een andere club/sportschool/manege om polshoogte te nemen aan de hand van een aantal criteria en/of het gesprek aan te gaan met functionarissen. Een auditor in de vechtsport ontvangt echter een geringe vergoeding voor de werkzaamheden. Bij uitbreiding van de werkzaamheden zal de hoogte van de vergoeding zeker ter discussie komen te staan en krijgen audits het karakter van arbeid.

4.3 Componenten van het handelingskader

Op basis van de diverse onderzoekactiviteiten onderscheiden we de volgende componenten binnen het handelingskader die we daarna toelichten.

- Bewustwording en signalering
- Informatieverzameling en -deling
- Controle en handhaving
- Opsporing en integrale aanpak

4.3.1 Bewustwording en signalering

Eerdere onderzoeken

Volgens Duijvestijn en Piepers (2020) is het zo dat criminele inmenging geen onderwerp is binnen gemeenten. Zo komt het noch in sportnota's noch in lokale en regionale veiligheidsnota's aan bod. Slechts in twee van de 346 opgeleverde sportakkoorden wordt er gesproken over het organiseren van een informatiebijeenkomst over ondermijning. Tot dusverre is het een onderwerp dat tussen wal en schip dreigt te vallen. Het raakt immers zowel het sport- als het veiligheidsbeleid en daardoor is er geen duidelijk lokale probleemeigenaar en regiehouder (Duijvestijn & Piepers, 2020).

Uit het recente onderzoek van Bruinsma, Stevens, Cremers en Spapens (2020) blijkt dat het onderwerp criminele inmenging binnen de verenigingen over de gehele breedte van de amateursport weinig aandacht krijgt. Zo wordt het onderwerp weinig besproken tijdens de ALV van de vereniging, wordt het niet opgenomen in het beleidsplan en is er geen vertrouwenspersoon die zich actief profileert op dit thema.

Tot dusverre worden de onderwerpen criminele inmenging en illegale handelingen zelden tot nooit aangesneden in gesprekken tussen en door enerzijds verenigingsbestuurders of buurtsportcoaches en anderzijds de verenigingen (Duijvestijn & Piepers, 2020). Een sportbond kan een verenigingsondersteuner aanstellen die meewerkt aan de sfeer en integriteit op de club of een veiligheidsanalyse uitvoert (Taskforce Brabant Zeeland, 2019).

Wanneer het gaat om voorlichting is in navolging op de 'Signaal & Interventiekaart Integriteitsrisico's bij sportverenigingen' door de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland (2019), door NOC*NSF en de KNVB een e-learning module ontwikkeld die vanaf augustus 2020 op de website van het Centrum Veilige Sport Nederland (CVSN) staat. De e-learning module gaat in op signalen die mogelijk niet pluis zijn en de deelnemers worden gewezen op de mogelijkheden van het nemen van preventiemaatregelen op drie thema's: bestuur, inkomsten (sponsoring) en controle (financiën). Ook worden deelnemers doorverwezen naar partijen waar nadere informatie of concrete hulp kan worden verkregen, zoals bij de politie (en in het bijzonder de wijkagent), de Belastingdienst, de gemeente, het CVSN, Sportlink (een bedrijf met speciale softwareproducten voor sportbesturen) en de eigen sportbond (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020).

Onderhavig onderzoek

In het kader van onderhavig onderzoek zijn een drietal expertsessies georganiseerd. Er is een expertsessie georganiseerd met vertegenwoordigers uit de sport, een expertsessie met ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers en een expertsessie met vertegenwoordigers van opsporingsdiensten. Tijdens deze expertsessies kwam aan de orde op welke wijze signalen van criminele inmenging c.q. ondermijning binnen de amateursport worden verzameld, welke best practices er zijn bij de bestrijding ervan, wat er goed gaat en wat beter kan, en op welke wijze bewustwording op de agenda kan komen. Er is aanvullend gesproken met de burgemeester en de wethouder Sport van de gemeente Rotterdam over de aanpak van ondermijning.

(Ook) uit onderhavig onderzoek volgt dat er binnen de georganiseerde sport en binnen gemeenten nog te weinig zicht bestaat op het onderwerp ondermijning in de amateursport. Ondermijning kent veel verschillende verschijningsvormen en het is niet altijd even helder of sprake is of kan zijn van ondermijning. Er moet sterker worden ingezet op bewustwording (en daarmee ook op signalering) van iedereen die een rol speelt of zou kunnen en moeten spelen op het gebied van het voorkomen van en de bestrijding van ondermijning. Ondermijning c.q. criminele inmenging staat niet of nauwelijks op de agenda van het bestuur (en/of de ALV). Amateurverenigingen hebben in zijn algemeenheid moeite om voldoende vrijwilligers en sponsoren te vinden en het bestuur op orde te krijgen, zowel kwalitatief als kwantitatief. Gemeenten en sportorganisaties stellen voor dat er meer voorlichting komt en wordt gewerkt aan bewustwording. De maatschappelijke norm moet worden dat ondermijning in de amateursport onacceptabel is.

Wanneer het gaat om bewustwording en signalering wordt door de vertegenwoordigers van de sport aangegeven dat er een groot verschil is in de mate van organisatie binnen amateurverenigingen. Zo zijn er verenigingen (vaak grotere verenigingen) die goed georganiseerd zijn en waar men oog heeft voor ondermijning c.q. criminele inmenging. Ook zijn er verenigingen die slecht georganiseerd zijn en waar ondermijning c.q. criminele inmenging geen onderwerp op de bestuurlijke agenda is. Ditzelfde beeld komt terug bij gemeenten. Bij sommige gemeenten staat ondermijning c.q. criminele inmenging op de agenda, bij andere gemeenten is dat niet het geval. Gebrek aan capaciteit speelt hierbij ook een rol.

Wat kan er gedaan worden aan bewustwording en signalering?

- Het in gezamenlijkheid – bijvoorbeeld tussen gemeenten en sportbond/Vechtsportautoriteit – opstellen van lijsten met risico-indicatoren voor ondermijning en deze lijsten delen met en meenemen in de opleiding/

training van degenen die dicht bij de verenigingen staan, zoals de verenigings-/(account)manager. Onderhavig onderzoek kan hiervoor handvatten bieden. Sportsupport kan de vragenlijst die wordt verstuurd aan verenigingen verder verrijken door een aantal vragen op te nemen die betrekking hebben op de kwetsbaarheid voor ondermijning. Bijvoorbeeld een grote afhankelijkheid van een sponsor.

- De bewustwording kan worden vergroot door aan te sluiten bij bestaande initiatieven. NOC*NSF heeft bijvoorbeeld een e-learning ontwikkeld aangaande financiële integriteit, criminele inmenging, fraude en corruptie. De sportbonden en de Vechtsportautoriteit dienen hiervan op de hoogte te zijn. Het is daarnaast verstandig dat medewerkers van de gemeenten die direct contact hebben met de verenigingen/sportorganisaties hier minimaal kennis van nemen.
- Het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten maar ook door het aanwijzen van een vast aanspreekpunt bij amateurverenigingen en gemeenten.
- De gemeente kan de sportvereniging ondersteunen door (Sportsupport) voorlichting te laten geven op de vereniging, mee te denken over de bestuurlijke inrichting en het financieel beleid.
- Het agenderen van ondermijning c.q. criminele inmenging bij amateurverenigingen bij het bestuur van de organisatie. Op deze wijze wordt in ieder geval stil gestaan bij het onderwerp en kunnen opvallende zaken met elkaar worden gedeeld. Dit geldt zowel voor de sport als de relevante afdelingen binnen gemeenten, alsmede het college en de driehoek.
- De Belastingdienst kan de sportvereniging ondersteunen door bijvoorbeeld het geven van voorlichting over belastingregels in de sport.

4.3.2 Informatieverzameling en -deling

Eerdere onderzoeken

Van de verenigingen die serieus te nemen signalen hebben gehad, wil het overgrote deel de problemen ook zelf afhandelen. Zo geldt bijvoorbeeld voor slechts drie van de 43 algemeen directeuren van sportbonden dat dergelijke signalen die door een vereniging worden opgemerkt hen bereiken. In totaal schakelt slechts een derde van de verenigingen personen van buiten de club in om hierover te praten. In die zin is de informatiedeling onvoldoende (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020).

De reden dat weinig verenigingen personen van buitenaf inschakelen, heeft te maken met het feit dat er bij sportverenigingen een zekere angst bestaat voor

het inschakelen van de sportbond, de gemeente of de politie omdat dit zou kunnen leiden tot scherper toezicht of negatieve beeldvorming. Een tweede aspect waar verenigingsbesturen mee worstelen, is dat de signalen vaak vaag zijn en veel verenigingen geen kennis hebben vanaf welk moment er ingegrepen moet gaan worden en bij wie ze terecht kunnen voor hun hulpvragen. Hierdoor ervaren zij geen steun van de overheid en van sportbonden waarop zij kunnen terugvallen (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020). Dit komt mede doordat van de zeven gesproken sportbonden enkel de KNVB actief bezig is met het onderwerp criminele inmenging. Een *integrity manager* is hierin actief, maar bij de andere onderzochte sportbonden staat het onderwerp niet op de agenda (Duijvestijn & Piepers, 2020). Ten derde zijn sportverenigingen meer geneigd om informatie te delen wanneer het gaat om personen die wel op de club komen, maar geen lid zijn. Wanneer de persoon een hoge status heeft binnen de vereniging is de barrière daarentegen hoger.

Tot slot zoeken de verantwoordelijke overheidsinstanties ook niet zeer actief in hun aanpak van criminele inmenging. Een uitzondering zijn de vechtsportgala's die, op grond van de Wet Bibob, aan screening kunnen worden onderworpen. Daarnaast wordt een enkele keer melding gemaakt van een analyse van de achtergronden van sponsors van sportverenigingen. In de meeste gevallen komt criminele betrokkenheid bij een sportvereniging echter pas aan het licht wanneer de persoon in kwestie onderwerp is geworden van een opsporingsonderzoek naar criminele activiteiten.

Duijvestijn en Piepers (2020) benoemen als mogelijke aanspreekpunten wanneer zich misstanden en malversaties voordoen Meld Misdaad Anoniem, een lokaal meldpunt, de politie, de wijkagent, de afdeling OOV in de gemeente, sportbonden, verenigingsondersteuners en buurtsportcoaches. Het ontbreekt veel van deze partijen echter nog aan de benodigde kennis over het fenomeen, waardoor het belangrijk is om met kernbetrokkenen in gesprek te gaan en de discussie aan te zwengelen (Duijvestijn & Piepers, 2020).

Om de juiste ondersteuning te kunnen bieden aan amateursportverenigingen is samenwerking tussen voornoemde sport- en overheidspartijen van belang. De overheid bestaat uit een conglomeraat van partijen, afdelingen en organisaties die ieder vanuit hun eigen taakveld betrokken zijn bij het onderwerp criminele inmenging. Deze overheidspartijen – zowel landelijk als lokaal – ontvangen hun eigen signalen en daarmee is de informatiepositie binnen de overheid niet zomaar op één plek te vinden. Ook ontvangen sportbonden of andere partijen die gelieerd zijn aan NOC*NSF signalen. Een suggestie is om rondom concrete casussen een klankbordgroep te organiseren. Door een dergelijke samenwerking

ontstaat een leereffect over hoe in de toekomst (urgente) criminele situaties integraal behandeld kunnen worden. Ook het organiseren van ondersteuning door lotgenoten is een oplossing voor het ervaren van meer steun. Hierbij kunnen bestuurders dus in gesprek met bestuurders die ervaring hebben met het aanpakken van criminele inmenging. De uitwisseling van informatie wordt met name gehinderd door privacywetgeving (Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020).

Onderhavig onderzoek

Op dit moment komt er informatie betreffende ondermijning c.q. criminele inmenging bij zowel sportbonden, het Centrum Veilige Sport, amateurverenigingen, gemeenten als bij opsporingsdiensten binnen. Verenigingsadviseurs voelen bijvoorbeeld wel dat het niet goed zit: '*Ik zie rare constructies tussen een verenigingstichting of dat verenigingen in zwaar weer verkeren en er aanbiedingen komen, maar waarom dan? Waarom koste wat kost de club overeind houden? Waarom ga je met zoveel geld ondersteunen. Wat is jouw belang?*.' Het zijn brokjes informatie die op verschillende plekken worden opgeslagen of verwerkt. De informatie wordt dus niet of onvoldoende samengebracht of gebundeld waardoor het niet mogelijk is verbanden te leggen of de informatie op te plussen, waardoor criminele activiteiten onder de radar blijven. Gemeenten geven aan dat binnen kleine gemeenten vaak één ambtenaar belast is met ondermijning, bij grote gemeenten is een team ondermijning beschikbaar. Deze ambtenaren richten zich vaak niet specifiek op amateurverenigingen. Dit zou ondervangen kunnen worden door op het gebied van ondermijning een accounthouder sport aan te stellen. Een accounthouder sport binnen het team ondermijning kan tevens als eerste aanspreekpunt voor verenigingsondersteuners en amateurverenigingen fungeren voor al die zaken die mogelijk kunnen duiden op ondermijning. Ook blijkt dat afdelingen vaak niet afdeling overstijgend werken. Er is weinig contact of overleg met betrekking tot ondermijning c.q. criminele inmenging.

Beschikbare informatie wordt niet of nauwelijks gedeeld tussen sportbonden, amateurverenigingen, gemeenten en opsporingsdiensten. Enerzijds omdat het delen van informatie door opsporingsdiensten niet is toegestaan (zie hiervoor het juridisch kader) indien sprake is van een strafrechtelijk onderzoek. Anderzijds is het delen van informatie niet geregeld; niet in de vorm van bijvoorbeeld een structureel 'signalenoverleg' (zie hieronder waarbij het signalenoverleg matchfixing als voorbeeld is gesteld) tussen publieke partijen en ook niet in de vorm van een convenant op grond waarvan informatie kan worden uitgewisseld.

Het is raadzaam om een convenant op te stellen met als doel het vastleggen van afspraken teneinde de samenwerking tussen partijen te bestendigen en dui-

delijkheid te verschaffen wat wel en niet mogelijk is als het gaat om het verstrekken van informatie ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke taken van de partijen.

Uit de expertsessies blijkt dat de informatiedeling tussen gemeenten, politie en andere betrokken diensten beter moet gaan.

Regionaal: Hoe kan informatieverzameling beter gerealiseerd worden?

- Informatie betreffende mogelijke ondermijning of criminele inmenging kan het beste op een centrale plek worden verzameld en gebundeld in het publieke domein. De gemeente heeft de regierol en beheerst de informatiepositie. Het informatiepunt binnen de gemeente draagt er zorg voor dat alle signalen en meldingen worden besproken – met inachtneming van relevante wet- en regelgeving – met de relevante stakeholders in zoverre mogelijk en toegestaan, en dat de informatie wordt verrijkt en doorgegeven ten behoeve van bestuurlijke of strafrechtelijke handhaving. De lijn kan zijn via de accountmanager sport en/of via Sportsupport naar de vakafdeling ondermijning. Maak bekend dat dit informatiepunt er is. Met andere woorden: sportverenigingen kloppen het eerst aan bij de verenigingsondersteuner. Vervolgens wordt de informatie door de verenigingsondersteuner naar de vakafdeling ondermijning gebracht. Wanneer de sportvereniging contact zoekt met het Centrum Veilige Sport, dient ook de hiervoor genoemde route te worden geadviseerd.
- Maak duidelijk wie gemeentelijk het dossier aanstuurt, zowel op gezag- als beheerniveau.

Landelijk: Realisatie uitwisseling informatie door gebruik te maken van bestaande gremia

Er is op dit moment een nationaal overlegplatform over matchfixing op zowel strategisch als tactisch niveau. Het is verstandig te verkennen of deze – bestaande – gremia kunnen worden aangewend en uitgebreid met het thema ondermijning en vervolgens kunnen worden gekoppeld aan de hieronder (onder het kopje regionaal, tweede bullet) genoemde tafel georganiseerd door het RIEC, naar analogie van de haventafel. De infrastructuur ligt er al en het gaat goeddeels om dezelfde samenwerkingspartners die van belang zijn. Matchfixing kan bovendien een vorm zijn van ondermijnende criminaliteit en bij deze vorm van criminaliteit is samenwerking wenselijk tussen bijvoorbeeld de sport en de opsporingsinstanties. Het is bij het signalenoverleg raadzaam om de Vechtsportautoriteit aan

te laten sluiten via de 'vrije stoel' (zie hieronder). Volgens de Kamerbrief van 18 maart 2018 over de versterking op het gebied van matchfixing gaat het om:

- Het Strategisch Beraad Matchfixing (SBM): Dit is een bestuurlijk overleg dat dient voor escalatie, besluitvorming en om richting te geven aan de bestrijding van matchfixing in Nederland. Het SBM komt onder voorzitterschap van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Justitie en Veiligheid (JenV) ieder kwartaal bijeen.
- Het is relatief eenvoudig om het strategisch beraad te richten op ondermijning in het algemeen en matchfixing hiervan een onderdeel te laten zijn.
- Het Nationaal Platform matchfixing: Dit is een tactisch/operationeel overleg dat dient om beleidsvorming te bespreken, de samenwerking tussen partijen te intensiveren en informatie te delen over de strijd tegen matchfixing. Onder gedeeld voorzitterschap van VWS en JenV komen de betrokken partijen uit de sectoren sport, kansspelen en opsporing ieder kwartaal bijeen. Het is relatief eenvoudig om het platform uit te breiden met ondermijnende criminaliteit.
- Het Signalenoverleg: Dit is een operationeel overleg dat dient om concrete signalen te verzamelen en te delen en om interventies te coördineren. Onder leiding van het Functioneel Parket van het Openbaar Ministerie komen de politie, de Belastingdienst doelgroep Sport, FIOD en de Kansspelautoriteit iedere twee maanden samen om signalen en cases te bespreken. Daarnaast stelt het Signalenoverleg risico- en dreigingsanalyses op. Tijdens een deel van het overleg kunnen (private) partijen aansluiten om relevante informatie met de opsporingspartners te delen (de zogenaamde 'vrije stoel'). De KNVB sluit hierbij geregeld aan. Het Signalenoverleg heeft ook een taak om trends en ontwikkelingen te herkennen die bij het NPM en het SBM worden ingebracht.[6] Het is mogelijk om het Signalenoverleg te koppelen aan de RIEC's.

Regionaal: Hoe kan informatiedeling beter gerealiseerd worden?

- Een algemeen uitgangspunt voor samenwerking betreft dat iedere dienst samenwerkt voor zover dit past binnen de eigen taakstelling en de wettelijke mogelijkheden. Partijen kunnen desgevraagd en waar mogelijk elkaar bijstaan met deskundigheid en expertise. Iedere partij benoemt vanuit de eigen organisatie een contactpersoon die het vaste aanspreekpunt is. Partijen informeren elkaar over en weer, bijvoorbeeld over ontwikkelingen die bij het uitvoeren van hun taken van belang (kunnen) zijn. Daarbij

lijkt het vanuit capaciteitsoverwegingen raadzaam om de regierol bij de gemeente Rotterdam neer te leggen.

- RIEC: organiseer tweejaarlijks een tafel waarbij naar analogie van de havens ook private partijen aanschuiven, waaronder Sportsupport, Sportbedrijf Rotterdam, de KNVB en de Vechtsportautoriteit. In dit overleg komen actualiteiten, beleidsvoornemens, trends en geanonimiseerde casuïstiek aan bod. Het RIEC vormt een informatieknooppunt voor casuistiek en kan deze casuïstiek inbrengen in het (landelijk) Signalenoverleg (zie hiervoor) dat zich nu nog slechts richt op het onderwerp matchfixing.
- Agendeer onderhavige rapportage (ook) in het Regionaal Veiligheidsoverleg.
- De informatiedeling tussen de lokale en landelijke sportorganisaties, de gemeenten en politie zal moeten verbeteren. Vanzelfsprekend binnen de grenzen van de wet. Samenwerking is cruciaal en binnen de privacyregels kunnen politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst en FIOD samenwerken en informatie delen. In een convenant kunnen afspraken worden vastgelegd, ook met de sportorganisatie, voor zover het niet gaat om opsporings- en vervolgingsinformatie.
- Zorg voor samenhang en samenwerking tussen gemeenten. Organiseer bijvoorbeeld een bijeenkomst tussen accounthouders ondermijning in de regio.

4.3.3 Controle en handhaving

Zoals aangegeven in paragraaf 4.2 stuurt de Vechtsportautoriteit controleurs op pad om bij gala's toezicht te houden en observaties te doen. De Vechtsportautoriteit is voornemens over te gaan tot het uitdelen van keurmerken waaraan tal van kwaliteitseisen voor vechtsportscholen/verenigingen zijn gekoppeld. Op dit moment is er bij andere sporten dan vechtsporten die onder de Vechtsportautoriteit vallen niemand die op vergelijkbare wijze audits uitvoert bij sportverenigingen. De KNVB kent een richtlijn controleprotocol maar deze richtlijn is gekoppeld aan het licentiesysteem in het *betaald* voetbal.[7] Het Licentiereglement Amateurvoetbal heeft enkel betrekking op de clubs in de hoogste veldvoetbalcompetities: de Tweede en Derde Divisie.[8]

Binnen het amateurvoetbal is een netwerk van verenigingsadviseurs aanwezig. Deze verenigingsadviseurs zijn door de KNVB regionaal verdeeld en hebben contact met de verenigingen op allerlei gebieden. Uit de expertsessies blijkt dat van dit netwerk niet of nauwelijks gebruik wordt gemaakt als het gaat om ondermijning c.q. criminele inmenging. In de georganiseerde sport (anders dan voet-

bal) gaan verenigingsadviseurs van de bond op pad. Zij richten zich echter (nog niet) op signalen van ondermijning.

De KNVB registreert contracten van spelers en zal ook hierop controleren en handhaven, bijvoorbeeld via steekproeven. De controle en handhaving hierop zal niet eenvoudig zijn, omdat de laagste divisies geen licentiesysteem kennen zoals het betaald voetbal wel kent.

Hoe kan controle en handhaving het beste nader invulling krijgen?

- Door breder binnen de sport audits uit te voeren, bijvoorbeeld aan de hand van lijsten met risico-indicatoren en het toetsen van de regels (wel/geen VOG, bestuurlijke eisen, et cetera). Wanneer controle en handhaving van de regels effectief is binnen de sportomgeving, moeten er (na een audit) ook maatregelen getroffen kunnen worden. Bestuurders moeten bijvoorbeeld hun bestuurslidmaatschap opzeggen.
- De sportbond kan verenigingsondersteuners aanstellen die mede tot taak hebben/krijgen aan de hand van een aantal opgestelde criteria een analyse uit te voeren.
- Het is als grondslag voor een controle en handhavingssysteem effectief om te werken met een licentiesysteem. Iedere organisatie die wil kunnen deelnemen aan wedstrijden/competities of wiens sporter wil kunnen deelnemen aan wedstrijden/competities, zal moeten beschikken over een licentie op grond waarvan kan worden deelgenomen. Een licentie kan worden ingetrokken wanneer de organisatie niet (langer) kan voldoen aan de licentie-eisen en daarmee vervalt dan ook de deelname.
- Vooralsnog lijken bepalingen in een licentiesysteem over de governance (de bestuurlijke inrichting waarbij bijvoorbeeld voldoende checks and balances bestaan en aandacht is voor het omgaan met tegengestelde belangen) en over de financiële integriteit het meest voor de hand liggend. Bijvoorbeeld de eis dat bestuurder(s) een VOG kan/kunnen overleggen, of de eis dat het bestuur een 'eigen verklaring' over het eigenaarschap/financiële stromen van de organisatie kan overleggen. In deze verklaring staat dat wanneer het bestuur geen (grote) cash-betalingen heeft ontvangen, het bestuur melding maakt van de sponsoren en wordt verslag gedaan van alle ontvangen (grotere) bedragen. Het is verstandig dit breder in de sport op te pakken, zodat de kleinere bonden worden ontzorgd. Bijvoorbeeld via de kwaliteitseisen of een handreiking van NOC*NSF.
- Aanvullend kan binnen de bond een protocol of reglement opgesteld worden hoe moet worden omgegaan met sponsoren. Het is bijvoorbeeld van

belang dat breder kennis gemaakt wordt met sponsoren, dus niet door 1 persoon binnen de vereniging maar door (het gehele) bestuur. Ook moet een contract ten grondslag liggen aan sponsoring, moeten bedragen niet anoniem geschonken zijn, moeten bedragen niet in cash worden verstrekt, et cetera. Het is daarnaast verstandig in de statuten een bepaling op te nemen dat sponsoren en andere derden geen invloed mogen (doen) uitoefenen op het bestuur en de uitvoering van het beleid. De KNVB kent artikel 33 lid 5 reglement amateurvoetbal: *'Het is niet toegestaan om overeen te komen dat aan de sponsor op enigerlei wijze inmenging in het beleid van de vereniging zal worden toegestaan.'*

- Wanneer Sportsupport in contact is met verenigingen kan gestuurd worden op bijvoorbeeld: VOG voor bestuurders, het bevorderen van betalingen via de bank (geen grote cash-betalingen en geen anonieme betalingen), de risico's van de afhankelijkheid van een sponsor, de noodzaak dat een sponsor breed bij het bestuur bekend is, de noodzaak van contracten die ten grondslag moeten liggen aan (sponsor)bedragen, de risico's van tegengestelde belangen, de risico's van aansprakelijkheden van het bestuur op het moment dat zij in zee gaan met dubieuze weldoeners, eventueel de betrokkenheid van een accountant bij de samenstelling van de jaarrekening, et cetera.
- Wanneer de club in zee gaat met een stichting, bijvoorbeeld een voetbalschool of een stichting die geld ophaalt voor de club, is het verstandig aan te geven dat het bestuur van de club kennis maakt met het volledige bestuur (volgens de Kamer van Koophandel) van de stichting en een contract ten grondslag ligt aan de samenwerking tussen de vereniging en de stichting.

Wanneer het gaat om de gemeentelijke kant is het – ook – mogelijk om de belangrijkste zaken zoals hiervoor genoemd in – gemeentelijke – kwaliteitseisen op te leggen aan organisaties die in relatie staan tot de gemeente.

- Breng als gemeente in kaart met wie (welke actor in de sport) welke relatie bestaat.
- Soms is sprake van een subsidierelatie en kan de gemeente de subsidie intrekken of verlagen. De gemeente kan handhavend optreden op basis van het bestemmingsplan, de Wet Bibob of indien sprake is van bijvoorbeeld erfpacht.
- De gemeente kan aangeven dat zij alvorens over te gaan tot een relatie met de betreffende club, de club moet voldoen aan een beperkt aantal kwali-

teitseisen. Dit wordt op dit moment gedaan bij de gemeente Amsterdam, maar ziet nu nog alleen op de sociale veiligheid ter voorkoming van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag.[9] Indien een dergelijk systeem wordt ingevoerd, dwingt dit bestuurders – minimaal – om na te denken over mogelijke criminele inmenging. Gemeenten kunnen op deelterreinen meer doen om het amateurverenigingen, waarbij sprake is van ondermijning c.q. criminele inmenging, lastiger te maken. Zo stellen sommige gemeenten al eisen aan sportverenigingen waarmee de gemeente samenwerkt ter voorkoming van seksueel grensoverschrijdend gedrag, waaronder het moeten kunnen overleggen van een VOG. Dit is ook mogelijk op andere terreinen, zoals het kunnen overleggen van een VOG door bestuurders.

- In de expertsessie werd aangegeven dat vaker gebruik gemaakt kan worden van 'knock and talk' om in gesprek te geraken met sportclubs (bijvoorbeeld door de wijkagent) en aan te geven: we hebben je in het vizier.

4.3.4 Opsporing en integrale aanpak

De politie en het Openbaar Ministerie kunnen strafrechtelijk onderzoek uitvoeren naar de vereniging en/of personen en hen eventueel ook vervolgen indien zich strafbare feiten hebben voorgedaan (Taskforce Brabant Zeeland, 2019; Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020). Tot dusverre leidt slechts een klein deel van de signalen tot een strafrechtelijke vervolging. Bewijsvoering is vaak lastig, zo niet onmogelijk. Daarbij komt dat gemeenten geen bevoegdheid hebben om bij amateursportverenigingen in de boeken te kijken. Om aan die informatie te komen, zijn gemeenten afhankelijk van sportbonden en de NOC*NSF. Echter, deze partijen vallen niet onder het RIEC-convenant waardoor informatie niet gedeeld kan worden zolang er sprake is van een strafrechtelijk onderzoek (Duijvestijn & Piepers, 2020). Er kan gezamenlijk een integraal interventie- en communicatieplan worden opgesteld (Taskforce Brabant Zeeland, 2019; Bruinsma, Stevens, Cremers & Spapens, 2020). Verder kan ook de Belastingdienst een boete of sanctie opleggen aan het bestuur, de sponsoren, de club of spelers. Een voorbeeld is het opleggen van aanslagen of naheffingen naar aanleiding van een onderzoek naar de loon- en omzetbelasting (Taskforce Brabant Zeeland (2019).

Verder wijzen wij nog op de mogelijkheid die de Belastingdienst heeft om een vragenbrief te sturen omtrent de loon- en omzetbelasting. De Belastingdienst kan boekenonderzoek uitvoeren of een praktijkbezoek ter controle uitvoeren.

Er dient in sommige gevallen meer financiële informatie ter beschikking te komen over de vermogenspositie van bepaalde verdachten, zoals de infobox crimineel en onverklaarbaar vermogen (ongebruikelijke transacties). In combinatie

hiermee of aanvullend kan op basis van risico-indicaties besloten worden om van een amateursportvereniging een integrale RIEC-casus te maken.

Uit de interviews blijkt dat het een krachtig signaal is wanneer een aantal keren per jaar strafrechtelijk wordt opgetreden en/of bestuursrechtelijk wordt gehandhaafd.

4.4 Groen, oranje, rood en het handelingsperspectief

Op basis van de kwetsbaarheden en risico's in hoofdstuk 2 werden er voor het amateurvoetbal op basis van openbare data inschattingen gemaakt van de kans op ondermijning in de amateurvoetbalsport. De verenigingen die volgens de in het onderzoek vastgestelde criteria mogelijk 'groen' zijn, dus waarbij niets aan de hand lijkt, moeten ook groen blijven. De componenten bewustwording en signalering, informatieverzameling en -deling én controle en handhaving uit het handelingskader zouden zich vooral op die verenigingen moeten richten die zich volgens de analyse in de gevarenzone bevinden.

Voor de verenigingen waarbij het mogelijk mis is – dit betreft mogelijk een handvol verenigingen – zou de vierde component van het handelingskader (opsporing en integrale aanpak) voor de hand liggen. Dit zou in de vorm van een of meerdere RIEC-casus kunnen. Dan zal ook blijken in hoeverre openbare broninformatie een goede basis kan zijn voor het op basis van gesloten bronnen detecteren en integraal aanpakken van amateursportverenigingen waar sprake is van ondermijning.

Eindnoten

1. Bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 29911, nr. 223
2. ECLI:NL:RVS:2021:461
3. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/02/20/tk-bijlage-model-privacy-protocol-binnengemeentelijke-gegevensdeling
4. De Richtlijn 'controleprotocol' is onderdeel van het Handboek Licentiesysteem Betaald Voetbal. https://www.nba.nl/globalassets/themas/thema-controleprotocollen/andere-organisaties/knvb-richtlijn-controloprotocol/richtlijn-controleprotocol-seizoen-2020-2021.pdf
5. https://www.knvb.nl/downloads/bestand/18815/reglementen-amateurvoetbal-seizoen-2020-21
6. Kamerbrief 22 maart 2018 Versterking aanpak matchfixing. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/03/22/tk-versterking-aanpak-matchfixing
7. https://www.nba.nl/globalassets/themas/thema-controleprotocollen/andere-organisaties/knvb-richtlijn-controloprotocol/richtlijn-controleprotocol-seizoen-2020-2021.pdf
8. https://www.knvb.nl/downloads/bestand/18815/reglementen-amateurvoetbal-seizoen-2020-21

9. De regels binnen de gemeente Amsterdam gaan gelden vanaf 1 januari 2022 voor sportaanbieders waar de gemeente mee samenwerkt. Wordt niet voldaan aan de eisen, dan vervalt bijvoorbeeld de subsidie of kan de sportvereniging geen beroep doen op bepaalde regelingen.

5 Conclusies en beschouwing

In dit laatste hoofdstuk maken we de balans op van een onderzoek naar het fenomeen criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateursport in de RIEC-regio Rotterdam. Naast het ontrafelen van het fenomeen zijn op basis van een datamodel voorspellingen gemaakt van de omvang van ondermijning in de sport en is een handelingsperspectief ontwikkeld met betrekking tot signalering en aanpak. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van RIEC Rotterdam en de gemeente Rotterdam.

In dit hoofdstuk – dat te lezen is als een samenvatting – staan we stil bij de vraagstelling, de onderzoeksmethoden en de belangrijkste resultaten. Ook wordt ingegaan en gereflecteerd op de aanpak.

Sport is zeer belangrijk maar soms ook kwetsbaar

Sport is maatschappelijk van belang. Het zet mensen aan tot bewegen, draagt bij aan een gezonde levensstijl en kan ook de sociale cohesie in de wijk of gemeente bevorderen. Sport wordt in ons land voor een groot deel beoefend in verenigingsverband. Ruim 11 miljoen mensen sporten maandelijks en ruim 4 miljoen mensen zijn lid van tenminste één sportvereniging.

De amateursport in ons land kenmerkt zich door vrijwilligers en dat geldt ook voor de bestuurders. Het is voor veel verenigingen een uitdaging om vrijwilligers en daarmee ook bestuurders te vinden. De bestuurders tonen veelal een tomeloze vrijwillige inzet, onder andere om geld via sponsoring binnen te halen, maar zijn zich te weinig bewust van zaken zoals ondermijning en kunnen op dat punt kwetsbaar zijn. Wanneer een amateursportvereniging namelijk niet genoeg vrijwilligers, donateurs of private sponsoren heeft, komt het voortbestaan in gevaar en ontstaan er mogelijkheden voor partijen die een link (kunnen) hebben met de georganiseerde misdaad om hiervan te profiteren.

Een onderzoek naar ondermijning in de amateursport

Dit onderzoek is het resultaat van de wens van de Rotterdamse gemeenteraad om inzicht te krijgen in de omvang van criminele inmenging in amateurvoetbalverenigingen en anderzijds het feit dat het RIEC Rotterdam een onderzoek wilde starten naar de aard en omvang van criminele verwevenheid in de amateursport in de 25 gemeenten in de RIEC-regio Rotterdam.

Naast ondermijning in het amateurvoetbal is in het onderzoek – op basis van een voorstudie – ook ingezoomd op deze vorm van criminele inmenging binnen de amateurtakken van de paardensport en de vechtsport. Vragen die aan de orde gekomen, zijn:

- Wat is de aard en omvang van criminele inmenging c.q. ondermijning in drie vormen van amateursport in de RIEC-regio Rotterdam in het algemeen en in de gemeente Rotterdam in het bijzonder?
- Wat zijn de concrete risico's van criminele inmenging c.q. ondermijning voor de amateursport?
- Wat zijn de belangrijkste handelingsperspectieven naar aanleiding van deze risico's?

Om deze vragen te beantwoorden, is een literatuurstudie uitgevoerd, zijn interviews afgenomen en expertsessies georganiseerd met 48 personen uit de sport, gemeenten, politie, FIOD, Openbaar Ministerie, RIEC en wetenschap, zijn diverse casestudies gemaakt en is een big data-analyse uitgevoerd op openbare bronnen.

Dit onderzoek is uitgevoerd door een consortium van drie partijen: Bureau Beke voor het criminologische perspectief, Dialogic voor de big data-analyse en de Vrije Universiteit – sport en recht – voor het handelingsperspectief.

Wat weten we over ondermijning in de amateursport?

We hebben tijdens het onderzoek gemerkt dat er eigenlijk weinig bekend is over ondermijning in de amateursport in Nederland. De literatuur is schaars, er zijn nagenoeg geen feitelijke registratiebronnen en ook de interviews met stakeholders hebben vooral een verhalend karakter.

Op basis van de door ons geraadpleegde bronnen dient bij ondermijning in de amateursport vooral gedacht te worden aan criminele inmenging van personen die een link hebben met de georganiseerde misdaad en dan vooral de drugscriminaliteit. Deze 'criminele weldoeners' weten zich een rol of taak toe te eigenen binnen een vereniging (bestuurder, sponsor) waardoor het mogelijk is om aan-

zien en status te verwerven. De persoon heeft binnen de vereniging invloed en kan – eventueel vanuit zijn onderneming – crimineel verworven geld in de vereniging brengen en/of de vereniging misbruiken bij de uitvoering van criminele activiteiten dan wel het ronselen van personen. Opvallend is dat de bedrijven van de weldoeners vaak tot voor criminaliteit risicovolle branches behoren zoals coffeeshops, growshops, uitzendbureaus, afvalverwerkingsbedrijven, spyshops, seksindustrie, garagebedrijven en vastgoedbedrijven.

Omdat het onderwerp ondermijning in de amateursport bij de meeste (overheids-)organisaties nog maar kort op de agenda staat, is er over de omvang van het probleem op basis van registraties weinig te zeggen.

Grootschalig landelijk vragenlijstonderzoek uit 2020 onder amateursportverenigingen leert dat 2,6% van de bestuurders voorbeelden kennen van criminele inmenging binnen hun sport en 3,4% heeft daar vermoedens van. Wanneer er ingezoomd wordt op elf risicoamateursporten loopt dit percentage op naar 12,6%.

Het amateurvoetbal komt in alle door ons onderzochte bronnen het meest frequent naar voren als kwetsbaar voor criminele inmenging. Ook de vechtsport en paardensport, tennis, basketbal, handbal, wielrennen en hockey worden genoemd.

Tot slot is het van belang om aan te geven dat niet alle misstanden binnen de amateursport als ondermijning gezien moeten worden. Er zijn binnen verenigingen soms ook mensen zonder criminele of dubieuze achtergrond, maar die daar wel handelingen verrichten die illegaal zijn. Te denken valt aan de lokale ondernemer die de shirts of spelers zwart betaalt. Soms gaat het om gedragingen die historisch min of meer geaccepteerd zijn binnen de amateursport.

Indicatoren voor c.q. risico's op ondermijning

De diverse geraadpleegde bronnen wijzen op de nodige kwetsbaarheden bij amateurverenigingen, sportscholen en maneges en daarmee ook op indicatoren c.q. risico's die de kans op criminele inmenging verhogen. Indicatoren blijken nauwelijks sportspecifiek en dus vooral generiek te zijn, waarbij het de verwachting is dat indien een amateurvereniging aan meerdere risico's bloot staat de kans op ondermijning toeneemt c.q. er sprake kan zijn van gradaties van criminele inmenging.

Dit kan variëren van een criminele sponsor die invloed probeert te krijgen tot en met een nagenoeg geheel corrupt bestuur dat een vereniging gebruikt als vehikel om wit te wassen en status aan te ontlenen. Om de informatie over criminele inmenging c.q. ondermijning in de amateursport te illustreren en aan te

geven waar de kwetsbaarheden zitten, werden er in paragraaf 2.4 voor zowel het voetbal, de paardensport als de vechtsport per sport op basis van open (media) bronnen twee casus gepresenteerd. We vatten de casus hierna – ter illustratie – kort samen.

In de casus *Aanmaakblokjes in de voetbalkantine* wordt er 100 kilo aan harddrugs gevonden in de kantine. De dader is de kantinebeheerder die tevens hoofdsponsor van de voetbalvereniging is. Volgens de voorzitter van de voetbalvereniging was er aan de voorkant op basis van een opgevraagde VOG geen reden om aan te nemen dat er iets mis was met de kantinebeheerder en hoofdsponsor.

In de casus *De weg naar de top* promoveert een voetbalvereniging in zes seizoenen van de Vijfde klasse naar de Hoofdklasse door spelers met ervaring in het betaalde voetbal of in de top van het amateurvoetbal binnen te halen. De hoofdsponsor – die tevens lid is van de technische commissie en een functie vervult in de Stichting Topvoetbal Oostzaan (STO) die sponsors werft – zou hen maandelijks €1.500 betalen. De hoofdsponsor heeft een crimineel verleden en in 2016 wordt hij opnieuw aangehouden wegens vermeende betalingen met zwart geld aan de spelers. Hoewel het lijkt dat de hoofdsponsor witgewassen geld in de voetbalvereniging heeft gestopt, wordt dat in het strafdossier niet hard gemaakt.

In de casus *Een explosieve manege* wordt in een manege in een buitenwijk een drugslaboratorium aangetroffen. Ten tijde van de inval zijn twee mannen in de ruimte van het drugslaboratorium aanwezig en vier mannen slapen in het pand.

In de casus *Fraude op de manege* vermoedt de FIOD dat (onder andere de penningmeester van) een manege via verhullende constructies dure verbouwingen heeft laten uitvoeren. Zowel de opdrachtgever als de werkomschrijving zouden zijn aangepast op facturen, waardoor deze privéopdrachten als zakelijk werden opgevoerd en de kosten aftrekbaar waren voor de belasting. Ook zouden de facturen werden opgehoogd via een tussengeschoven onderneming waarna het verschil tussen de drie verdachten werd verdeeld. Uiteindelijk heeft de FIOD beslag gelegd op een manege in Krimpen aan den IJssel, een vakantiehuis en een contant geldbedrag van €60.000.

In de casus *Schietpartij bij een kickboksgala* staat een kickboksgala centraal dat georganiseerd is door een kickboksschool die beschikt over een evenementenvergunning. Vanwege een sluimerend conflict tussen twee sportscholen ontstaat er een vechtpartij en wordt er ook door iemand geschoten met een Glock-vuurwapen, waardoor één persoon overlijdt. Deze overleden persoon zou zich in zijn leven hebben omringd met criminelen. Er zijn vier personen aangehouden voor de schietpartij, waarvan er uiteindelijk één is veroordeeld. In zijn verklaring

geeft hij aan het vuurwapen te hebben meegenomen omdat hij verwachtte dat er personen op het gala zouden zijn waarmee hij al langere tijd een conflict had.

In de zesde en laatste casus *Drugssmokkel via luchthaven Schiphol* wordt een Thaiboksschool gebruikt als collectieve dekmantel voor het invoeren van cocaine via luchthaven Schiphol. De leden van de groep faciliteerden de invoer door als groep de aandacht van de Douane af te leiden. Ze gaven aan een groep kickboksers te zijn die actief waren in de C-klasse en hier waren voor deelname aan een toernooi.

In paragraaf 2.5 zijn de kwetsbaarheden en de belangrijkste indicatoren in een schema bijeengebracht. Hier volstaan we met een overzicht van de kwetsbaarheden en daarachter telkens twee indicatoren c.q. risicofactoren ter illustratie.

- De structuur van de vereniging – veel en vaak wisselende bestuursleden of het feit dat de vereniging een stichting heeft.
- De context van de vereniging – anonieme ligging of een omgeving met bovengemiddelde criminaliteit.
- De cultuur binnen de vereniging – een hoog ambitieniveau voor het eerste elftal terwijl er weinig eigen jeugd is of er is sprake van een hoog ledenverloop.
- De financiën of geldstromen – de vereniging heeft één of twee grote geldschieters en weinig kleine sponsoren of sponsoring vindt plaats vanuit risicovolle branches.
- De prestaties – de vereniging, paard en ruiter/amazone of vechtsporter is een snelle stijger en promoveert vaker in korte tijd of de vereniging speelt of sport op hoog niveau met weinig of geen eigen jeugd.
- De sporters en de trainers – er zijn indicaties dat sporters en trainers grote contante bedragen ontvangen of spelers en/of trainers reizen met de sponsor mee.

Wat te doen met de indicatoren?

De indicatoren die in beeld zijn gebracht, kunnen – omdat ze tamelijk generiek zijn – worden gebruikt om awareness te creëren en een aanpak te formuleren als het gaat om (risico's op) criminele inmenging. Dat kan zowel binnen overheidsorganisaties als de sport, maar daarover later meer. Er zijn ook indicatoren die in dit onderzoek gebruikt zijn om met behulp van openbare (big) data inzichtelijk te maken in hoeverre er sprake is van criminele inmenging binnen de amateursport in de RIEC-regio Rotterdam.

Van indicatoren naar variabelen en voorspellingen

De toepassing van data science om patronen in het gedrag van sportverenigingen te voorspellen is nieuw en de specifieke toepassing op het voorspellen van malafide patronen bij sportverenigingen (ondermijning) is bij ons weten nog nooit eerder toegepast. Een verkenning naar aanwezige openbare data in de drie sporten waar onderhavig onderzoek zicht op richt, leert dat er voor de paardensport en vechtsport – op dit moment – onvoldoende bruikbare data aanwezig zijn. Voor het amateurvoetbal bleek het wel goed mogelijk om voorspellingen te maken met betrekking tot ondermijning.

Op basis van relevante velden uit de openbare brondata van de Kamer van Koophandel, het CBS, het Kadaster, het UWV en Hollandsevelden zijn voor 1.404 amateurvoetbalverenigingen in ons land 26 variabelen geconstrueerd. Voor de duidelijkheid: een variabele is een operationalisering van een indicator. Deze 26 variabelen sluiten aan bij een aantal belangrijke indicatoren in relatie tot een verhoogde kans op ondermijning die in hoofdstuk 2.5 werden beschreven. Het gaat om indicatoren – die op basis van openbare data te vullen waren – met betrekking tot:

- Achtergrondkenmerken van de vereniging – relevante basisgegevens van verenigingen (bv. wel of niet economisch actief) uit het register van de Kamer van Koophandel.
- De structuur van de vereniging – het gaat om gegevens die iets zeggen over de dynamiek in het bestuur c.q. de grote frequentie in wisselingen van bestuurders.
- De prestaties – de variabelen die zijn gebaseerd op de competitiedata van HollandseVelden hebben betrekking op de dynamiek in de competitiestand van een vereniging in de afgelopen drie seizoenen.
- De omgeving van de vereniging – criminaliteitscijfers over de buurt waarin het sportcomplex zich bevindt. Dit zijn geaggregeerde gegevens van het CBS.
- De locatie van de vereniging – de variabelen die zijn gebaseerd op Kadasterdata hebben betrekking op de geografische ligging van het sportcomplex ten opzichte van panden in de directe omgeving. Dit zijn drie verschillende maten voor de 'mate van afgelegenheid' van een sportcomplex.

De kans op ondermijning in beeld gebracht

Op basis van het model is de kans op ondermijning binnen het amateurvoetbal voor heel Nederland, de RIEC-regio Rotterdam en de gemeente Rotterdam in beeld gebracht. Dit is weergegeven in tabel 5.1.

Tabel 5.1 - Kans op ondermijning binnen amateurvoetbalverenigingen in % naar landelijk, RIEC-regio Rotterdam, RIEC-regio zonder Rotterdam en Gemeente Rotterdam

	Landelijk	RIEC-regio Rotterdam	RIEC- regio zonder Rotterdam	Rotterdam
'ondermijning waarschijnlijk'	3,1	5,9	0	12,5
'kans op ondermijning'	13,0	23,5	11,1	37,5
'ondermijning onwaarschijnlijk'	83,8	70,6	88,9	50,0
Aantal onderzochte verenigingen	1.404	85	45	40

De situatie in de RIEC-regio Rotterdam wijkt – in negatieve zin – significant af van het landelijke beeld. In deze regio lijken amateurvoetbalverenigingen relatief vaker kwetsbaar voor ondermijning. In de RIEC-regio Rotterdam is bij circa 6 procent van de verenigingen waarschijnlijk sprake van ondermijning (tegen 3% landelijk), en bij ruim 23 procent is er een kans op ondermijning (tegen 13% landelijk).

Binnen de RIEC-regio Rotterdam is er een sterk verschil tussen de gemeente Rotterdam en de overige gemeenten. Terwijl in de overige gemeenten de kansen op ondermijning lager zijn dan de landelijke gemiddelden, liggen ze in de gemeente Rotterdam ver boven deze landelijke gemiddelden. Alle rode verenigingen – dit zijn er 5 – liggen binnen de gemeente Rotterdam.

Overigens betekent dit nog niet noodzakelijkerwijs dat het beeld in de gemeente Rotterdam afwijkt van dat van andere grote gemeenten (zoals Den Haag, Utrecht of Amsterdam). De landelijke analyses wat betreft de geografische spreiding laten namelijk zien dat de rode verenigingen over heel Nederland zijn verspreid, met een lichte bias naar (groot)stedelijke gebieden.

We bepalen de kans op ondermijning aan de hand van alle variabelen in het model. Rode clubs (ondermijning waarschijnlijk) hebben met betrekking tot deze

variabelen eenzelfde soort 'profiel'. Deze rode clubs delen dus eigenschappen met de clubs waarvan bekend is dat er daadwerkelijk ondermijning plaatsvindt. Vanuit de analyse komt naar voren dat de kwetsbaarheid voor ondermijning met name toeneemt als amateurvoetbalverenigingen hoog scoren op de volgende variabelen:

- Ligging in een buurt met relatief veel drugs- en wapendelicten
- Sterk competitief (versus recreatief) ingesteld
- Veel wisselingen in het bestuur

Alle 26 variabelen die zijn gebruikt hebben een waarde in het voorspellen van de kans op ondermijning. Bovenstaande drie variabelen uit de lijst van 26 dragen het meeste bij aan de voorspelling op de kans op ondermijning.

Concreet gaat het bij de vijf rode verenigingen in Rotterdam om verenigingen waar veel wisselingen in het bestuur hebben plaatsgevonden, er crimineel geld beschikbaar lijkt om betere spelers te kopen waardoor men in korte tijd beter presteert en in een periode van 3 jaar diverse keren promoveert. Tot slot valt op dat de rode verenigingen in een omgeving liggen waar relatief veel wapen- en drugsdelicten plaatsvinden.

Reflectie op de voorspellingen en het verder valideren van het model

Op basis van de data en trainingsdata (verenigingen waarvan bekend is dat er sprake is van ondermijning of juist niet) is een model opgesteld dat zicht geeft op de mate van ondermijning. Het ontwikkelde model weet 95% van alle verenigingen juist te identificeren als het gaat om de kans op ondermijning. De betrouwbaarheid van de voorspellingen van het model (de kans op aanwezigheid van ondermijning bij een vereniging) is zowel afhankelijk van de kwaliteit van het model (die is heel hoog gegeven de 95%) als van de kwaliteit van de trainingsdata. Om het model verder te vervolmaken zou er vanaf nu validatie in het veld moeten plaatsvinden. In een dergelijke validatie zou op basis van beschikbare informatie bij partners moeten worden vastgesteld of een rode vereniging ook echt rood is en een groene echt groen. De uitkomsten van die empirische validatie kunnen vervolgens weer worden gebruikt om het model aan te scherpen.

Naar een handelingsperspectief: kader en randvoorwaarden

Het tegengaan van ondermijnende criminaliteit is vanouds een taak van politie en justitie. Veiligheid is vooral een lokaal issue, in de betekenis dat sportverenigingen lokaal zijn gevestigd en ondermijningshandelingen daar plaatsvinden. Dit betekent dat de veiligheid het beste dicht bij de clubs georganiseerd moet worden. Vanuit de publieke sfeer gaat het in de regel om een samenwerking tussen de burgemeester, politie en justitie. Maar ook vanuit de private sfeer, de georganiseerde sport, is een investering gewenst. De (lokale) verenigingen en soms ook andere entiteiten (stichtingen) zijn lid van de sportbond, de sportbond is op zijn beurt aangesloten bij NOC*NSF. Dit betekent dat de voornoemde sportbonden onder het regelwerk van NOC*NSF vallen, zoals de kwaliteitseisen van NOC*NSF en de Code Goed Sportbestuur die thans wordt herzien. Op dit moment wordt de POS opgericht. Dit is een koepelorganisatie in de vorm van een stichting die commerciële sportaanbieders verenigt. De Vechtsportautoriteit is bijvoorbeeld zowel aangesloten bij NOC*NSF maar ook bij de POS. Ofwel het sportlandschap is niet eenduidig en kent verschillende structuren en verbindingen.

Om de aanpak van ondermijning binnen de amateursport voor de langere termijn op een realistische manier te borgen, is het verstandig het onderwerp ondermijning – landelijk – als een vorm van ongewenst gedrag mee te nemen en het aan te vliegen vanuit het bredere perspectief. Immers, het veilig sportklimaat groeit ieder jaar met een of twee onderwerpen. Wanneer het gaat om samenwerking en informatiedeling kan verkend worden of de bestaande structuur ter bestrijding van matchfixing kan worden aangewend, om te komen tot een integrale aanpak. Dus het strategisch-, tactisch beraad en het Signalenoverleg te benutten voor het (bredere) onderwerp ondermijning (waaronder dan ook matchfixing valt) en vervolgens de 'tafel' in te richten op regionaal niveau onder leiding van het RIEC, waarbij het RIEC informatie kan brengen in de richting van het Signalenoverleg (dat nu dus nog alleen voor matchfixing is ingeregeld). Aan deze tafel komen actualiteiten, beleidsvoornemens, trends en geanonimiseerde casuïstiek in de regio aan bod en schuiven (ook) private partijen als Sportbedrijf Rotterdam en Rotterdam Sportsupport aan. Dit vergt weliswaar nader onderzoek en nadere uitwerking, maar lijkt vooralsnog de beste landelijke en regionale infrastructuur voor strategisch, tactisch en signalenoverleg.

Er is maar een bepaald budget dat aan verenigingsondersteuning kan worden besteed. Van belang is dat een en ander gerichter met de gemeente in een regierol tot stand komt. Het ligt voor de hand, gelet op de beperkte capaciteit, om deze rol bij de gemeente Rotterdam te leggen. Daarbij komt dat er verschillende instru-

menten zijn die nu nog niet, althans onvoldoende, benut worden. Gedacht kan worden aan het stellen van kwaliteitseisen door de gemeente, ofwel eisen onder welke voorwaarden de gemeente een relatie aangaat met de betreffende sportvereniging of andere entiteit.

Het inzetten van het handelingskader in de RIEC-regio Rotterdam

Op basis van de diverse onderzoekactiviteiten onderscheiden we de volgende componenten binnen het handelingskader:

- Bewustwording en signalering
- Informatieverzameling en -deling
- Controle en handhaving
- Opsporing en integrale aanpak

Vertaald naar de situatie in de RIEC-regio Rotterdam zouden de groene verenigingen (ondermijning onwaarschijnlijk) groen moeten blijven en de oranje verenigingen (kans op ondermijning) groen moeten worden. De componenten bewustwording en signalering, informatieverzameling en -deling én controle en handhaving uit het handelingskader zouden op deze verenigingen ingezet moeten worden.

Voor de rode verenigingen (ondermijning waarschijnlijk) zou de vierde component van het handelingskader – opsporing en integrale aanpak – voor de hand liggen. Dit zou in de vorm van een of meerdere RIEC-casus kunnen. Het gaat hier overigens om vijf verenigingen die allen in de gemeente Rotterdam liggen.

Vanuit een of meerdere RIEC-casus zal ook blijken in hoeverre openbare broninformatie een goede basis kan zijn voor het met gebruikmaking van gesloten bronnen detecteren en vervolgens integraal aanpakken van amateursportverenigingen waar sprake is van ondermijning.

Geraadpleegde bronnen

Wetenschappelijke publicaties

Bruinsma, M. Y., Ceulen, R. & Spapens, T. (2018). *Ondermijning door criminele 'weldoeners': Inventariserend onderzoek.* Den Haag: SDU, Den Haag.

Bruinsma, M. Y., Ceulen, R. & Spapens, T. (2019). *Ook criminelen houden van voetbal. Criminele sponsors van het amateurvoetbal in Brabant en Zeeland.* Tilburg: Bureau Bruinsma & Tilburg University.

Bruinsma, M. Y., Stevens, V., Cremers, R. & Spapens, T. (2020). *Criminele inmenging bij amateursportverenigingen. Aard, omvang en handelingsperspectief.* Utrecht/ Tilburg: Bureau
Bruinsma, Mulier Instituut & Tilburg University.

Duijvestijn, P. & Piepers, N. (2020). *Ondermijningsrisico's in de Gelderse sport in beeld. Verkennend onderzoek als opstap naar een provinciale aanpak.* Amsterdam: DSP-groep.

Elling, A., Schootemeijer, S. & Dool, R. van den (2017). *Cijfers over vechtsport. Een inventariserende studie naar beoefening, aanbod, evenementen en veiligheid van full-contact vechtsporten in Nederland.* Utrecht: Mulier Instituut.

FATF/OECD (2009). *FATF Report. Money Laundering through the Football Sector.* Parijs: FATF-GAFI.

Ferwerda (1998). Over ontkenning en erkenning van geweld op school. In: van der Ploeg en Mooij (red.), *Geweld op school. Achtergronden, omvang, oorzaak, preventie en aanpak* (p. 155-162). Rotterdam, Lemniscaat.

Hest, F. van (2020). De regels van het spel. *Nederlandse vereniging voor groepsdynamica en groepspsychotherapie, 1*, 29-35.

Loef. L. & Lagendijk E. (2015). *Bad boys network. Over de relatie tussen full contact vechtsport en criminaliteit*, Amsterdam: DSP-groep.

NOC*NSF (2020). Zo sport Nederland. Trends en ontwikkelingen in sportdeelname (2013-2019).

Steenwijk, P. & Nelen, H. (2018). De aanval is de beste verdediging: Het indammen van witwaspraktijken in de professionele voetballerij. *Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving, 2018*(3), 135-142.

Tops, P., & Schilders, H. (2016). Naar een meervoudige aanpak van ondermijning. *Tijdschrift voor de Politie, 78*(7), 12-15.

Tops, P. W. & Torre, E. J. van der (2015). *Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit*. Den Haag/Apeldoorn: Boom Lemma uitgevers/Politieacademie.

Wijk, A. van & Lenders, A. (2018). *Betonrot. Een kwalitatief onderzoek naar het fenomeen ondermijnende criminaliteit in Brabant-Zeeland, de effecten en richtingen voor de overheidsaanpak.* Arnhem: Bureau Beke.

Wolpert, D. & Macready, W. (1997). *No Free Lunch Theorems for Optimization*, IEEE Transactions on Evolutionary Computation 1, 67.

Geraadpleegde documenten

Financial Intelligence Unit-Nederland (2020). FIU-Nederland. Jaaroverzicht 2019. Den Haag: FIU-Nederland.

Grapperhaus, F. (2019, 19 december). Antwoorden Kamervragen over het bericht dat coffeeshops sportverenigingen sponsoren. Kamervragen, 2742085.

Kamerbrief 22 maart 2018 Versterking aanpak matchfixing. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/03/22/tk-versterking-aanpak-matchfixing

Kamerstukken II 2018/19, 29911, nr. 223

Taskforce Brabant Zeeland (2019). Integriteitsrisico's bij sportclubs. Signaal & interventiekaart.

Websites

Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen (2018, 20 oktober). Strijd tegen criminelen in amateurvoetbal. Geraadpleegd via: https://www.bav-voetbal.nl/publicaties/strijd-tegen-criminelen-in-amateurvoetbal

Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen (2019, 8 juli). Strijd tegen criminelen in amateurvoetbal duurt voort. Geraadpleegd via: https://www.bav-voetbal.nl/publicaties/strijd-tegen-criminelen-in-amateurvoetbal-duurt-voort

BN De Stem (2019, 19 augustus). Illegaal professioneel casino bij SC Amstelwijck opgedoekt. Geraadpleegd via: https://www.bndestem.nl/dordrecht/illegaal-professioneel-casino-bij-sc-amstelwijck-opgedoekt~a5ae1536/?referrer=https://www.google.com/

Controleprotocollen via: https://www.nba.nl/globalassets/themas/thema-controleprotocollen/andere-organisaties/knvb-richtlijn-controloprotocol/richtlijn-controleprotocol-seizoen-2020-2021.pdf

Model privacyprotocol via: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/02/20/tk-bijlage-model-privacy-protocol-binnengemeentelijke-gegevensdeling

NOS (2019, 2 november). Coffeeshops sponsoren voetbalclubs: gedogen of verbieden? Geraadpleegd via: https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2308736-coffeeshops-sponsoren-voetbalclubs-gedogen-of-verbieden.html#:~:text=Coffeeshops%20sponsoren%20voetbalclubs%3A%20gedogen%20of%20verbieden%3F,-Nieuwsuur&text=Van%20de%20lagere%20amateurs%20tot,actief%20als%20sponsor%20van%20voetbalclubs.&text=%22Volgens%20de%20wet%20mogen%20coffeeshops,ook%20niet%20in%20het%20voetbal.%22

Raad van Staten: ECLI:NL:RVS:2021:461

Reglementen amateurvoetbal via: https://www.knvb.nl/downloads/bestand/18815/reglementen-amateurvoetbal-seizoen-2020-21

RTL Nieuws (2019, 7 november). 70 voetbalclubs zien signalen van criminaliteit op de vereniging. Geraadpleegd via: https://www.rtlnieuws.nl/onderzoek/artikel/4905981/voetbalclubs-criminelen-amateurs-ondermijning-enquete

Websites casus 1

BN De Stem (2015, 30 juli). Enorme drugsvondst leidt tot sluiting voetbalkantine VV Steenbergen: kantinebeheerder blijft in cel. Geraadpleegd via: https://www.bndestem.nl/overig/enorme-drugsvondst-leidt-tot-sluiting-voetbalkantine-vv-steenbergen-kantinebeheerder-blijft-in-cel~ae698884/

BN De Stem (2016, 8 april). Eis: vier jaar cel voor beheerder kantine VV Steenbergen na vondst 100 kilo drugs. Geraadpleegd via: https://www.bndestem.nl/nieuws/eis-vier-jaar-cel-voor-beheerder-kantine-vv-steenbergen-na-vondst-100-kilo-drugs~a1e4d711/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F

NU.nl (2015, 30 juli). Kantine VV Steenbergen moet dicht na grote drugsvondst. Geraadpleegd via: https://www.nu.nl/bergen-op-zoom/4097851/kantine-vv-steenbergen-moet-dicht-grote-drugsvondst.html

Omroep Brabant (2015, 11 juli). 110 kilo harddrugs gevonden in kantine VV Steenbergen: volgens pachter gaat het om 'aanmaakblokjes'. Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2122306/100-kilo-harddrugs-gevonden-in-kantine-vv-steenbergen-volgens-pachter-gaat-het-om-aanmaakblokjes

Omroep Brabant (2016, 8 april). Eis: vier jaar cel voor oud-beheerder kantine VV Steenbergen na vondst 100 kilo drugs. Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2282391/eis-vier-jaar-cel-voor-oud-beheerder-kantine-vv-steenbergen-na-vondst-100-kilo-drugs

Omroep Brabant (2016, 22 april). Vier jaar cel voor oud-beheerder kantine VV Steenbergen na vondst 100 kilo drugs. Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2290203/vier-jaar-cel-voor-oud-beheerder-kantine-vv-steenbergen-na-vondst-100-kilo-drugs

Websites casus 2

De Orkaan (2016, 30 september). Vragen over harddrugs bij OFC-sponsor. Geraadpleegd via: https://www.deorkaan.nl/vragen-over-harddrugs-bij-ofc-sponsor/

GroenLinks Oostzaan (2020, 18 maart). Stand van zaken financiering OFC. Geraadpleegd via: https://groenlinksoostzaan.nl/Persberichten/Stand%20van%20zaken%20financiering%20OFC/Stand%20van%20zaken%20financiering%20OFC.html

Het Parool (2014, 4 december). Amateurclub OFC naar de top dankzij dubieuze geldschieter. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/amateurclub-ofc-naar-de-top-dankzij-dubieuze-geldschieter~b4f9d8c1/

Het Parool (2019, 9 april). OM: half jaar cel voor geldschieter voetbalclub OFC. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/om-half-jaar-cel-voor-geldschieter-voetbalclub-ofc~bb36cd865/

Het Parool (2019, 23 april). Jaar cel voor Marwan K. van voetbalclub OFC voor witwassen. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/jaar-cel-voor-marwan-k-van-voetbalclub-ofc-voor-witwassen~b5d53cf5/

Het Parool (2020, 4 januari). Een brand, 5 granaten en een schietpartij: de gemene deler lijkt voetbalclub OFC. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/een-brand-5-granaten-en-een-schietpartij-de-gemene-deler-lijkt-voetbalclub-ofc~b6fa0d80/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Het Parool (2020, 17 januari). Burgemeester sluit complex van voetbalclub OFC om veiligheid. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/burgemeester-sluit-complex-van-voetbalclub-ofc-om-veiligheid~bc70cf71/

Het Parool (2020, 17 januari). Rechter verbiedt college Oostzaan om sportcomplex OFC direct te sluiten. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/rechter-verbiedt-college-oostzaan-om-sportcomplex-ofc-direct-te-sluiten~b8ead1b5/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Het Parool (2020, 24 januari). Burgemeester mag sportcomplex OFC niet sluiten van de rechter. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/burgemeester-mag-sportcomplex-ofc-niet-sluiten-van-de-rechter~b820c7f8/

Noordhollands Dagblad (2020, 17 januari). Sportcomplex OFC voor vier weken gesloten. Geraadpleegd via: https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20200117_51440610/sportcomplex-ofc-voor-vier-weken-gesloten?utm_source=google&utm_medium=organic

RTL Nieuws (2020, 17 januari). Gemeente teruggefloten door rechter in strijd tegen verdachte voetbalclub. Geraadpleegd via: https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4989756/ofc-oostzaan-rechter-handgranaat

Zaanstad Nieuws (2020, 5 januari). Verband tussen OFC en brandstichting in Zaandam en granaten in Oostzaan? Geraadpleegd via: https://zaanstad.nieuws.nl/actueel/45384/verband-tussen-ofc-en-brandstichting-in-zaandam-en-granaten-in-oostzaan/

Geraadpleegde rechtszaken casus 2

Rb. Noord-Holland (zittingsplaats Haarlem) 24 januari 2020, ECLI: NL: RBNHO: 2020: 466.

Websites casus 3

BN De Stem (2020, 8 september). Waalwijkse verdachte drugslab Vorstenbosch: 'Mijn gezin en ik worden bedreigd'. Geraadpleegd via: https://www.bndestem.nl/brabant/waalwijkse-verdachte-drugslab-vorstenbosch-mijn-gezin-en-ik-worden-bedreigd~a4dd7172/

Brabants Dagblad (2020, 29 mei). Zes aanhoudingen bij aangetroffen drugslab in manege in Vorstenbosch, lab 'vormde groot gevaar voor omgeving'. Geraadpleegd via: https://www.bd.nl/oss-e-o/zes-aanhoudingen-bij-aangetroffen-drugslab-in-manege-in-vorstenbosch-lab-vormde-groot-gevaar-voor-omgeving~a097f1fc/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Brabants Dagblad (2020, 30 mei). Drugslab Vorstenbosch zat verstopt tussen strobalen. Geraadpleegd via: https://www.bd.nl/uden-veghel-e-o/drugslab-vorstenbosch-zat-verstopt-tussen-strobalen~a6eb6e90/

Nieuwspaal (2020, 30 mei). Manege aangetroffen in drugslab Vorstenbosch, zes personen aangehouden. Geraadpleegd via: https://nieuwspaal.nl/manege-aangetroffen-in-drugslab-vorstenbosch-zes-personen-aangehouden/

Omroep Brabant (2020, 30 september). Tilburgse ketelbouwer liep eerder tegen de lamp met zijn 'guillotineschaar'. Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3270186/tilburgse-ketelbouwer-liep-eerder-tegen-de-lamp-met-zijn-guillotineschaar

Omroep Brabant (2020, 2 oktober). Tilburgse drugsketels ontdekt op zeker vijf plekken in Brabant en Limburg. Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/3271428/tilburgse-drugsketels-ontdekt-op-zeker-vijf-plekken-in-brabant-en-limburg

Politie (2020, 29 mei). Zes arrestaties na aantreffen drugslab. Geraadpleegd via: https://www.politie.nl/nieuws/2020/mei/29/09-zes-arrestaties-na-aantreffen-drugslab.html

Websites casus 4

Algemeen Dagblad (2020, 29 juli). FIOD legt beslag op manege in Krimpen aan den IJssel. Geraadpleegd via: https://www.ad.nl/rotterdam/fiod-legt-beslag-op-manege-in-krimpen-aan-den-ijssel~ac1eb8e1/#:~:text=updateDe%20FIOD%20heeft%20dinsdag,de%20verbouwing%20van%20de%20stal.

De Telegraaf (2020, 29 juli). FIOD legt beslag op manege en vakantiehuis in Zuid-Holland. Geraadpleegd via: https://www.telegraaf.nl/nieuws/20716748 36/fiod-legt-beslag-op-manege-en-vakantiehuis-in-zuid-holland#:~:text=DEN%20HAAG%20%2D%20De%20Fiscale%20Inlichtingen,over%20de%20provincie%20Zuid%2DHolland.

Provinciale Zeeuwse Courant (2020, 29 juli). FIOD legt beslag op manege in Krimpen aan den IJssel. Geraadpleegd via: https://www.pzc.nl/rotterdam/fiod-legt-beslag-op-manege-in-krimpen-aan-den-ijssel~ac1eb8e1/

Regio Online (2020, 29 juli). FIOD neemt manege Krimpen in beslag. Geraadpleegd via: https://www.regioonline.nl/regio-krimpenerwaard/fiod-manege-krimpen-beslag/

RTV-Ridderkerk (2020, 29 juli). FIOD legt beslag op manege na verdenking van omkoping. Geraadpleegd via: https://www.rtvridderkerk.nl/regionaal/fiod-legt-beslag-op-manege-na-verdenking-van-omkoping/

RTV Rijnmond (2020, 29 juli). FIOD legt beslag op manege na verdenking omkoping. Geraadpleegd via: https://www.rijnmond.nl/nieuws/197643/FIOD-legt-beslag-op-manege-na-verdenking-omkoping

Websites casus 5

Algemeen Dagblad (2012, 12 november). Dode en zwaargewonde op kickboksgala Veghel. Geraadpleegd via: https://www.ad.nl/binnenland/dode-en-zwaargewonde-op-kickboksgala-veghel~a2663e2d/

Algemeen Dagblad (2012, 12 november). Kickboksbond: 'Schietincident heeft niets met de sport te maken'. Geraadpleegd via: https://www.ad.nl/andere-sporten/kickboksbond-schietincident-heeft-niets-met-de-sport-te-maken~abb6d857/

Algemeen Dagblad (2012, 12 november). Vier aanhoudingen na schietpartij Zijtaart. Geraadpleegd via: https://www.ad.nl/binnenland/vier-aanhoudingen-na-schietpartij-zijtaart~ab42edd2/

Algemeen Dagblad (2014, 7 november). Geliquideerde kickbokser kende hele onderwereld. Geraadpleegd via: https://www.ad.nl/binnenland/geliquideerde-kickbokser-kende-hele-onderwereld~a3259753/

BNR (2012, 14 november). Dode kickboksgala stond in relatie met topcriminelen. Geraadpleegd via: https://www.bnr.nl/nieuws/sport/10213079/dode-kickboksgala-stond-in-relatie-met-topcriminelen

BNR (2013, 14 juli). Woning dode kickbokser Veghel nog beveiligd. Geraadpleegd via: https://www.bnr.nl/feeds/anp/10161486/woning-dode-kickbokser-veghel-nog-beveiligd

Boevennieuws (2019, 30 mei). Man opgepakt voor liquidatie kickbokser Coen de Nijs in 2001. Geraadpleegd via: https://www.boevennieuws.pro/nieuws/man-opgepakt-voor-liquidatiekickbokser-coen-de-nijs/

Brabants Dagblad (2015, 16 januari). Eis: 18 jaar cel voor dodelijke schietpartij Zijtaart. Geraadpleegd via: https://www.bd.nl/veghel/eis-18-jaar-cel-voor-dodelijke-schietpartij-zijtaart~ae9814a7/

Crime Nieuws (2015, 12 februari). Hogere straf dodelijke schietpartij kickboksgala Zijtaart. Geraadpleegd via: https://crime-nieuws.nl/hoger-beroep-schietpartij-kickboksgala-zijtaart/

De Gelderlander (2020, 31 augustus). Kickbokser doodgeschoten in Uden, Nijmegenaar (47) aangehouden. Geraadpleegd via: https://www.gelderlander.nl/nijmegen/kickbokser-doodgeschoten-in-uden-nijmegenaar-47-aangehouden~ae0c2e11/

De Rechtspraak (2015, 11 februari). Hogere straf voor schietpartij op kickboksgala Zijtaart. Geraadpleegd via: https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Gerechtshoven/Gerechtshof-s-Hertogenbosch/Nieuws/Paginas/Hogere-straf-voor-schietpartij-op-kickboksgala-Zijtaart.aspx

Frontpage Fok (2012, 11 november). Politie bewaakt ziekenhuis wegens schietpartij Zijtaart. Geraadpleegd via: https://frontpage.fok.nl/nieuws/571541/schietpartij-kickboksgala-veghel.html

Gerechtshof 's-Hertogenbosch (2015, 11 februari). ECLI:NL:GHSHE:2015:471. Geraadpleegd via: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHSHE:2015:471&showbutton=true&keyword=kickboksen&keyword=gala

Hart van Nederland (2013, 14 juni). 16 jaar voor schietpartij Zijtaart. Geraadpleegd via: https://www.hartvannederland.nl/top-nieuws/2013/16-jaar-voor-schietpartij-zijtaart/

Het Parool (2016, 1 november). Verdachte moord Yakhlaf is Amsterdamse ex-kickbokser Hicham M. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/verdachte-moord-yakhlaf-is-amsterdamse-ex-kickbokser-hicham-m~b843d02f/

NH Nieuws (2012, 2 december). Liquidatie in auto in Diemen-Noord. Geraadpleegd via: https://www.nhnieuws.nl/nieuws/92551/liquidatie-in-auto-in-diemen-noord

NH Nieuws (2014, 31 januari). Doodgeschoten man Amsterdam-Noord is oud-kickbokser Tarik El Idrissi. Geraadpleegd via: https://www.nhnieuws.nl/nieuws/134681/doodgeschoten-man-amsterdam-noord-is-oud-kickbokser-tarik-el-idrissi

NOS (2015, 11 februari). 20 jaar cel voor schutter kickboksgala Zijtaart. Geraadpleegd via: https://nos.nl/artikel/2018649-20-jaar-cel-voor-schutter-kickboksgala-zijtaart.html

NU.nl (2015, 11 februari). Hogere straf voor schietpartij op kickboksgala Zijtaart. Geraadpleegd via: https://www.nu.nl/binnenland/3990667/hogere-straf-schietpartij-kickboksgala-zijtaart.html

Omroep Brabant (2012, 11 november). Slachtoffer schietpartij kickboksgala Zijtaart is Youssef Sabbahi (37) uit Veghel. Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/1214310/slachtoffer-schietpartij-kickboksgala-zijtaart-is-youssef-sabbahi-37-uit-veghel

Omroep Brabant (2012, 12 november). Dodelijke schietpartij kickboksgala Zijtaart: vier arrestaties en invallen in Veghel. Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/1214444/dodelijke-schietpartij-kickboksgala-zijtaart-vier-arrestaties-en-invallen-in-veghel

Omroep Brabant (2013, 12 juli) Wie was de in Veghel doodgeschoten kickbokser Volkan 'beton' Düzgün? Geraadpleegd via: https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/1369885/wie-was-de-in-veghel-doodgeschoten-kickbokser-volkan-beton-duzgun

Panorama (2019, 6 maart). Hoe gestoord is 'Diemen-Moord'? Geraadpleegd via: https://panorama.nl/artikel/180564/hoe-gestoord-is-diemen-moord

Parket bij de Hoge Raad (2016, 22 november). ECLI:NL:PHR:2016:1411. Geraadpleegd via: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:PHR:2016:1411&showbutton=true&keyword=kickboksen&keyword=gala

Provinciale Zeeuwse Courant (2012, 12 november). Verdachte schietpartij was schoolschutter Veghel. Geraadpleegd via: https://www.pzc.nl/binnenland/verdachte-schietpartij-was-schoolschutter-veghel~ac38029c/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Websites casus 6

Dagblad Suriname (2014, 6 augustus). Thaibokser Jairzinho 'Bigi Boi' Rozenstruik aangehouden op Schiphol. Geraadpleegd via: https://www.dbsuriname.com/2014/08/06/thaibokser-jairzinho-bigi-boi-rozenstruik-aangehouden-op-schiphol/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=thaibokser-jairzinho-bigi-boi-rozenstruik-aangehouden-op-schiphol

Het Parool (2014, 5 augustus). 'Kickboksers' aangehouden voor drugssmokkel. Geraadpleegd via: https://www.parool.nl/nieuws/kickboksers-aangehouden-voor-drugssmokkel~b1bb9227/

Rechtbank Noord-Holland (2014, 20 november). ECLI: NL: RBNHO: 2014: 10891. Geraadpleegd via: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNHO:2014:10891&showbutton=true&keyword=kickbokser&keyword=drugs

Stichting Marechaussee Contact (2014, 6 augustus). 'Kickboksers' aangehouden op Schiphol. Geraadpleegd via: https://www.marechausseecontact.nl/4901-kickboksers-aangehouden-op-schiphol

Suriname Nieuws (2013, 23 november). Vol ongeloof heeft de familie van kickbokser Jairzinho 'Bigi Boi' Rozenstruik. Geraadpleegd via: https://fathh.com/suriname/nieuws/8094/vol-ongeloof-heeft-de-familie-van-kickbokser-jairzinho-bigi-boi-rozenstruik.html

Waterkant (2014, 6 augustus). Surinaamse kickbokser aangehouden in Nederland. Geraadpleegd via: https://www.waterkant.net/suriname/2014/08/06/surinaamse-kickbokser-aangehouden-in-nederland/

Bijlage 1 – Selectie van amateursportverenigingen

Notitie als input voor de stuurgroep van het RIEC

Bureau Beke | 17 juli 2020

Achtergrond

Het onderzoek naar ondermijning in de amateursport zal zich richten op drie sporten. Vanuit de motie in de gemeenteraad in Rotterdam zal sowieso het amateurvoetbal meegenomen worden in het onderzoek. De overige twee te kiezen sporten staan nog niet vast. In deze notitie leggen we op basis van beschikbare literatuur en de analyse[1] van 37 signalen vanuit de ondermijningsbeelden van het RIEC Rotterdam een voorstel neer op basis waarvan we de twee overige amateursporten kunnen gaan vaststellen.

De signalen uit de literatuur op hoofdlijnen

Uit de beschikbare onderzoeken[2] naar ondermijning en sport komen de volgende signalen naar voren:

- Uit een onderzoek waarin 19 casus werden geanalyseerd, blijkt dat de meeste casus betrekking hebben op criminele weldoeners binnen sportverenigingen. In 17 van de 19 casus betrof het voetbalverenigingen, waarbij het uiteenliep van kleine amateurverenigingen tot betaald voetbal organisaties. De wijze van sponsoring was divers. Zo ging het van het betalen voor een reclamebord tot het zijn van shirtsponsor, zijn van hoofdsponsor, begeleiden van jong talent en sponsoren van de gehele jeugdopleiding. Een meer heimelijke vorm van sponsoring die ook voorkwam, was het zwart uitbetalen van spelers. Hierdoor krijgt de voetbalvereniging een concurrentievoordeel ten opzichte van voetbalverenigingen die niet zwart uitbetalen. De uiteindelijke invloed die de criminele weldoener bemachtigde binnen de voetbalvereniging, was afhankelijk van deze wijzen van sponsoring waarbij het sponsoren van een gehele jeugdopleiding meer macht opleverde dan het sponsoren van een reclamebord.
- Het voorgaande impliceert dat sponsoren enkel actief zijn binnen voetbalverenigingen, maar dit is niet het geval. Een deel van de 17 sponsoren van voetbalverenigingen sponsorden namelijk ook andersoortige sportverenigingen – namelijk de draf- en rensport, het ijshockey, tennis, darts

en kickboksen – maar dit gebeurde dan vaak gelijktijdig. De twee weldoeners die geen voetbalvereniging sponsorden, richtten zich op respectievelijk handbal en kickboksen in combinatie met tennis. Het sponsoren van sportverenigingen blijken criminele weldoeners vaak niet als natuurlijk persoon te doen, maar als rechtspersoon. In die zin sponsoren zij dus sportverenigingen middels hun ondernemingen: coffeeshops, growshops, uitzendbureaus, afvalverwerkingsbedrijven, garagebedrijven, vastgoedbedrijven en winkels in sportartikelen. Een aantal van de branches waartoe de ondernemingen behoren, staan bekend als risicobranches waar de kans op criminele inmenging aanzienlijk is.

- Ook blijken de criminele weldoeners verenigingen te sponsoren vanuit een stichting waar zij bij betrokken zijn en werden er geregeld combinaties met sponsoring van andere activiteiten genoemd, zoals het sponsoren van de carnavalsvereniging.
- Naast sponsoring waren de criminele weldoeners ook op andere manieren betrokken bij de sportverenigingen. Waar sommigen slechts op afstand de vereniging voorzagen van geld, waren anderen regelmatig ter plaatse en vervulden zij functies van jeugdtrainer tot bestuurder. Van 2 van de 19 criminele weldoeners is bekend geworden dat zij al jarenlang als geldschieters fungeerden en dat zij constant bij nieuwe verenigingen opdoken wanneer de vorige vereniging was verdwenen.
- Onderzoek in de wereld van de vechtsport – met name kickboksen – laat zien dat er sprake is van witwassen en malafide sponsoren. Het blijkt dat de full-contact vechtsport banden heeft met criminogene subculturen: coffeeshops, seksindustrie en OMG's.

De signalen uit de RIEC-casuïstiek op hoofdlijnen

De geanalyseerde RIEC-casus verschaffen inzicht in een of meerdere signalen die duiden op ondermijning binnen 37 sportverenigingen. Naast het feit dat in vijf gevallen niet te achterhalen was in welke sport de sportvereniging actief is, is het overgrote deel – namelijk 25 van de 32 sportverenigingen – voetbalgerelateerd. De bijbehorende signalen zijn zeer uiteenlopend: de aanwezigheid van een dubieuze sponsor (13 keer), de aanwezigheid van een dubieus persoon in het bestuur (3 keer), aan OMG's te relateren personen binnen de vereniging (3 keer), drugshandel (en afpersing) (3 keer), invloed vanuit de Turkse politiek op het wel en wee binnen de vereniging (2 keer) en het organiseren van illegale activiteiten (feesten en bingo's) (1 keer). De overige sporten zijn paardensport (twee keer), vecht-

sport, watersport, darten, hockey en honkbal. De bijbehorende signalen zijn, met uitzondering van de paardensport, overeenkomstig met de signalen die gelden binnen voetbalverenigingen: dubieuze sponsor (3 keer), aan OMG's te relateren personen binnen de vereniging (2 keer), drugshandel (2 keer), dubieuze personen in het bestuur en het organiseren van illegale activiteiten (kleine loterijen). Voor wat betreft de twee signalen in de paardensport blijkt het in het eerste geval te gaan om opmerkelijke uitgaven en in het tweede geval van witwassen.

Top 10

Wanneer de informatie uit de wetenschappelijke literatuur en de RIEC-casus samen worden genomen, wordt inzichtelijk binnen welke sporten zich ondermijning voordoet (zie tabel 1). Hieruit blijkt dat voetbal, draf- en rensport, darts en kickboksen de sporten zijn die op basis van beide bronnen voorbeelden kennen van ondermijning. De overige sporten in de top 10 komen op basis van één bron naar voren. Goed om te vermelden, is dat er op basis van beide bronnen vooral signalen van ondermijning in het amateurvoetbal naar voren zijn gekomen.

Tabel 1 - Ondermijning gerelateerd aan verschillende sporten

Sport	Wetenschappelijke literatuur	RIEC-casus
Voetbal	X	X
Draf- en rensport	X	X
Darts	X	X
Kickboksen	X	X
IJshockey	X	
Tennis	X	
Handbal	X	
Watersport		X
Hockey		X
Honkbal		X

Geraadpleegde bronnen

Bruinsma, M. Y., Ceulens, R. & Spapens, T. (2018). *Ondermijning door criminele 'weldoeners': Inventariserend onderzoek.* Den Haag: SDU, Den Haag.

Bruinsma, M. Y., Ceulen, R. & Spapens, T. (2019). *Ook criminelen houden van voetbal. Criminele sponsors van het amateurvoetbal in Brabant en Zeeland.* Tilburg: Bureau Bruinsma & Tilburg University.

Elling, A., Schootemeijer, S. & Dool, R. van den (2017). *Cijfers over vechtsport. Een inventariserende studie naar beoefening, aanbod, evenementen en veiligheid van full-contact vechtsporten in Nederland.* Utrecht: Mulier Instituut.

Financial Intelligence Unit-Nederland (2020). FIU-Nederland. Jaaroverzicht 2019. Den Haag: FIU-Nederland.

Grapperhaus, F. (2019, 19 december). Antwoorden Kamervragen over het bericht dat coffeeshops sportverenigingen sponsoren. Kamervragen, 2742085.

Hest, F. van (2020). De regels van het spel. *Nederlandse vereniging voor groepsdynamica en groepspsychotherapie, 1*, 29-35.

Loef. L. & Lagendijk E. (2015). *Bad boys network. Over de relatie tussen full contact vechtsport en criminaliteit*, Amsterdam: DSP-groep.

Politie Midden-Nederland (2015). Frauderen/Witwassen en pleziervaartuigen. Hiaten in wettelijke procedure bij de registratie van pleziervaartuigen.

Tops, P., & Schilders, H. (2016). Naar een meervoudige aanpak van ondermijning. *Tijdschrift voor de Politie, 78*(7), 12-15.

Tops, P. W. & Torre, E. J. van der (2015). *Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit*. Den Haag/Apeldoorn: Boom Lemma uitgevers/Politieacademie.

Eindnoten

1. De onderzoekers van Beke hebben een geheimhoudingsverklaring getekend om deze informatie te mogen analyseren.
2. Aan het eind van deze notitie geven we een overzicht van de geraadpleegde bronnen.

Bijlage 2 – Met dank aan

In dit onderzoek zijn diverse personen ons behulpzaam geweest en daarvoor willen we hen hartelijk bedanken. Ze werkten als respondent mee aan een interview (*) of aan een van de expertsessies (+). Ook zijn er diverse personen geweest die data voor het onderzoek hebben aangeleverd dan wel die ons op een andere manier hebben gefaciliteerd in de uitvoering van het onderzoek.

Naam	Organisatie
Ahmed Aboutaleb *	Gemeente Rotterdam
Robert van Almkerk	Federatie voor Nederlandse Ruitersportcentra
Hester van der Bij *	Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie
Haaike Blaauw *	Federatie voor Nederlandse Ruitersportcentra
Iris Boelhouwer *	Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie
René Braad *	Nederlandse Boksbond
Monique Bruinsma *	Bureau Bruinsma
Jan Peter Dogge +	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
Julius Egan +	Sportclub De Dijk – Amsterdamse Sportraad
Iris Ferwerda	Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie
Martijn Fokke	Kamer van Koophandel
Erwin van Grinsven *+	Politie Eenheid Rotterdam
Peter van Gils +	Gemeente Rotterdam
Ada Grootenboer-Dubbelman +	Gemeente Goeree-Overflakkee
Ad Hart +	Gemeente Brielle
Judith van Heems *+	Openbaar Ministerie
Maarten van der Heijden *	Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie
Bob Hoogenboom +	Hoogleraar Universiteit Nyenrode
André Hoogink *+	Sportbedrijf Rotterdam
Nikki Hoornweg	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
Trudy van Iperen	Gemeente Rotterdam
Hans Karels	Gemeente Rotterdam
Nelleke Klip *	Openbaar Ministerie
Nathanja de Kruijff *	Openbaar Ministerie
Charlotte van der Kruit +	Gemeente Rotterdam

Eric Lagendijk *	Vechtsportautoriteit
Winnifred Laman-Soto +	RIEC Rotterdam
Liana Landman *+	Rotterdam Sportsupport
Sven de Langen *	Gemeente Rotterdam
Theo van der Meulen *	Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie
Ben van Olffen *	Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen
Peter Oskam *	Burgemeester gemeente Capelle aan de IJssel
Bob Peters +	RIEC Rotterdam
Guus Posthumus +	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
Judith Pauwelsen +	Gemeente Rotterdam
Rens de Ron +	Gemeente Gorinchem
Marcel Scholtes *+	Vechtsportautoriteit
Steven Scheer +	Gemeente Rotterdam
Rogier van der Sluis +	Gemeente Rotterdam
Barry Smit	Vechtsportautoriteit
Hans Spierings *	Sportief Capelle
Edward van der Torre *	Lokale Zaken
Peter van Veen *+	Nederlandse Boksbond
Pieter van Veen *	Belangenorganisatie Amateur Voetbalverenigingen
Tjeerd Veenstra +	Instituut Sportrechtspraak
Jan Kees Vogelaar *	Sectorraad Paarden
Bart Wassenaar *	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
Loes Wesselink	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
Mireille Wolfers +	Gemeente Rotterdam
Frederike Zwenk	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
Anoniem +	Gemeente Lansingerland

Bijlage 3 – Opzet Expertgroepen Handelingsperspectief

Er worden drie expertgroepen gehouden: een expertgroep sport (civiel), een expertgroep gemeentelijk sportbeleid (ambtelijk) en een expertgroep gemeentelijk sportbeleid en de relatie stakeholders (bestuurlijk).

Achtergrond

Na een korte inleiding van Henk Ferwerda over het fenomeen 'Amateursport en ondermijning' zal Marjan Olfers de contouren van het door haar ontwikkelde handelingsperspectief voor verenigingen/stichtingen (expertgroep sport) en gemeenten (expertgroep gemeenten) presenteren.

In de expertgroepen wordt daarover 1) van gedachte gewisseld en 2) gesondeerd wat men ervan vindt, 3) of er aanvullingen nodig zijn en 4) of en hoe een en ander uitvoerbaar is. Het voorliggende handelingskader heeft als doel om verenigingen/stichtingen alsmede de overheid (regio Rotterdam) handvatten te geven hoe zij om kunnen gaan met ondermijning. Het document is bedoeld als praktisch en uitvoeringsgericht kader dat zowel verenigingen/stichtingen en overheden kan helpen bij het uitwerken van beleid, het starten van onderzoek, het interpreteren van meldingen en het bepalen van de vervolgstappen, monitoring, controle en handhaving.

Vorm

MS Teams bijeenkomst van maximaal 2 uur.
Technisch voorzitter: Bob Hoogenboom

Doelen

1. Expertgroep sportorganisaties (civiel).

Input voor een praktisch handelingskader voor verenigingen en stichtingen binnen de sport (civielrechtelijk). Het gaat om het volledige instrumentarium (preventie, beleid, afhandelen meldingen, onderzoek, monitoring/controle/handhaving)

2. Expertgroep gemeentelijk sportbeleid (ambtelijk).

Input voor een praktisch handelingskader voor de overheid (publiekrechtelijk) Het gaat dan om het volledige instrumentarium (bijvoorbeeld preventie, beleid, subsidies/contractrelaties, monitoring/controle/handhaving)

3. Expertgroep gemeentelijk sportbeleid (bestuurlijk)

Input op bestuurlijk niveau. NB: De expertgroep gemeenten op bestuurlijk niveau zal zich vooral buigen over vraagstukken als behoeften van betrokken diensten alsmede de bevoegdheden van bijvoorbeeld de burgemeester.

Bijlage 4 - Correlatiematrices trainingsdata

Logistic regression model zonder additionele variabelen

Combinaties van twee variabelen met een hoge correlatiewaarde zijn als rode cellen weergegeven. Cellen op de diagonaal zijn combinaties van variabelen met zichzelf. Deze hebben dus logischerwijs de maximale correlatiewaarde (1,0). Van belang zijn de rode cellen buiten deze diagonaal.

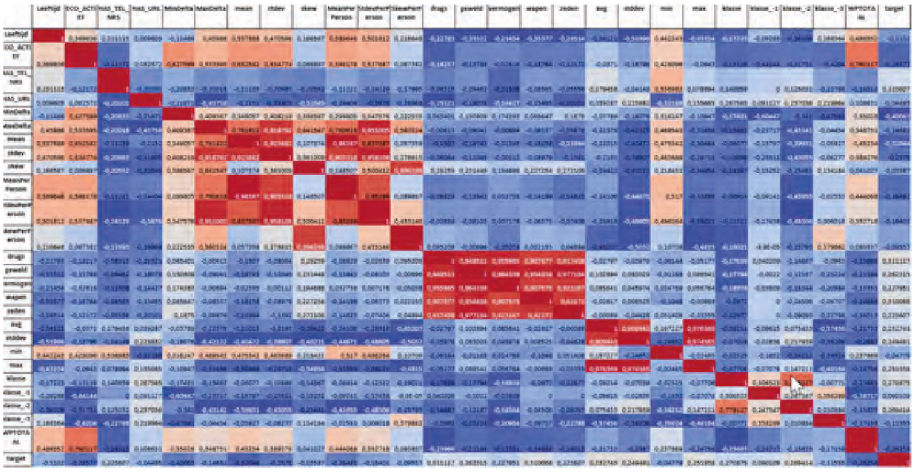

Logistic regression model met additionele variabelen

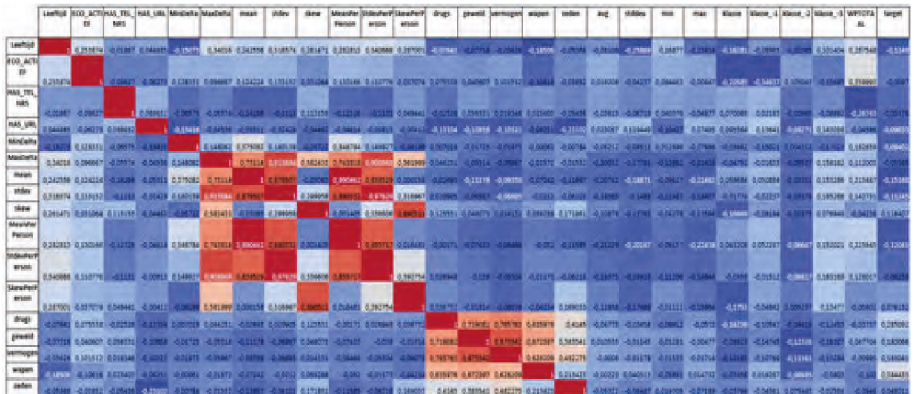

Bijlage 5 – Visuele weergave van een Random Forest model

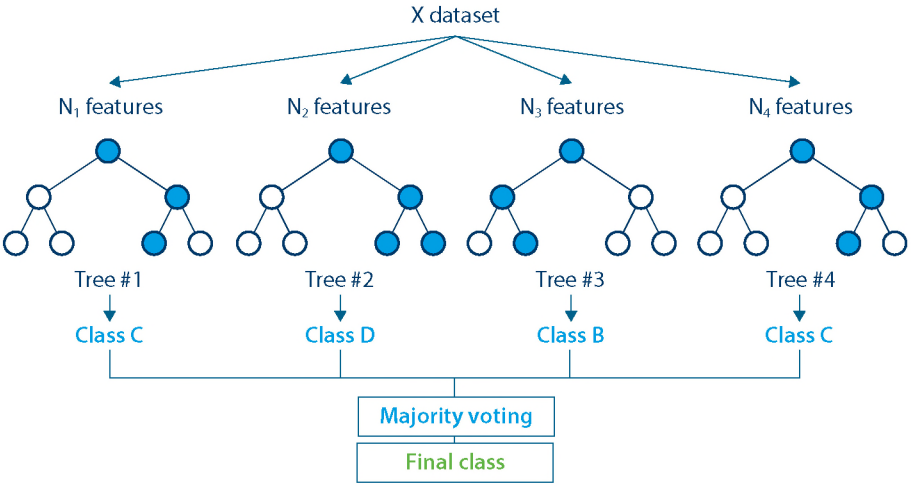

Bijlage 6 – Verloop van scores van de twee modellen

Heel Nederland

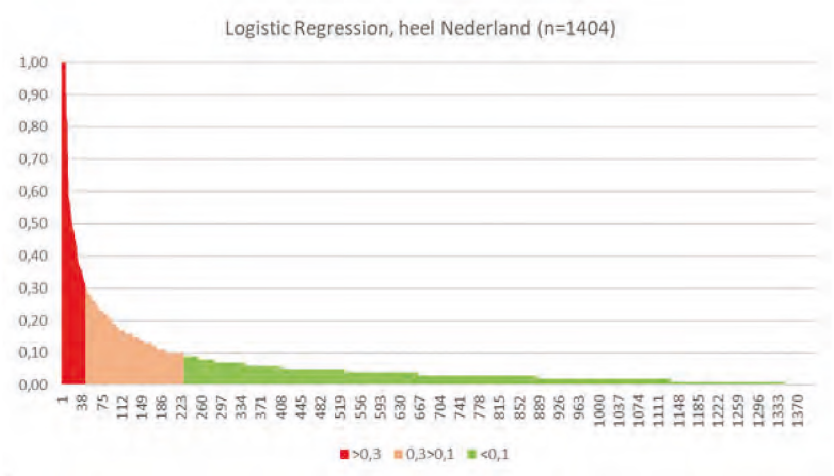

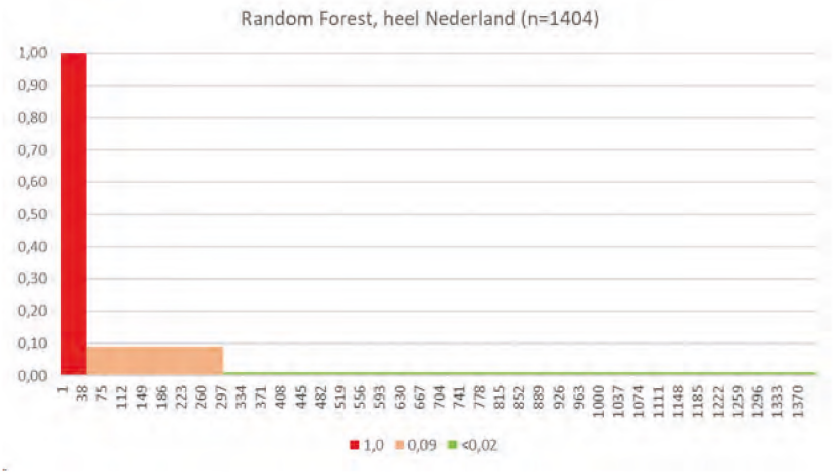

RIEC-Regio Rotterdam

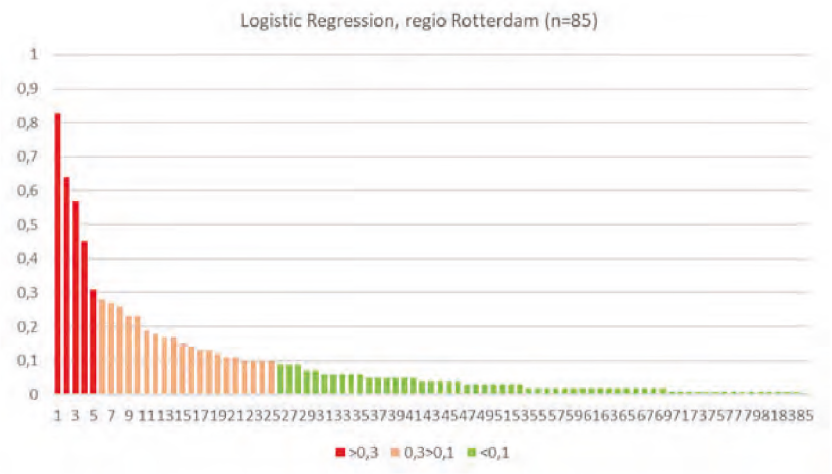

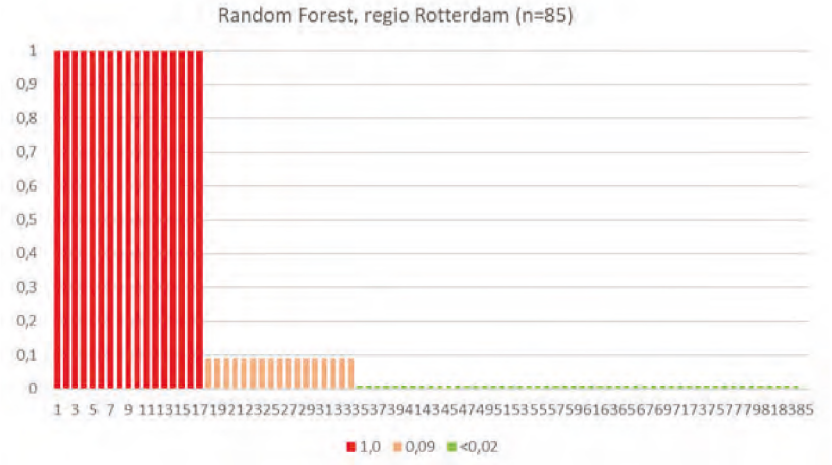

Bijlage 7 – Gewichten van variabelen in uitgebreide logistic regression model

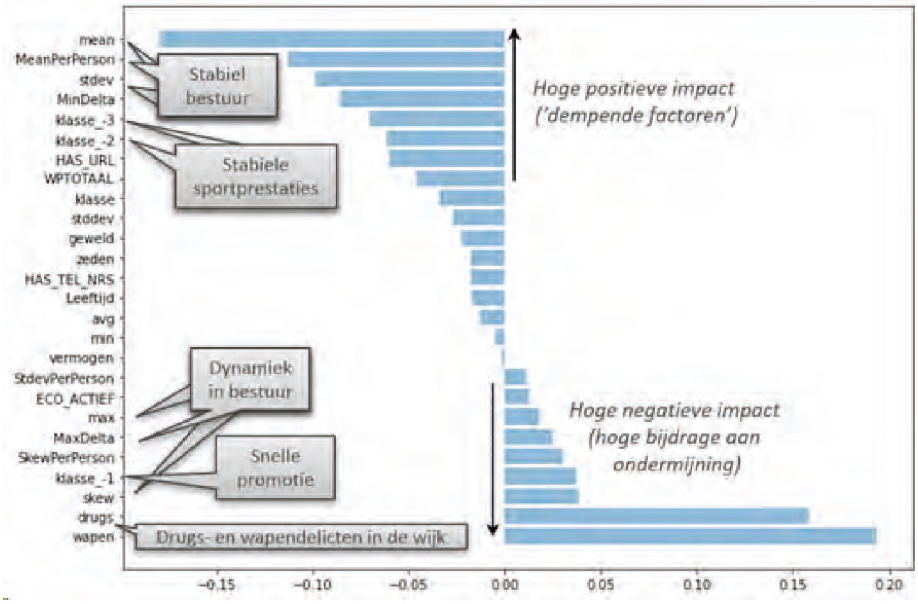

Scores logistic regression versus Random Forest

		Logistic regression			
		> 0,3	0,3 < 0,1	< 0,1	
Random forest	1,0	4	6	7	17
	0,09	1	5	11	17
	> 0,02	0	9	42	51
		5	20	60	**85**

Verschenen in de Bekereeks

2008

Ambtscriminaliteit aangegeven?
Een onderzoek naar het opvolgen van en kennis over de wettelijke verplichting tot aangifte van artikel 162 Sv misdrijven

Verborgen problemen
Een onderzoek naar (de aanpak van) criminaliteit onder Antillianen in Nederland

Bont en Blauw
Een onderzoek naar de strafrechtelijke behandeling van geweldszaken tegen politieambtenaren en de bejegening van slachtoffers daarvan door de politie en het openbaar ministerie

Uitstel van behandeling?
Een verkennend onderzoek naar TBS-gestelden met en zonder een combinatievonnis en de mogelijke effecten van detentie

2009

Huwelijksdwang: Een verbintenis voor het leven?
Een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland

Inpakken niet nodig
Een profiel van straatroven en straatrovers in Almere

Back on Track?
Een evaluatieonderzoek naar de onthemende projecten van de Bijzondere Jeugdbijstand in Vlaanderen

CoVa volgens plan?
Een vooronderzoek naar de mogelijkheden en reikwijdte van een effectonderzoek van de cognitieve vaardigheidstraining

Achter de schermen
Een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno

2010

Tot de dood ons scheidt
Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring

Kwetsbaar beroep
Een onderzoek naar de prostitutiebranche in Amsterdam

Cameratoezicht in beweging
Ervaringen met nieuwe vormen van cameratoezicht bij de Nederlandse politie

2011

Los van drank
Procesevaluatie Haltafdoening Alcohol

Lastige verhalen
Een exploratief onderzoek naar valse aangiften van zedenmisdrijven door meisjes van 12-18 jaar

Wapenfeiten
Een onderzoek naar overvallen en overvallers in Nijmegen

Snelle jongens
Een onderzoek naar drugsrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg-Zuid

2012

De schade hersteld?
Een onderzoek naar herstelbemiddeling bij jeugdige delinquenten in Vlaanderen

Onder Controle?
Een procesevaluatie van de gedragsinterventie 'Korte Leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen'

Planmatig en flexibel
Procesevaluatie gedragsinterventie CoVa+

Oosterse Teelt
Vietnamezen in de hennepteelt

Dierenwelzijn in het vizier
De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

2013

Over leven na de moord
De gevolgen van moord en doodslag voor de nabestaanden van de slachtoffers en de ondersteuning door Slachtofferhulp Nederland

Met scherp schieten
Een onderzoek naar een aantal veiligheidsrisico's met betrekking tot de schietsport in Nederland

Georganiseerde voertuigcriminaliteit in Nederland
Een beeld van de omvang, kenmerken, werkwijzen en aanpak anno 2013

Het warme bad en de koude douche
Een onderzoek naar misstanden in nieuwe religieuze bewegingen en de toereikendheid van het instrumentarium voor recht en zorg

2014

Portretten van notoire ordeverstoorders
Kenmerken en achtergronden van notoire ordeverstoorders binnen het voetbal

Gelegenheidsordeverstoorders?
Analyse van rondom grootschalige rellen aangehouden verdachten

Ondergaan of ondernemen
Ontwikkelingen in de aard en aanpak van afpersing van het bedrijfsleven

Raak geschoten?
Een onderzoek naar de werking van maatregelen tegen geweld en overlast rondom het betaald voetbal

Doordringen of doordrinken
Effectevaluatie Halt-straf Alcohol
Prostitutie in Nederlandse gemeenten
Een onderzoek naar aard en omvang, beleid, toezicht en handhaving in 2014

2015

Aangifte onder nummer
Implementatie, toepassing en eerste resultaten van de nieuwe regeling 'Aangifte onder nummer'

Papier en werkelijkheid
Een hypothesevormend onderzoek naar de invloed van registratie-effecten op de omvang van de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Grensoverschrijdend slachtofferschap
Een inventarisatie van aard, omvang en aandachtspunten in verband met de effectuering van slachtofferrechten

2016

Dieren Verboden
De toepassing van het houdverbod als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf

Kijk op jeugdcriminaliteit
Handvatten voor het opstellen van een periodieke trendrapportage jeugd- en jongerencriminaliteit en een overzicht van veelbelovende aanpakken

Stijging meldingen verwarde personen in de regio Rotterdam
Een onderzoek naar mogelijke verklaringen en wenselijke oplossingen

Missen we iets?
Een gebiedsanalyse in Rotterdam naar de omvang en aanpak van de jeugdcriminaliteit en eventuele 'witte vlekken' in dat beeld

De draad weer oppakken
Een follow-up onderzoek onder nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten

Hoe lopen de hazen?
De stand van zeken in de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing

Focus op heling
Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Van cijfers naar interpretatie
Een duiding van de kwantitatieve ontwikkelingen van de jeugdcriminaliteit

Wie is het slachtoffer?
Kenmerken van de doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven en strategieën voor een beter doelgroepbereik

Radicalisering in de gemeente Arnhem
Resultaten van onderzoek onder mentoren, welzijnswerkers en jongeren

2017

Duiding van problematisch jeugdgroepengedrag
Een theoretische verkenning en een praktische handreiking voor het veld

Prostitutie in beeld gebracht
Een onderzoek naar aard en omvang van zichtbare en onzichtbare prostitutie in Arnhem

De achterblijvers
Een evaluatie van het maatwerk voor achterblijvers van vermiste personen

2018

Realiteit of registratie-effect?
De invloed van registratie-effecten op de daling van de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Links-extremisme in beeld
Een verkennend onderzoek naar links-extremistische groeperingen in Nederland

Na het beslag
Een onderzoek naar door RVO inbeslaggenomen voorwerpen onderdeel Natuur en de afhandeling daarvan

Slachtoffers zoeken en vinden
Een onderzoek naar het werk van de kinderpornorechercheurs

Straatprostitutie in Nijmegen
Een evaluatie van de tippelzone en huiskamer aan de Nieuwe Marktsrtaat in Nijmegen

Opschakelen
Onderzoek naar ongewenste gedragingen in de wielersport

Betonrot
Een kwalitatief onderzoek naar het fenomeen ondermijnende criminaliteit in Brabant-Zeeland, de effecten van en richtingen voor de overheidsaanpak

2019

Hoog-risico honden, een bijtend probleem?
Een fenomeenonderzoek naar bijtincidenten en hondengevechten

De politieaanpak van etnisch profileren in Amsterdam
Een onderzoek naar effecten, criteria en meetbare indicatoren

Zo ziek als een hond?
Gezondheids- en socialisatieproblemen bij puppy's in Nederland in relatie tot de herkomst

Minderjarige slachtoffers van zedenmisdrijven gehoord
Een kwalitatief onderzoek naar de verhoorpraktijk

Downloaders van kinderporno;
een literatuuronderzoek

Criminelen achter het stuur
Aard en omvang van het gebruik van huurmotorvoertuigen voor criminele activiteiten

Asielzoekers in het gareel?
Plan-, proces en effectevaluatie werking extra begeleiding- en toezichtlocaties

2020

Afspraak is afspraak?
Evaluatie van de eenduidige landelijke afspraken rondom opsporing en vervolging van geweld tegen werknemers met een publieke taak

Panden met een luchtje
Een inventarisatie van aanpakken om verhuur van panden voor criminele doeleinden tegen te gaan

Ondermijning op en rond luchthaven Schiphol

Black Box?
Een onderzoek naar opslagboxen in relatie tot criminaliteit: fenomeen en aanpak

Fietsdiefstal in Nederland
Van fenomeen naar aanpak

Sterk spul
Aard, omvang en ernst van de dopinghandel in Nederland

Voor de verandering
Een exploratief onderzoek naar pogingen tot het veranderen van seksuele gerichtheid en genderidentiteit in Nederland

2021

Werken aan werk
Een evaluatie van penitentiare arbeid

Medische missers
De gevolgen en nasleep van medische incidenten en ervaringen met de ondersteuning van de gedupeerden door het Casemanagement Medische Incidenten

Misdrijven in kinderschoenen
Een onderzoek naar de aanpak van 12- en 13-jarige misdrijfverdachten binnen en buiten het strafrecht

Taxi
Malafide activiteiten en (ondermijnende) criminaliteit in de Amsterdamse taxibranche

Voor meer informatie over uitgaven in deze reeks: bureaubeke.nl.

Sport is maatschappelijk van belang. Het zet mensen aan tot bewegen, draagt bij aan een gezonde levensstijl en kan ook de sociale cohesie in een wijk of gemeente bevorderen.

Sport kan ook kwetsbaar zijn voor criminele inmenging c.q. ondermijning. In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar ondermijning in de amateursport in de 25 gemeenten in de RIEC-regio Rotterdam. Naast het ontrafelen van het fenomeen zijn op basis van een datamodel voorspellingen gemaakt van de omvang van ondermijning in de amateursport en is een handelingsperspectief ontwikkeld met betrekking tot signalering en aanpak.

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het RIEC Rotterdam en de gemeente Rotterdam en is uitgevoerd door een consortium van drie partijen: Bureau Beke voor het criminologische perspectief, Dialogic voor de big data-analyse en de Vrije Universiteit – Sport en Recht – voor het handelingsperspectief.

ISBN 978-94-92255-50-1

www.beke.nl